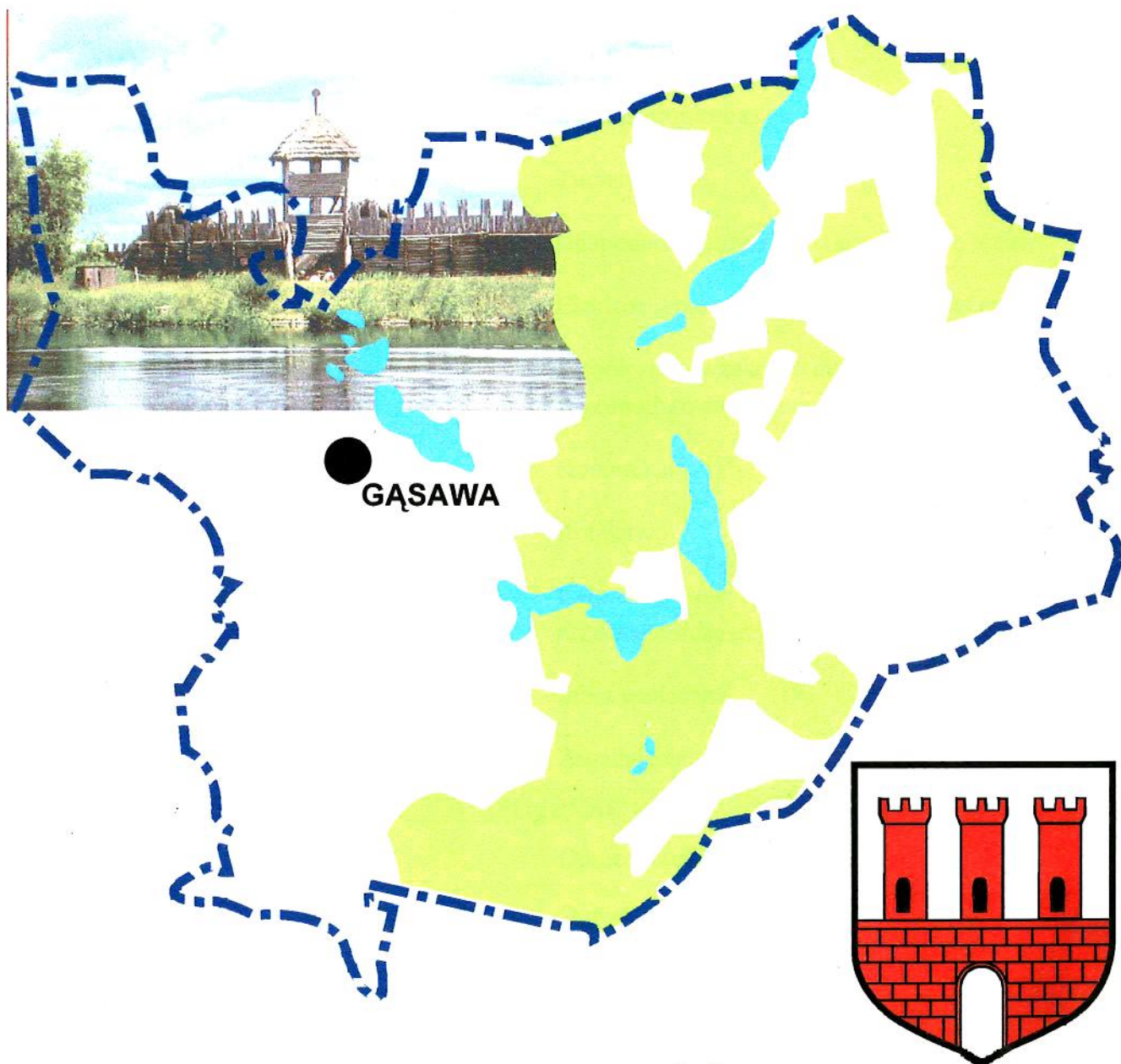

ZARZĄD GMINY W GAŚAWIE

STRATEGIA ROZWOJU GMINY GAŚAWA

CZĘŚĆ I DIAGNOZA PROSPEKTYWNA

BYDGOSZCZ 2000 r.

WYKONAWCA

**KUJAWSKO-POMORSKIE BIURO PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO I REGIONALNEGO
WE WŁOCŁAWKU
ODDZIAŁ W BYDGOSZCZY
ul. Konarskiego 1-3, 85-066 Bydgoszcz**

AUTORZY STRATEGII

mgr Hanna Adamowska	Sfera ekologiczna
mgr Zofia Banach	Turystyka
mgr inż. arch. Agnieszka Kujath-Jaworska	Gospodarka przestrzenna na obszarze gminy
inż. Zofia Olechnowicz	Elektroenergetyka, gazownictwo, telekomunikacja
inż. Aleksanda Pawlik - Nowak	Współpraca w zakresie diagnozy stanu zagospodarowania gminy
mgr inż. Aleksander Skibiński	Komunikacja
inż. Maria Skinder	Rolnictwo
mgr Adam Stańczyk	Uwarunkowania zewnętrzne, sfera społeczna, przedsiębiorczość, rynek pracy
mgr Iwona Stańczyk	Sfera społeczna
inż. Danuta Szolc	Zagadnienia wodno-kanalizacyjne

WSPÓŁPRACA

Violetta Wróblewska	Opracowanie graficzne
Małgorzata Szamocka	Opracowanie graficzne
Stefan Chłociński	Opracowanie techniczne

Dyrektor Kujawsko-Pomorskiego Biura Planowania Przestrzennego i Regionalnego we Włocławku

mgr inż. arch. Bogusław Stroszejn

Zastępca Dyrektora (Oddział w Bydgoszczy)

mgr Julian Ziemkowski

SPIS TREŚCI

WSTĘP	1
Cel, zakres i metoda wykonania opracowania „Strategia rozwoju gminy Gąsawa”	1
Informacje ogólne - powierzchnia i ludność gminy	3
ZEWNĘTRZNE UWARUNKOWANIA ROZWOJU	4
Uwarunkowania wynikające z położenia administracyjnego	5
Uwarunkowania wynikające z położenia komunikacyjnego i na tle sieci infrastrukturalnych znaczenia ponadlokalnego	6
Atrakcyjność inwestycyjna powiatu żnińskiego	6
Uwarunkowania wynikające ze "Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego"	8
Uwarunkowania wynikające z miejsca i roli gminy w systemie gospodarczym województwa i powiatu	9
Podsumowanie	10
SFERA EKOLOGICZNA	10
Zasady ekopłytiki w gminie gąsawa. Obszary podlegające ochronie	12
Obszary prawnie chronione	12
Obszary chronione prawem gminnym	13
Projektowane obszary do ochrony	13
Zagrożenia środowiska przyrodniczego	13
SFERA SPOŁECZNA	15
Procesy i struktury demograficzne	15
Zmiany liczby mieszkańców	15
Ruch naturalny ludności	15
Struktury wieku i płci	18
Ruch migracyjny	20
Charakterystyka ludności związanej z rolnictwem	21
Prognoza rozwoju ludności	23
Jakość życia mieszkańców	25
Uwarunkowania wynikające ze stanu rozwoju sieci osadniczej	25
Szkolnictwo podstawowe i gimnazjalne	26
Szkolnictwo ponadpodstawowe	27
Opieka zdrowotna	29
Bezpieczeństwo publiczne	29
Aktywność społeczna, sportowa i kulturalna	30
Warunki mieszkaniowe	30
Pomoc społeczna	31
SFERA GOSPODARCZA	34
Przedsiębiorczość	34

Informacje ogólne	34
Struktura wielkościowa i własnościowa firm	35
Struktura branżowa firm	35
Znaczenie gminy w gospodarce powiatu	38
Rolnictwo	38
Przyrodnicze uwarunkowania dla rozwoju rolnictwa	38
Struktura użytkowa i własnościowa gruntów	41
Produkcja rolna	42
Produkcja roślinna	42
Produkcja zwierzęca	44
Towarowość, specjalizacja i wyposażenie gospodarstw rolnych	44
Otoczenie i obsługa rolnictwa - instytucje wspomagające rozwój produkcji rolnej	46
Gospodarka leśna	47
Turystyka	48
Walory turystyczne	48
Zasoby antropogeniczne	49
Zasoby historyczno-kulturowe to przede wszystkim:	49
Rynek pracy - zatrudnienie i bezrobocie	55
Gospodarka przestrzenna na obszarze gminy	57
SFERA INFRASTRUKTURY	58
Transport	58
Położenie gminy i uwarunkowania komunikacyjne	58
Infrastruktura drogowa i kolejowa	59
Dostępność komunikacyjna gminy	63
Infrastruktura	64
Elektroenergetyka	64
Gazownictwo	65
Ciepłownictwo	65
Telekomunikacja	65
Zaopatrzenie w wodę i odprowadzenie ścieków	66
ZAŁĄCZNIK - Struktura administracji samorządowej w gminie	70

WSTĘP

CEL, ZAKRES I METODA WYKONANIA OPRACOWANIA „STRATEGIA ROZWOJU GMINY GĄSAWA”

Obszarem opracowywanej „Strategii” jest gmina Gąsawa w granicach administracyjnych. „Strategia rozwoju gminy” jest merytorycznie zgodna z ustaleniami zawartymi w: „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy” oraz w „Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego” i „Strategii rozwoju obszarów wiejskich i rolnictwa województwa kujawsko-pomorskiego”.

Podstawowe cele wykonania Strategii są następujące:

- a) dokonanie kompleksowej analizy istniejącego stanu rozwoju gminy, ze zwróceniem szczególnej uwagi na te aspekty stanu istniejącego, które będą odgrywały zasadniczą rolę w przyszłym rozwoju gminy;
- b) identyfikacja strategicznych szans i zagrożeń rozwoju gminy;
- c) wyznaczenie celów i kierunków rozwoju gminy, realizujących aspiracje lokalnej społeczności oraz uwzględniających istniejące szanse i zagrożenia rozwoju;
- d) określenie „wizji rozwoju”, czyli oczekiwanego stanu rozwoju gminy w roku 2010 wraz z określeniem wytycznych służących realizacji ustaleń strategii.

Opracowanie - „Strategia rozwoju gminy Gąsawa” - oprócz wewnętrznych uwarunkowań rozwoju, uwzględnia wpływ czynników zewnętrznych (uwarunkowania zewnętrzne), w tym przede wszystkim funkcjonowanie gminy w systemach społeczno-gospodarczych: powiatu żnińskiego i województwa kujawsko-pomorskiego.

Opracowanie „Strategia rozwoju gminy Gąsawa” składa się z 2 zasadniczych części:

1. Diagnozy prospektywnej, czyli analizy uwarunkowań, szans i zagrożeń rozwoju gminy, oceny stanu obecnego rozwoju, ze zwróceniem szczególnej uwagi na te aspekty stanu istniejącego, które będą odgrywały zasadniczą rolę w przyszłym rozwoju gminy;
2. Wyznaczenia wizji, celów i kierunków rozwoju gminy wraz z wytycznymi dotyczącymi sposobów realizacji działań.

Całość analizowanych zagadnień jest rozpatrywana (zgodnie z metodologią stosowaną we wszystkich wykonywanych obecnie opracowaniach z zakresu planowania strategicznego gmin, powiatów i województw) w podziale na 4 grupy tematyczne, obejmujące następujące zagadnienia:

- a) zagadnienia przyrodnicze - *zw. sfera ekologiczna* - obejmująca opis środowiska przyrodniczego oraz charakterystykę działalności człowieka w środowisku - zarówno procesy negatywne (jego degradację), jak też pożądane (poprawa stanu i ochrona przyrody);
- b) zagadnienia społeczne - *zw. sfera społeczna* - obejmująca całokształt zjawisk związanych z obecnością i działalnością człowieka: procesy i struktury demograficzne oraz warunki życia (w tym sytuacja na rynku pracy) i obsługa instytucjonalna mieszkańców;
- c) zagadnienia gospodarcze - *zw. sfera gospodarcza* - przedmiotem analizy jest aktywność gospodarcza, w zakresie przedsiębiorczości, rolnictwa i turystyki;

d) zagadnienia infrastruktury technicznej - *tzw. sfera infrastruktury* - przedmiotem analiz jest stan rozwoju i zaspokojenia szeroko rozumianych potrzeb w zakresie transportu, łączności, energetyki, zaopatrzenia w wodę.

W celu maksymalnie pełnego przeanalizowania możliwości rozwoju gminy, powyższe 4 sfery uzupełniono o możliwie liczne porównania w zakresie analizowanych zagadnień z sąsiednimi obszarami oraz ze średnimi wartościami powiatowymi i wojewódzkimi, co pozwala na nakreślenie obiektywnego zewnętrznego tła zachodzących procesów. Możliwie dużą część zagadnień odniesiono do średniej dla województwa kujawsko-pomorskiego, niemniej jednak liczne wskaźniki zostały porównane do średniej dla byłego województwa bydgoskiego. Wynika to z braku bardziej aktualnych danych, a jednocześnie w przypadku części zagadnień uzasadnione jest takie porównanie, gdyż do roku 1998 gmina funkcjonowała w systemie społeczno-gospodarczym województwa bydgoskiego, gdzie wszystkie gminy posiadały zbliżone zewnętrzne uwarunkowania rozwoju. Porównanie do średnich dla tego obszaru, pozwala więc na ocenę, na ile gmina wykorzystwała swoje szanse rozwojowe (lepiej, czy gorzej niż inne gminy).

Horyzont czasowy opracowywanej „Strategii” określony jest na rok 2010 (niektóre zagadnienia do roku 2015). Zmienność zjawisk społeczno-gospodarczych, wynikająca między innymi z faktycznego upodmiotowienia 3 szczebli samorządu, posiadających duże uprawnienia w zakresie kreowania rozwoju, jak również z perspektywy bliżej nie określonej czasowo akcesji Polski do struktur Unii Europejskiej, wreszcie zmienność wynikająca z coraz powszechniejszej globalizacji wszystkich aspektów życia społeczno-gospodarczego, w tym z rozwoju cywilizacji informatycznej, nie pozwala na wiarygodne prognozy rozwoju większości zagadnień w okresie dłuższym, niż dekada.

W trakcie opracowywania „Strategii” korzystano z materiałów Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy, danych uzyskanych z Urzędu Gminy w Gąsawie, z opracowań Wojewódzkiego Biura Planowania Przestrzennego w Bydgoszczy oraz z materiałów i opracowań wykonywanych na potrzeby „Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego”.

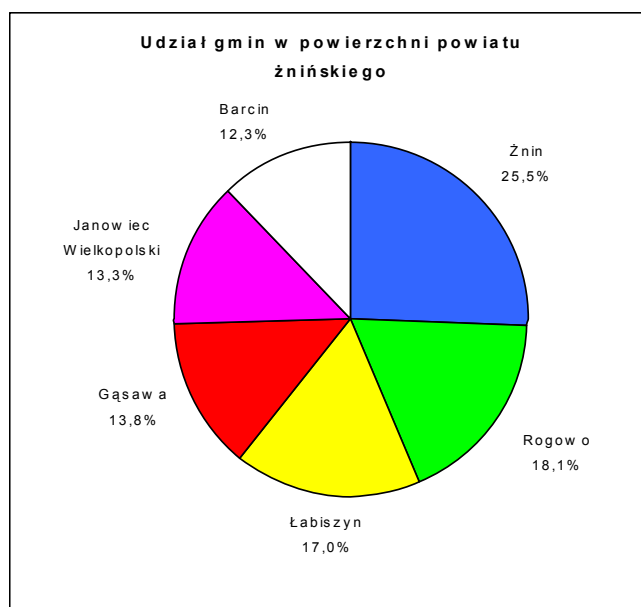
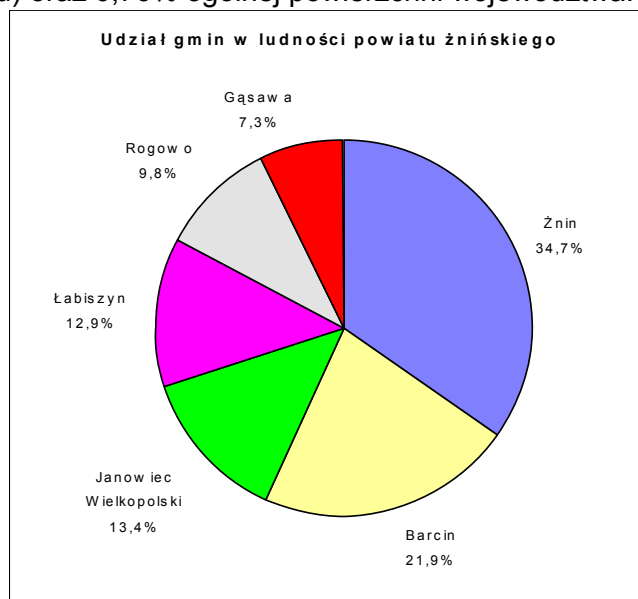
W trakcie opracowywania „Strategii” dołożono wszelkich starań, by wykorzystane dane statystyczne oraz inne informacje, będące podstawą do analizy uwarunkowań, szans i zagrożeń rozwoju gminy, były możliwie najbardziej aktualne. Zdecydowana większość danych statystycznych dotyczy roku 1998, informacje na temat realizacji zadań własnych gminy w zakresie infrastruktury - roku 1999 lub 2000. Część danych służących porównaniu sytuacji gminy do średnich wojewódzkich, a także innych obszarów, dotyczy roku 1997 lub nawet 1996 (są one przytaczane tylko w celach porównawczych i nie stanowią podstawy do oceniania sytuacji gminy). Najmniej aktualne są dane Powszechnego Spisu Rolnego, wykonanego w 1996 roku, niemniej jednak są one obecnie jedynymi wiarygodnymi i oficjalnie publikowanymi danymi (w przekroju poszczególnych gmin) dotyczącymi sytuacji w rolnictwie. Dlatego też informacje te możliwie szeroko uzupełniono danymi uzyskanymi z Urzędu Gminy, opisującymi rolnictwo na terenie gminy w roku 2000.

Zdając sobie sprawę z wymienionych utrudnień, zespół autorski dołożył wszelkich starań w celu możliwie kompleksowej i obiektywnej oceny potencjału rozwojowego gminy.

INFORMACJE OGÓLNE - POWIERZCHNIA I LUDNOŚĆ GMINY

Gmina Gąsawa położona jest w południowo-zachodniej części województwa kujawsko-pomorskiego, w powiecie żnińskim. Graniczy z 4 gminami: Żnin i Rogowo w powiecie żnińskim oraz Dąbrowa i Mogilno w powiecie mogileńskim.

Pod względem zajmowanej powierzchni, gmina należy do średnich-mniejszych gmin województwa kujawsko-pomorskiego. Zajmuje powierzchnię 13 570 ha, co lokuje ją na 53 pozycji wśród 144 gmin. Powierzchnia gminy stanowi 13,8% powierzchni powiatu żnińskiego (Gąsawa zajmuje 4 lokatę na 6 gmin powiatu) oraz 0,76% ogólnej powierzchni województwa.

W strukturze gruntów w gminie dominują użytki rolne, zajmujące w 1998 roku, 8,7 tys. ha, czyli 64,1% ogólnej powierzchni. Wśród użytków rolnych 8,0 tys. ha, czyli 92%, stanowią grunty orne - jest to 59,0% całej powierzchni gminy. Lasy zajmują 3,2 tys. ha, a wskaźnik lesistości, wynoszący 24% należy do przeciętnych w województwie, choć na tle powiatu - do wysokich (podobny wskaźnik notuje Rogowo, natomiast wyższy - Łabiszyn)

Także pod względem liczby mieszkańców gmina zaliczana jest do mniejszych gmin województwa. Zamieszkiwana jest przez 5,2 tys. osób, co lokuje gminę na 103 pozycji wśród 144 gmin. Ludność gminy stanowi 0,25% ogółu ludności województwa i 0,66% ludności wiejskiej województwa. Wśród gmin powiatu żnińskiego, Gąsawa jest najmniejszą gminą, skupia 7,2% ogółu ludności powiatu i 13,3% ludności wiejskiej powiatu.

Tab. Porównanie liczby mieszkańców gmin powiatu żnińskiego (1999 r.)

gmina	ludność miejska	ludność wiejska	ludność razem	udział w ludności miejskiej powiatu	udział w ludności wiejskiej powiatu	udział w ludności ogółem powiatu
Barcin	8493	7121	15614	26,9	17,9	21,9
Gąsawa	-	5167	5167	-	13,0	7,2
Janowiec Wielkopolski	4277	5294	9571	13,5	13,3	13,4
Łabiszyn	4386	4846	9232	13,9	12,2	12,9
Rogowo	-	7017	7017	-	17,6	9,8
Żnin	14448	10327	24775	45,7	26,0	34,7
razem powiat	31604	39772	71376	100,0	100,0	100,0

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych US w Bydgoszczy

W 1998 roku na 2490 polskich gmin, gmina Gąsawa lokowała się na 868 pozycji pod względem zajmowanej powierzchni i na 1836 pod względem liczby mieszkańców.

Gęstość zaludnienia w gminie wynosi 39 osób na 1 km² i jest niższa od średniej dla obszarów wiejskich województwa kujawsko-pomorskiego. Wskaźnik gęstości lokuje gminą na 99 pozycji wśród 127 obszarów wiejskich województwa (gmin wiejskich i wiejskich części gmin miejsko-wiejskich). Wskaźnik odniesiony do powierzchni bezleśnych wynosi 51 osób/1km² (średnia 60; lokata 95 na 127), natomiast wskaźnik gęstości zaludnienia na obszarach stanowiących rzeczywistą przestrzeń zamieszkania (bez lasów, łąk i pastwisk) wynosi 54 (średnia 67; lokata 101 na 127). Bez względu na sposób liczenia, gmina cechuje się niskim zaludnieniem w stosunku do zajmowanej powierzchni. Ostatni ze wskaźników (najbardziej miarodajny) na obszarach wiejskich pozostałych gmin powiatu wynosi: Barcin - 72, Janowiec - 47, Łabiszyn - 60, Rogowo - 57, Żnin - 46.

ZEWNĘTRZNE UWARUNKOWANIA ROZWOJU

Na rozwój każdego obszaru bardzo duży wpływ wywierają uwarunkowania zewnętrzne, niezależne od polityki władz samorządowych gminy oraz niezależne od potencjału rozwojowego prezentowanego przez gminę. Do najważniejszych uwarunkowań zewnętrznych zaliczyć należy zwłaszcza:

- uwarunkowania wynikające z polityki państwa, szczególnie w zakresie stymulowania lub hamowania przedsiębiorczości (polityka fiskalna), w zakresie oddziaływania na budżety lokalne, oraz w dziedzinach mających duży wpływ na rozwój danego obszaru - w przypadku powiatu żnińskiego i pośrednio gminy Gąsawa, bardzo istotne znaczenie mają uwarunkowania rozwoju rolnictwa i turystyki;
- uwarunkowania wynikające z polityki władz samorządowych województwa - przede wszystkim z ustaleń Strategii rozwoju województwa (uchwalona w roku 2000) oraz Planu zagospodarowania

przestrzennego województwa (prawdopodobne uchwalenie w roku 2002); polityka władz wojewódzkich wpływa również na możliwości pozyskania przez samorządy gminne i powiatowe funduszy zewnętrznych, głównie przedakcesyjnych; warto podkreślić, że działania władz wojewódzkich wpłyną zarówno na kierunki i tempo rozwoju województwa, jak też na jego konkurencyjność w porównaniu z województwami sąsiednimi;

- uwarunkowania wynikające z potencjału rozwojowego i działań prowadzonych przez samorządy gmin i powiatów sąsiednich - ma to szczególnie istotne znaczenie w rywalizacji gmin i powiatów o pozyskanie inwestorów i środków dofinansowujących rozwój, czyli w procesie budowania konkurencyjności;
- uwarunkowania wynikające z obiektywnego położenia gminy na tle sieci komunikacyjnych, infrastrukturalnych, położenia względem głównych ośrodków miejskich będących biegunami wzrostu i centrami dyfuzji innowacji, położenia na tle struktur przyrodniczych, itp.

Wszystkie opisane powyżej uwarunkowania w zależności od pozytywnego lub negatywnego oddziaływania na dany obszar, mogą wzmacniać lub ograniczać możliwości jego rozwoju i wpływać na powstanie różnic w ich konkurencyjności.

Wśród najważniejszych zewnętrznych uwarunkowań rozwoju gminy Gąsawa, wymienić należy:

UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z POŁOŻENIA ADMINISTRACYJNEGO

Gmina Gąsawa należy do mniejszych pod względem liczby mieszkańców i zajmowanej powierzchni wśród gmin województwa. Wśród 144 gmin lokuje się na 53 miejscu pod względem zajmowanej powierzchni i na 103 pod względem liczby mieszkańców. W powiecie żnińskim wszystkie gminy liczą więcej mieszkańców, a 4 zajmują większą powierzchnię. Także w skali całego kraju, cechy te lokują gminę wśród gmin małych - pod względem liczby mieszkańców Gąsawa lokuje się na 1836 miejscu, a pod względem zajmowanej powierzchni na 868 miejscu wśród 2490 gmin.

Gmina stanowi 13,8% ogólnej powierzchni powiatu i zamieszkiwana jest przez 7,2% ogółu mieszkańców wiejskich powiatu.

W gminie znajdują się 25 miejscowości, wchodzących w skład 19 sołectw. Pod względem liczby miejscowości i liczby sołectw, gmina zalicza się do przeciętnych na tle innych gmin powiatu (łączna liczba miejscowości wiejskich w powiecie wynosi 180, a sołectw 126). Przeciętnie w województwie gminę tworzy 28 miejscowości i 18 sołectw, a więc na tle średnich wojewódzkich wartości te są w gminie zbliżone.

Przeciętna wielkość miejscowości w gminie (209 osób) jest mniejsza od średniej wojewódzkiej (223). Tylko nieznacznie ustępuje gminom Janowiec, Rogowo i Żnin, ale jest znacznie mniejsza niż w gminie Barcin. Przeciętna wielkość sołectwa (275 osób) jest jednak relatywnie mała (średnia wojewódzka 357 osób) i stanowi niekorzystne uwarunkowanie rozwoju, utrudniające podnoszenie jakości życia mieszkańców. a także niekorzystnie wpływające na możliwości rozwoju przedsiębiorczości.

Czynnikiem korzystnym jest raczej regularny kształt gminy, z dobrze dostępną siedzibą.

Gmina jest łatwo dostępna w komunikacji publicznej z siedziby powiatu. Jest to ważne uwarunkowanie wpływające na możliwości realizacji potrzeb mieszkańców w siedzibie powiatu, w tym zwłaszcza potrzeb wiążących się z realizacją zadań powiatu (szczególnie leczenia

szpitalnego, szkolnictwa średniego, potrzeb w zakresie administracji powiatowej). Pod względem liczby połączeń w komunikacji PKS (około 80 licząc łącznie tam i powrót pomiędzy Gąsawą a Żninem), Gąsawa należy do najlepiej, w skali całego województwa, skomunikowanych siedzib gmin z siedzibą powiatu.

Warto podkreślić, że gmina położona jest także stosunkowo niedaleko od siedziby sąsiedniego powiatu mogileńskiego, co stwarza dodatkowe możliwości wyboru pomiędzy ofertami tych ośrodków w zakresie zaspokajania potrzeb mieszkańców.

Wzdłuż drogi nr 5 biegnie jeden z ważniejszych na terenie województwa ciągów powiązań funkcjonalnych, które uważane są za pasma przyspieszonego rozwoju, i które generują rozwój sąsiednich obszarów. Gmina położona jest w strefie jego bezpośredniego oddziaływania, co może być katalizatorem rozwoju gospodarczego.

Siedziba gminy położona jest w odległości drogowej około 10 km od siedziby powiatu, w odległości około 45 km od siedziby administracji rządowej województwa - Bydgoszczy i w odległości ok. 80 km od siedziby administracji samorządowej - Torunia.

UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z POŁOŻENIA KOMUNIKACYJNEGO I NA TLE SIECI INFRASTRUKTURALNYCH ZNACZENIA PONADLOKALNEGO

Gmina Gąsawa charakteryzuje się dobrą dostępnością w komunikacji drogowej. Przez północno-zachodnią część gminy biegnie droga krajowa nr 5, w relacji Świecie - Bydgoszcz - Białe Błota - Gniezno Poznań - Leszno - Wrocław - Kostomłoty - Dobromierz - Bolków - Kamienna Góra - Lubawka - Granica Państwa, z którą pozostała część gminy posiada dobre połączenia za pomocą dróg powiatowych. Ponadto na północ od gminy (na terenie gminy Żnin) biegnie droga wojewódzka nr 251 zapewniająca połączenia z Inowrocławiem, Żninem i Wągrowcem, a na wschód od gminy (na terenie gminy Dąbrowa) - droga wojewódzka nr 254 zapewniająca połączenie z Mogilnem, Barcinem, Łabiszynem i pośrednio Bydgoszczą. Także z tymi drogami gmina posiada połączenia za pomocą dróg powiatowych.

Gmina posiada atut łatwego dostępu do drogi krajowej znaczenia międzynarodowego, leżąc praktycznie poza jej przebiegiem, dzięki czemu jednocześnie unika dużego natężenia ruchu, obecnego na tej drodze, który jako ruch tranzytowy przynosi niewielkie dochody, wiążąc się z szeregiem zagrożeń dla środowiska przyrodniczego i bezpieczeństwa mieszkańców.

Na terenie gminy brak komunikacji kolejowej. Kolejka wąskotorowa (szer. toru 600 mm) kursująca sezonowo pomiędzy Gąsawą a Żninem, ma praktycznie wyłącznie charakter turystyczny.

Warto zauważyć, że powiat żniński (na terenie którego istniała sieć połączeń kolejowych drugorzędного znaczenia, jednakże umożliwiającą połączenia z ważnymi węzłami przesiadkowymi), jest, w związku z obserwowanym w całym kraju regresem komunikacji kolejowej, systematycznie pozbawiany połączeń i likwidowane są kolejne linie.

Gmina Gąsawa, poza opisaną drogą krajową nr 5, położona jest poza przebiegiem ważnych korytarzy infrastruktury technicznej znaczenia ponadlokalnego - regionalnego, pomimo iż w sąsiednich gminach powiatu notuje się znaczące zainwestowanie w infrastrukturę energetyczną (przebieg linii elektroenergetycznych, gazociągów, rurociągów, lokalizacje gpz).

ATRAKCYJNOŚĆ INWESTYCYJNA POWIATU ŻNIŃSKIEGO

Powiat żniński należy do obszarów o przeciętnym, jak na warunki województwa kujawsko-pomorskiego, poziomie atrakcyjności inwestycyjnej. Potwierdzają to analizy prowadzone na potrzeby Strategii rozwoju województwa. Syntetyczny wskaźnik atrakcyjności inwestycyjnej, lokuje powiat w klasie 4, razem z 4 innymi powiatami. Sąsiednie powiaty zyskały oceny lepsze (bydgoski, nakielski, inowrocławski - o klasę wyżej), a tylko mogileński zaliczony został do tej samej klasy. Syntetyczny wskaźnik ryzyka inwestycyjnego lokuje powiat w klasie 2, razem z 7 innymi powiatami (warto jednak podkreślić, że do klasy 1 zakwalifikowano jedynie powiat tucholski). Pod względem wskaźnika przedsiębiorczości (liczba zarejestrowanych podmiotów na 1000 mk) powiat należy do grupy powiatów o wyróżniającym stanie rozwoju - jest on porównywalny ze stanem notowanym w inowrocławskim i nakielskim, gorszy niż w bydgoskim, ale znacznie lepszy, niż w mogileńskim. Stopa bezrobocia, pomimo iż w większości powiatów województwa jest bardzo wysoka i dość wyrównana, należy do najwyższych - spośród powiatów sąsiednich tylko nakielski notował nieznacznie wyższy wskaźnik. Na tle innych powiatów, charakter funkcjonalny powiatu żnińskiego określić można jako wielofunkcyjny, ze znaczącą rolą rolnictwa, ale jednocześnie ważną funkcją przemysłową (specjalizacja w skali województwa i kraju w zakresie przemysłu cementowo-wapenniczego) oraz zaznaczającą się funkcją turystyczną. Jednocześnie powiat cechuje się dużym zróżnicowaniem wewnętrznym, wynikającym z faktu iż tworzy go 6 gmin, w tym aż 4 miejsko-wiejskie.

Oceniając atrakcyjność powiatu, należy podkreślić, że lokuje się ona w okolicach średnich wartości wojewódzkich. Ze względu na fakt, że powiaty części centralnej i zachodniej należą do lepiej rozwiniętych, od części wschodniej, relatywnie dobra sytuacja powiatu nie zawsze eksponuje się na tle również dobrze (a nawet lepiej) rozwiniętych powiatów sąsiednich.

Każdy z powiatów sąsiadujących stanowi potencjalnie silną konkurencję dla powiatu żnińskiego.

Podkreślić należy także fakt, że na atrakcyjność inwestycyjną powiatu żnińskiego, a więc pośrednio także gminy Gąsawa, duży wpływ będą miały oceny stanu rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego (dla części inwestorów będzie to jeden z czynników wstępnej selekcji obszarów przed podjęciem decyzji o inwestowaniu). Powiat położony jest w południowo-zachodniej części województwa, przy granicy z województwem wielkopolskim, a obszary pograniczne w tych województwach wykazują szereg podobnych cech w zakresie warunków fizycznogeograficznych, demograficznych i charakteru funkcjonalnego - w zakresie wielu elementów posiadają więc podobną atrakcyjność. Tym bardziej istotny dla potencjalnego inwestora będzie więc ogólny klimat inwestycyjny i stan rozwoju województwa, w którym te obszary leżą. Niestety ogólna atrakcyjność województwa kujawsko-pomorskiego oceniana jest obecnie niżej, niż województwa wielkopolskiego, a więc tym większa jest rola działalności marketingowych, mających na celu wytworzenie i utrzymanie przekonania, iż powiat żniński jest atrakcyjny inwestycyjnie.

UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO

Uchwalona w czerwcu 2000 roku „Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego” zawiera wyznaczniki polityki władz samorządowych szczebla wojewódzkiego w zakresie planowania regionalnego oraz rozwoju społeczno-gospodarczego województwa. Doceniając wagę problematyki obszarów wiejskich, jako jedyne dotąd w kraju, województwo opracowało również „Strategię rozwoju obszarów wiejskich”. Obydwie Strategie zawierają szereg zapisów, które po wdrożeniu do realizacji mogą wpłynąć na poprawę stanu rozwoju powiatu.

Problemy obserwowane na terenie powiatu żnińskiego, a także w gminie Gąsawa, wynikające przede wszystkim z wysokiego poziomu bezrobocia, niewystarczającego wciąż stanu przedsiębiorczości, konieczności restrukturyzacji rolnictwa i szukania szans poprawy warunków życia ludności wiejskiej we wprowadzaniu pozarolniczych źródeł utrzymania (w tym zwłaszcza rozwoju działalności turystycznych i obsługi turystów), jak również wynikające z niewystarczającej wielkości finansowania zadań publicznych, są typowe dla większości gmin i powiatów ziemskich województwa, z których kilka posiada ponadto zbliżone do powiatu żnińskiego cechy funkcjonalno-przestrzenne. Tym samym wiele z istotnych problemów rozwoju ma charakter powszechny i będzie przedmiotem działań i programów realizowanych w skali regionu.

Do najważniejszych ustaleń (w sferze celów i kierunków rozwoju) Strategii rozwoju województwa, które mogą dotyczyć gminy Gąsawa (bezpośrednio lub pośrednio poprzez wpływ na rozwój powiatu żnińskiego), należą:

1. podniesienie poziomu wykształcenia, w tym rozwój szkolnictwa wyższego w powiatach i upowszechnienie szkolnictwa średniego;
2. stworzenie szans dla równomiernego rozwoju powiatów;
3. rozwój infrastruktury komunikacyjnej i telekomunikacyjnej;
4. wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich i małych miast;
5. restrukturyzacja rynku pracy i ograniczanie bezrobocia;
6. rozwój infrastruktury otoczenia biznesu;
7. wykorzystanie walorów przyrodniczych i kulturowych na potrzeby turystyki;
8. kształtowanie i ochrona struktur przyrodniczych.

Strategia rozwoju obszarów wiejskich, do których zaliczono również wszystkie, poza 4 miastami na prawach powiatów, miasta województwa, zakłada przede wszystkim działania w zakresie: poprawy efektywności rolnictwa oraz jego dostosowanie do zasad funkcjonowania w strukturach Unii Europejskiej, wprowadzania pozarolniczych źródeł utrzymania (rozwój przedsiębiorczości i odchodzenie od zajęć rolniczych), poprawę warunków życia oraz wzrost poziomu wykształcenia i kwalifikacji mieszkańców.

Należy podkreślić, że przy stosunkowo niewielkich możliwościach finansowych Marszałka Województwa, zakłada się przede wszystkim zewnętrzne finansowanie rozwoju województwa, w tym głównie za pomocą środków pochodzących z pomocy zagranicznej (przewiduje się, iż nakłady pochodzące z budżetu centralnego i negocjowane w ramach tzw. kontraktów regionalnych, w najbliższych latach będą bardzo niewielkie i nie będą odgrywać istotnego znaczenia w kreowaniu rozwoju). We wrześniu 2000 r. Zarząd Województwa przyjął wstępne priorytety rozwoju

województwa, z którymi powinny być zgodne zgłaszane przez samorządy projekty do dofinansowania ze środków kontraktu wojewódzkiego i programów przedakcesyjnych. Do priorytetów tych zaliczono: rozwój przedsiębiorczości i ograniczanie bezrobocia, poprawę stanu wykształcenia i kwalifikacji mieszkańców, rozwój infrastruktury technicznej o znaczeniu ponadlokalnym, restrukturyzację rolnictwa i stymulowanie wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich oraz wsparcie kultury i tożsamości kulturowej obszarów.

Podobne sfery działań znalazły się w opracowanym zarysie programu operacyjnego dla województwa.

Oceniając szanse uzyskania pomocy w ramach realizacji Strategii rozwoju województwa, należy stwierdzić, iż w dużym stopniu będzie ona uzależniona od aktywności władz lokalnych oraz samorządu powiatowego.

UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z MIEJSCA I ROLI GMINY W SYSTEMIE GOSPODARCZYM WOJEWÓDZTWA I POWIATU

Analiza miejsca i udziału gminy w systemie gospodarczym województwa i powiatu pozwala na ocenę stopnia jej specjalizacji oraz pomaga określić charakterystyczne wyróżniki gminy, na tle innych obszarów. Specjalizację gminy rozumie się tu najczęściej jako jej udział w danej cesze znacznie przekraczający teoretyczny udział wynikający z liczby mieszkańców, czy zajmowanej powierzchni.

W przypadku gminy Gąsawa, ze względu na małą powierzchnię i liczbę mieszkańców oraz związaną z nimi małą skalę zachodzących tu procesów społeczno-gospodarczych, trudno jest wyróżnić cechę, na podstawie której gmina wyraźnie zaznaczałaby się na tle województwa.

Podstawowym wyznacznikiem gminy na tle powiatu i województwa jest bardzo duża liczba osób odwiedzających muzeum archeologiczne w Biskupinie. W 1998 roku liczba ta wynosiła ponad 256 tysięcy. Wśród wszystkich miast i gmin w Polsce większą liczbę osób zwiedzających muzea, notowały wówczas tylko: Warszawa, Kraków, Wrocław, Gdynia, Oświęcim, Malbork, Krośnice i Gdańsk. Warto zauważyć, że liczba ta jest wyższa, niż np. w Toruniu, czy kilku innych powszechnie uznanych ośrodków krajoznawczych w kraju.

Gmina prezentuje stosunkowo dobry stan rozwoju przedsiębiorczości. Na tle obszarów wiejskich województwa jest on o około 1/3 lepszy od średniej. W strukturze branżowej działających firm zaznacza się bardzo duże znaczenie obsługi turystów. Pod względem zatrudnienia, na tle powiatu gmina koncentruje aż 1/5 ogólnego zatrudnienia w produkcji drewna i wyrobów z drewna, aż 1/6 w sekcji „hotele i restauracje” i około 1/7 w leśnictwie, pozyskiwaniu drewna i pokrewnych działalnościach usługowych.

Zaznacza się znaczenie gminy w gospodarce leśnej. Lasy na terenie gminy stanowią 1/5 ogólnej powierzchni lasów w powiecie, a pod względem pozyskania grubizny gmina lokuje się na 1 pozycji z udziałem 28%. Wielkość pozyskiwanej grubizny (900 m³ w roku 1998) lokuje gminę na 9 pozycji wśród wszystkich gmin województwa i pod tym względem wyprzedza ona kilka gmin o „leśnym” charakterze, między innymi np. gminę Cekcyn, w której powierzchnia lasów jest większa od całkowitej powierzchni gminy Gąsawa.

PODSUMOWANIE

Podsumowując, należy stwierdzić, że zewnętrzne uwarunkowania wpływać będą na rozwój gminy w sposób bardzo istotny. Ze względu na małą powierzchnię i małą liczbę mieszkańców, gospodarczo gmina uzależniona będzie od sąsiednich obszarów, przede wszystkim od kondycji gospodarczej Żnina, stanowiącego główny cel wyjazdów do pracy i szkół średnich oraz obsługi mieszkańców w zakresie usług znaczenia ponadlokalnego, ale także od kondycji pozostałych miast powiatu, które w bardzo dużym stopniu wpływają na ogólny stan rozwoju całego powiatu.

Wobec stosunkowo małych możliwości kształtowania sytuacji społeczno-gospodarczej powiatu, a tym bardziej województwa, działania władz lokalnych powinny skupić się przede wszystkim na zapewnieniu odpowiedniego poziomu życia mieszkańców, wyznaczanego przez dostęp do usług i infrastruktury, jak również na sprzedaży wyspecjalizowanego produktu turystycznego wykreowanego na bazie walorów Biskupina.

Dobry poziom wyposażenia w infrastrukturę społeczną i techniczną, może stać się elementem konkurencyjności gminy w rywalizacji z sąsiednimi gminami, o większym potencjale społeczno-gospodarczym i podobnym charakterze funkcjonalnym.

Rozważając uwarunkowania rozwoju gminy w kontekście lokalnej konkurencyjności oraz rywalizacji z innymi gminami (co jest nieuchronnym procesem w dobie integracji z Unią Europejską, przy pozyskiwaniu inwestorów zewnętrznych, pozyskiwaniu funduszy na rozwój, w celu poprawy standardów życia mieszkańców), czyli w zakresie szeroko rozumianego marketingu lokalnego, bardzo korzystny jest fakt, iż gmina na bazie powszechnie znanego muzeum w Biskupinie, może wykreować „markę gminy” - wyróżnik, z którym będzie jednoznacznie utożsamiana poza jej granicami. Istotnym zadaniem jest rozpropagowanie faktu, iż Biskupin leży w gminie Gąsawa - obecnie znajomość tego jest minimalna, zwłaszcza w dużych aglomeracjach, które są szczególnie pożądanym rynkiem zbytu na oferowany przez gminę produkt turystyczny.

Dlatego też konieczne wydaje się podjęcie działań zmierzających do upowszechnienia nazwy lub symboli gminy.

Skansen w Biskupinie powinien stać się główną osią rozwoju gminy, podporządkowującą możliwie dużo z pozostałych działalności gospodarczych. Stanowi on uwarunkowanie, w zakresie którego gmina jest absolutnie bezkonkurencyjna na terenie województwa.

Pożądany jest także rozwój potencjału instytucji obsługi biznesu - należy wspierać wszystkie inicjatywy wzmacniające takie instytucje na terenie gminy, a także w siedzibie powiatu.

SFERA EKOLOGICZNA

Gmina Gąsawa położona jest w mezoregionie Pojezierza Gnieźnieńskiego, a krajobraz jest wynikiem działalności lodowca. Typowa wysoczyzna morenowa od dennej, poprzez falistą do pagórkowatej, przecięta jest płatem sandru, porośniętego lasami wraz z licznie występującymi jeziorami rynnowymi.

Pod względem typów krajobrazu, w gminie można wydzielić krajobraz glacialny (część zach. i mniejsza wsch.) oraz fluwioglacialny, rozciągający się na osi północ-południe, określane jako krajobraz jezierny. Dla tego typu krajobrazu charakterystyczne są liczne wytopiska, dolinki erozyjne oraz nierównomierna akumulacja utworów polodowcowych. Strefą kontaktową obu typów krajobrazu są wysokie zbocza i skarpy.

Postoje lodowców zlodowacenia środkowopolskiego i bałtyckiego pozostawiły osady w postaci glin zwałowych, piasków ze żwirem i żwirów. Miąższość glin morenowych sięga od kilku do kilkunastu metrów, a utwory najmłodsze - holoceny, wypełniają dna rynien jeziornych w postaci piasków, żwirów, torfów i sporadycznie piasków wydmykowych.

Obszar gminy, z rzeką Gąsawką, jako osią hydrograficzną, zaliczony został do zlewni rzeki Warty (II rzędu), w którym są zlewnie niższego rzędu :

- zlewnie IV rzędu Gąsawki i Strugi Foluskiej (dopływy Noteci)
- zlewnia III rzędu Wełny (płd.-zach. część gminy)
- zlewnia V rzędu Panny (płd.-wsch. część gminy)

Tab. Wykaz ważniejszych jezior w gminie Gąsawa

Nazwa Jeziora	Powierzchnia w ha	Objętość tys. m ³	Głębokość średnia w m	Głębokość maks. w m	Klasa czystości	Kategoria podat na degrad.	Lata badań
Biskupińskie	116.6.	6397.2	5.5	13.7	III	III	1992,84
Chomiąskie	102.2	9960.8	9.7	34.3	II	I	1996
Foluskie	62.4	6520.3	10.4	28.4	III	II	1996,82
Gąsawskie	99.0	5726.7	5.8	10.5	III	III	1987
Godawskie	29.6	1061.8	3.6	9.0	III	Poza kat.	1987
Oćwieckie wsch.	87.1	9655.0	-	42.5	III	-	1999,92,80
Oćwieckie zach.	55.6	3290.8	-	19.8	III	-	1999,92,80
Ostrowieckie	159.6	10173.0	6.3	28.6	Poza klas.	III	1996,81

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych WIOŚ.

Poza wymienionymi w tabeli jeziorami, występuje szereg jezior o niewielkich powierzchniach, często bez nazwy. Wskaźnik jeziorności w gminie wynosi 3,4 %, a gmina sytuowana jest w przedziale obszarów o małej zasobności w wody powierzchniowe.

Wody podziemne, które są eksploatowane, znajdują się w utworach trzeciorzędowych i czwartorzędowych. Wody trzeciorzędowe, z uwagi na głębokość zalegania i warstwę ochronną nadkładu, są dobre pod względem czystości i jakości. Zaliczane są do obszaru wysokiej ochrony (OWO) i eksploatowane szczególnie tam, gdzie utwory czwartorzędowe nie posiadają przewarstwień wodonośnych. Wody czwartorzędowe, zalegające znacznie płycej, narażone są na infiltracje zanieczyszczeń, stąd pobory wód winny być kontrolowane pod względem czystości.

Poziom wód gruntowych jest stosunkowo płytki, uzależniony od geomorfologii terenu. Wody te, z uwagi na zaleganie pod warstwami przepuszczalnymi, nie mogą stanowić źródeł zaopatrzenia w wodę pitną.

W obrębie zboczy dolin występują wody gruntowe, które w formie wysięków i wypływów, zasilają lokalne zagłębienia bezodpływowe lub drobne ciekły.

Inwentaryzacja złóż surowców naturalnych na obszarze gminy wykazała, że do eksploatacji i to wyłącznie na potrzeby lokalne, nadają się złoża piasków i żwirów. Występują one w rejonie Komratowa, Oćwieki, Nowej Wsi, Drewna, a eksploatowane w sąsiedztwie Annowa (w oparciu o koncesję).

Ogólny wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej jest stosunkowo wysoki, wynoszący 72,4 (skala 100 punktowa) co pozwala na określenie gleb, jako dobre. (Monitoring regionalny prowadzony przez Okręgową Stację Chemiczno Rolniczą w Bydgoszczy). Wartość gleb wynika z rodzaju podłoża, na którym zostały utworzone. Przeważają gliny, gliny lekkie i średnie,

przechodzące miejscami w piaski naglinowe lub piaski słabo gliniaste. Typologicznie są to gleby brunatne i płowe. Gleby organiczne związane są z dolinami cieków i zagłębieniami bezodpływowymi. Wartość rolnicza gleb w dużej mierze zależy od stosunków wodnych (melioracje) oraz od kultury rolnej.

Największą powierzchnię gruntów ornych zajmują gleby zaliczane do III i IV klasy bonitacyjnej (odpowiednio 38,4 % i 34,0 %), gleb I klasy jest zaledwie 9 ha. Gleby najslabsze V i VI klasy występują we wschodniej części gminy, w zachodniej tylko sporadycznie. Łąki i pastwiska zlokalizowane są na gruntach klasy IV i V, a część z nich stanowi grunty organiczne.

ZASADY EKOPLITYKI W GMINIE GĄSAWA. OBSZARY PODLEGAJĄCE OCHRONIE

Na obszarze gminy występują obszary i tereny objęte :

- prawną ochroną wynikającą z przepisów szczególnych,
- ochroną w oparciu o przepisy prawa gminnego
- proponowane do ochrony z uwagi na walory przyrodnicze, krajobrazowe, historyczno-krajobrazowe.

Obszary prawnie chronione

- Obszar Chronionego Krajobrazu Jezior Żnińskich ustanowiony Rozporządzeniem nr 145/94 Wojewody Bydgoskiego z 17.08.1994 r. w sprawie utworzenia 22 obszarów krajobrazu chronionego w województwie bydgoskim (Dz. Urz. Woj. Bydg. Nr 10 poz. 102 - z późn. zm.) potwierdzony przez Wojewodę Kujawsko-Pomorskiego (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z 1999 r. Nr 19 poz. 117).
- Pomniki przyrody (8 pomników) ustanowione Rozporządzeniem nr 11/91 Woj. Bydg. z 1.07.1991 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody tworów przyrody na terenie województwa bydgoskiego (Dz. Urz. Woj. Bydg. z 1991 r. Nr 15 poz. 12).
- Gleby o wysokich bonitacjach, występujące w zachodniej części gminy, wraz z gruntami organicznymi przypisanymi dolinom cieków i zagłębieniom bezodpływowym, chronione na mocy przepisów ustawy z 3.02.1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z 1995 r. Nr 16, poz. 78 - z późn. zm.)
- Lasy wodochronne, drzewostany nasienne, fragmenty leśnej rodzimej przyrody, występujące w kompleksie leśnym ciągnącym się przez obszar środkowy gminy, podlegające przepisom ustawy z dnia 28.09.1991 r. o lasach (jednolity tekst w obwieszczeniu z dnia 27.06.2000 r. - Dz.U. z 2000 r. Nr 56 poz. 679).
- Ochrona wód powierzchniowych, zasobów wód podziemnych oraz warunki korzystania z tych wód wynikają z ustawy z dnia 25 kwietnia 1997 r. o zmianie ustawy - Prawo wodne (Dz.U. z 1997 r. Nr 47 poz. 22), a dotyczą wszystkich jezior na obszarze gminy, zlewni chronionych rzeki Wełny i Gąsawki oraz zbiorników wód podziemnych w utworach trzeciorzędowych (zach. część gminy) i w utworach czwartorzędowych(wsch. część gminy) tzw. obszar wysokiej ochrony OWO. Ochronie podlegają również obszary źródliskowe rzek.
- Udokumentowane złoża surowców mineralnych (kruszywa) występują w rejonie wsi : Oćwieka (płd-wsch.) Komratowo (wsch.) Drewno (płn.) na terenach porośniętych kompleksami leśnymi. Eksploatacja tych złóż spowodowałaby nieodwracalne szkody w środowisku leśnym (wyrąb lasu, leje depresyjne, pokaleczony krajobraz), przy relatywnie niewielkich zyskach. Jedyny teren, na

którym prowadzona jest eksploatacja kruszywa znajduje się w rejonie wsi Annowo (w oparciu o wydaną koncesję).

Obszary chronione prawem gminnym

W aktualnie obowiązującym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego gminy Gąsawa (Dz.Urz.Woj.Bydg. z 19993 r. Nr 10 poz.134 - z późn. zm.) prawem gminnym objęto :

- obszar Krajobrazu Chronionego Jezior Żnińskich
- obszar chronionej zlewni rzeki Welny i Gąsawy
- lasy chronione
- rejon intensywnej produkcji rolnej (gleby chronione, grunty organiczne)
- obszary potencjalnych złóż surowców mineralnych
- tereny wyznaczone do rozwoju wypoczynku i turystyki : Wiktorowo, Annowo, Ostrówce, Piastowo, Laski Wielkie, ChomiąŜa Szlachecka, Oćwieka, Biskupin.

Projektowane obszary do ochrony

Ośrodek kulturowo - historyczny Biskupin, jako osada obronna kultury łuŜyckiej, wraz z pozostałościami wczesnośredniowiecznego grodu obronnego, winien uzyskać najwyŜszą formę prawnej ochrony, jaką jest rezerwat. Walory tego obszaru (ca 199 ha) podnosi jego połoŜenie na półwyspie biskupińskim, w otoczeniu jeziora wraz z naturalnymi zbiorowiskami roślinnymi.

ZAGROŜENIA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

Gmina Gąsawa nie kumuluje na swoim obszarze zagroŜeń, które mogłyby w znaczącym stopniu degradować środowiska przyrodnicze. Wszystkie zagroŜenia środowiska przyrodniczego są wynikiem róŜnorodnej działalności człowieka. Do zagroŜeń o róŜnym stopniu nasilenia i skutkach zalicza się :

- degradację gleb, której stopień uzaleŜniony jest od rodzaju emitowanych zanieczyszczeń, jak i własności fizycznych, chemicznych i biologicznych samych gleb.
Efektem jest zmniejszenie się produkcji masy roślinnej, a szata roślinna chroni powierzchnię przed zanieczyszczeniami. Jej zanikanie prowadzi w konsekwencji do erozji gleb.
- erozję gleb, którą można podzielić w zaleŜności od charakteru powstawania na : erozję wietrzną, wodną, wąwozową. Na obszarze gminy występują te formy erozji w rejonach wsi : Komratowo, Oćwieka i Głowy (zach.część gminy) oraz wzdłuŜ ciągu jezior rynnowych, po ich wschodniej stronie, od wsi : Wiktorowo, poprzez Rozalinowo, Laski Wielkie aŜ do ChomiąŜy Szlacheckiej. Niewielkie fragmenty gleb objętych erozją występują teŜ w części płn.-zach. i płd. zach. gminy.
- zagroŜenia lasów, będące wynikiem czynników naturalnych (warunki klimatyczne, gruntowo-wodne, jednorodność siedlisk, szkodniki owadów i choroby grzybowe) oraz czynników antropogenicznych (zanieczyszczenia atmosfery, wód powierzchniowych i wglębnych, pożary).
W części płn. wsch. gminy, procesom degradacyjnym podlega kompleks leśny, który jest w zasięgu negatywnego wpływu zanieczyszczeń pyłowych z zakładów cementowo-wapienniczych Bielawy, gm. Barcin. W 1996 r. badania zanieczyszczenia powietrza w tym rejonie, na stanowiskach pomiarowych wykazały brak przekroczeń obowiązujących norm (200g/1m²/rok). Aczkolwiek stęŜenia chwilowe badanych zanieczyszczeń, w tym pyłu zawieszonego, dwutlenku azotu, siarkowodoru, metali cięŜkich przewyŜszały dopuszczalne normy.

- zagrożenia wód powierzchniowych i wglębnych należą do najcięższej kategorii zagrożeń, z uwagi na ich długotrwałe skutki zdewastowanego środowiska. Stan czystości wód ważniejszych jezior, badanych w różnych latach, przedstawia się następująco¹ :

- Jez. Oćwieckie - pierwsze badania czystości wód podjęto w 1980 r., następne w latach 1992 oraz 1999. Na przestrzeni tych lat, stan czystości wód uległ nieznacznej poprawie, nadal jednak utrzymując się w III klasie czystości, przy zachowaniu I kategorii podatności na degradację, świadczącej o wysokiej odporności jeziora na wpływy antropogenne. Zaznacza się również przekroczenie zdolności jeziora do naturalnej neutralizacji negatywnych efektów zmian jakości (m. innymi wzrost żyzności wód), co wskazuje na konieczność objęcia jeziora szczególną ochroną (uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej w istniejącej wokół jeziora zabudowie).
- Jez. Chomiąskie - badania z 1996 r. wykazały II klasę czystości, przy negatywnej ocenie kondycji tlenowej, wartość parametrów biologicznych typowa dla wód najczystszych, wskaźnik sanitarny dobry, wzmożone stężenie sodu i potasu.
- Jez. Foluskie - podczas badań w 1996 r. stwierdzono III klasę czystości, związki chemiczne na poziomie III i II klasy, nie stwierdzono stężenia bakteriologicznego.
- Jez. Ostromeckie - ocena na poziomie pozaklasowym - dane z 1996 r., parametry chemiczne bardzo niskie, jedynie wartość miana Coli mieści się w II klasie.
- Jez. Gąsawskie - w badaniach z 1987 r. wykazano, że zbiornik ma niekorzystne warunki naturalne, podatne na wpływy antropogenne, określone jako III kategoria.
- Jez. Godawskie - przebadane w 1987 r., posiadało wody poza klasę czystości.

Stan czystości wód rzeki Gąsawki, rozkłada się w zależności od kilometrażu, w przeważającej długości NON/1999 r, aczkolwiek w górnym odcinku rzeki stan czystości uległ znacznej poprawie. Czystość wód podziemnych pokładu czwartorzędowego, badana była w terenach zabudowanych, a ich jakość oceniona nisko, z uwagi na dużą zawartość potasu, żelaza oraz związków z grupy azotynów i azotanów, występują też fosforany, jony chlorków. Ujęcia wód z tego poziomu winny być eliminowane na rzecz ujęć trzeciorzędowych (OWO- nr 143). Jakość zwykłych wód podziemnych w gminie oceniono na III kl/1999 r.

- gospodarka ściekowa jest podstawą ochrony wód powierzchniowych i wglębnych przed niekontrolowanym odprowadzaniem nieoczyszczonych ścieków. Zrealizowany program gospodarki ściekowej w gminie ograniczony został do kolektora sanitarnego z Gąsawy do oczyszczalni ścieków w Żninie, sieci kanalizacyjnej i przepompowni ścieków oraz punktu zlewnego w siedzibie gminy. Realizacja tych inwestycji, spowodowała likwidację - w zasięgu sieci kanalizacyjnych - około 190 zbiorników bezodpływowych. Nadal pozostaje problem oczyszczenia ścieków na pozostałym obszarze gminy oraz w byłych wsiach po PGR-owskich, gdzie stan techniczny urządzeń oczyszczających nie daje pełnej gwarancji uzyskania wymaganego stopnia oczyszczenia ścieków.
- gospodarka odpadami stałymi, obejmuje wysypisko śmieci w rejonie wsi Łysinin (82 % wypełnienia - z możliwością poszerzenia) oraz selektywną zbiórką w miejscu ich powstania, która nie zmniejsza ilości odpadów, ale ułatwia ich segregację. Innym problemem o dużym potencjale

¹ Wszystkie dane - Woj. Inspektorat Ochrony Środowiska, Bydgoszcz lata 2000 r, 1998, 1997

zagrożenia dla środowiska przyrodniczego jest mogilnik w rejonie wsi Piastowo, który wg programu wojewódzkiego przeznaczony jest do likwidacji.

SFERA SPOŁECZNA

PROCESY I STRUKTURY DEMOGRAFICZNE

Zmiany liczby mieszkańców

W 1999 roku gminę zamieszkiwało 5167 osób i była to najniższa wartość w ostatnim dwudziestolecu. W porównaniu do roku 1978 liczba ludności gminy jest obecnie o 256 osób (a więc o 4,7%) niższa. Do końca lat osiemdziesiątych liczba osób zamieszkujących gminę nie ulegała dużym zmianom (z wyjątkiem spadku w latach 1980 - 1982), lecz na początku lat dziewięćdziesiątych znacznie zmniejszyła się (o 166 osób). W kolejnych latach zaznacza się dalszy, powolny spadek liczby mieszkańców gminy.

Tab. Zmiany liczby mieszkańców gminy Gąsawa

rok	liczba ludności	rok	liczba ludności	rok	liczba ludności	rok	liczba ludności
1978	5423	1984	5399	1990	5403	1996	5240
1979	5424	1985	5399	1991	5312	1997	5231
1980	5275	1986	5372	1992	5237	1998	5211
1981	5266	1987	5357	1993	5235	1999	5167
1982	5250	1988	5402	1994	5217		
1983	5340	1989	5387	1995	5214		

Źródło: Urząd Statystyczny w Bydgoszczy

Niekorzystnie przedstawia się sytuacja gminy na tle obszarów wiejskich powiatu żnińskiego, pod względem zmiany liczby mieszkańców gminy. W ostatnich 10 latach dynamika zmian liczby ludności w gminie Gąsawa wyniosła 95,6, co oznacza, że liczba jej mieszkańców w porównaniu do roku 1990 zmniejszyła się o 4,6%. Spośród obszarów wiejskich pozostałych gmin powiatu jedynie w Janowcu Wielkopolskim zanotowano tendencję spadkową, lecz o znacznie mniejszym nasileniu - dynamika wyniosła 99,5, co oznacza, że liczba ludności zmniejszyła się o 0,5%. Na obszarach wiejskich pozostałych gmin liczba mieszkańców wzrosła - Barcin o 3,4%, Rogowo o 3,1%, Żnin o 0,8% i Łabiszyn o 0,7%. Na obszarze powiatu żnińskiego gminę Gąsawa można określić jako gminę powoli wyludniającą się.

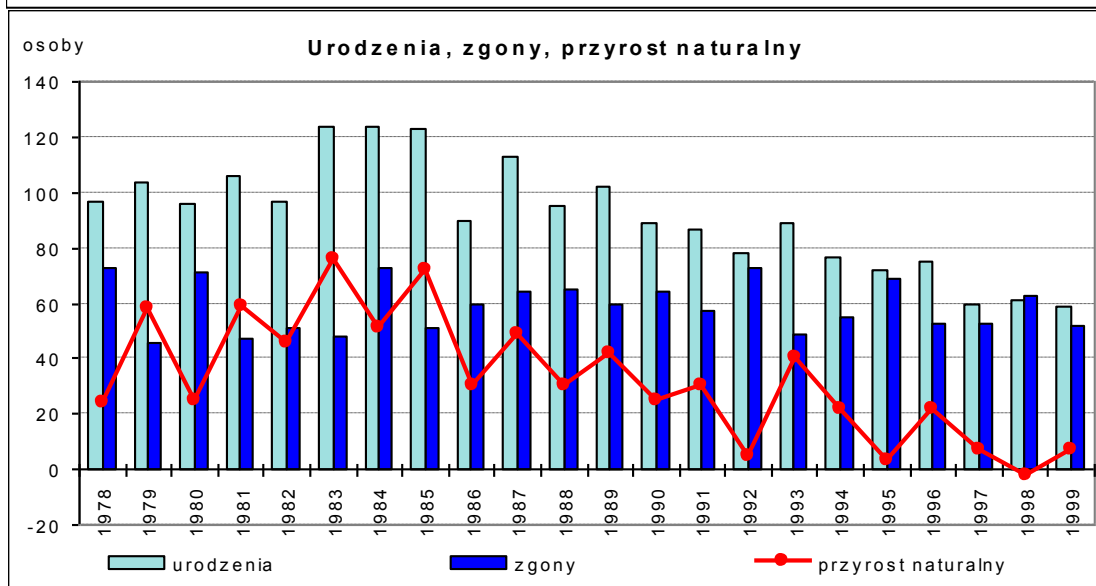
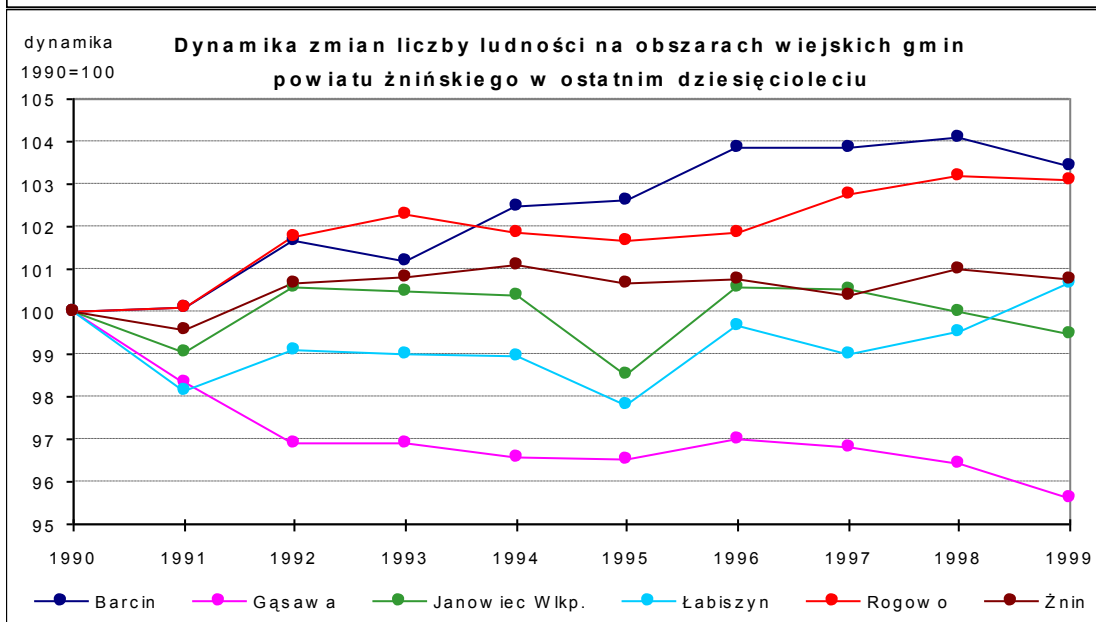
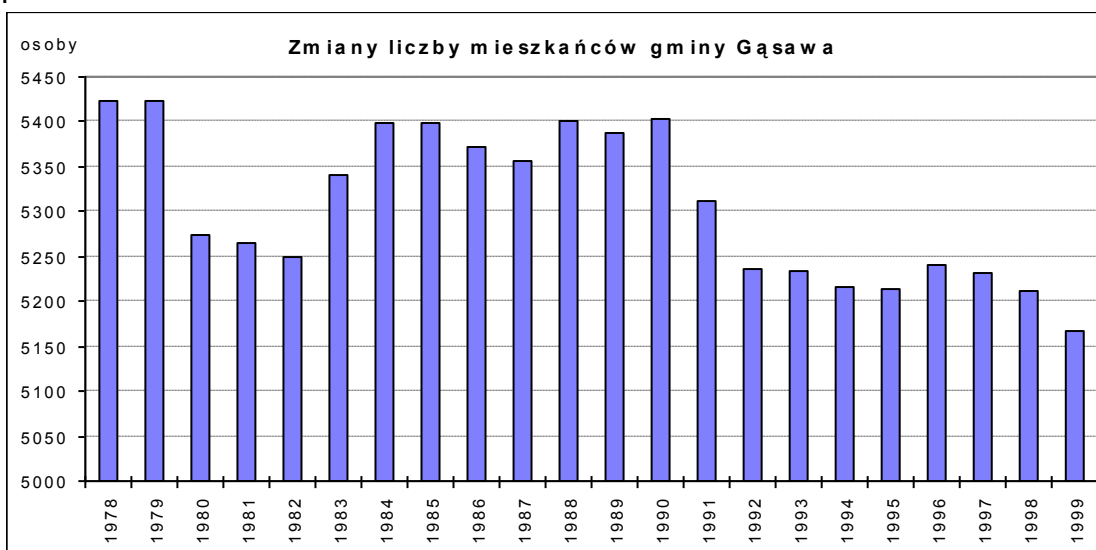
Ruch naturalny ludności

Ruch naturalny ludności określają dwa podstawowe wskaźniki - urodzeń i zgonów oraz będący ich pochodną wskaźnik przyrostu naturalnego.

Liczba urodzeń w gminie Gąsawa, podobnie jak w innych gminach, od połowy lat osiemdziesiątych ulega systematycznemu spadkowi. W latach 1983 - 1985, gdy notowano najczęściej urodzeń, w gminie rodziło się prawie 125 osób rocznie (23,0 na 1000 mieszkańców), natomiast w ostatnich trzech latach rodzi się średnio 60 osób rocznie (11,5 na 1000). Oznacza to, że w ciągu 15 lat w gminie zanotowano 2-krotny spadek liczby urodzeń.

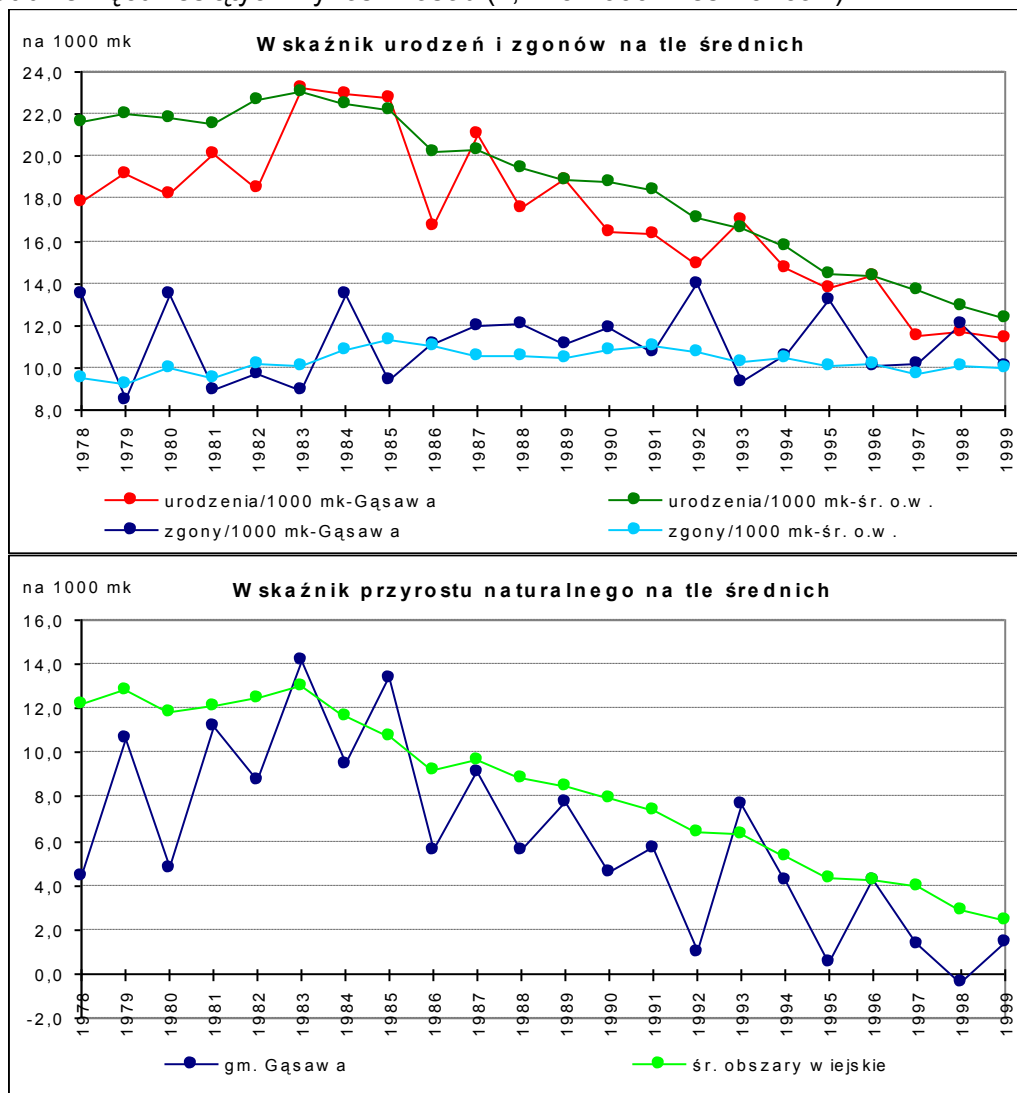
Liczba zgonów w gminie w badanym okresie ulega bardzo niewielkim zmianom, kształtuje się na poziomie około 60 osób rocznie. Natomiast ze względu na spadek liczby mieszkańców gminy, zwiększył się nieco wskaźnik liczby zgonów przypadających średnio na 1000 ludności. Na przełomie lat siedemdziesiątych i osiemdziesiątych i w pierwszej połowie lat osiemdziesiątych

wynosił on średnio 10,7%, natomiast w latach dziewięćdziesiątych kształtuje się na poziomie 11,2%.

Zmiany wielkości urodzeń w gminie przyczyniają się do zmian wielkości przyrostu naturalnego, a więc różnicy między liczbą urodzeń i liczbą zgonów. Najwyższy przyrost naturalny notowano w

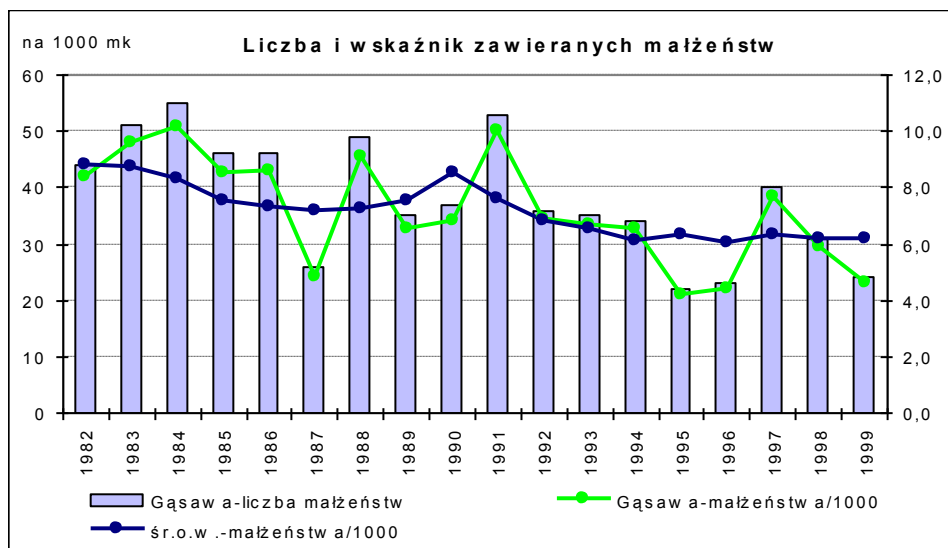
latach 1983 - 1985, gdy wynosił on 66 osób rocznie (11,8 na 1000 mieszkańców), a przeciętny przyrost w latach 1978 - 1985 wynosił ponad 50 osób rocznie (9,6 na 1000). Najniższy przyrost miał miejsce w 1998 roku, gdy był ujemny i wynosił -2 osoby (oznacza to, że liczba zgonów o dwie osoby przewyższyła liczbę urodzeń), natomiast przeciętny roczny przyrost naturalny w drugiej połowie lat dziewięćdziesiątych wynosi 7 osób (1,4 na 1000 mieszkańców).

W porównaniu do obszarów wiejskich byłego województwa bydgoskiego (lata 1978 - 1997), gmina Gąsawa cechuje się niższymi wartościami przyrostu naturalnego, co jest wynikiem niższych niż przeciętnie wartości urodzeń i wyższych wartości zgonów.

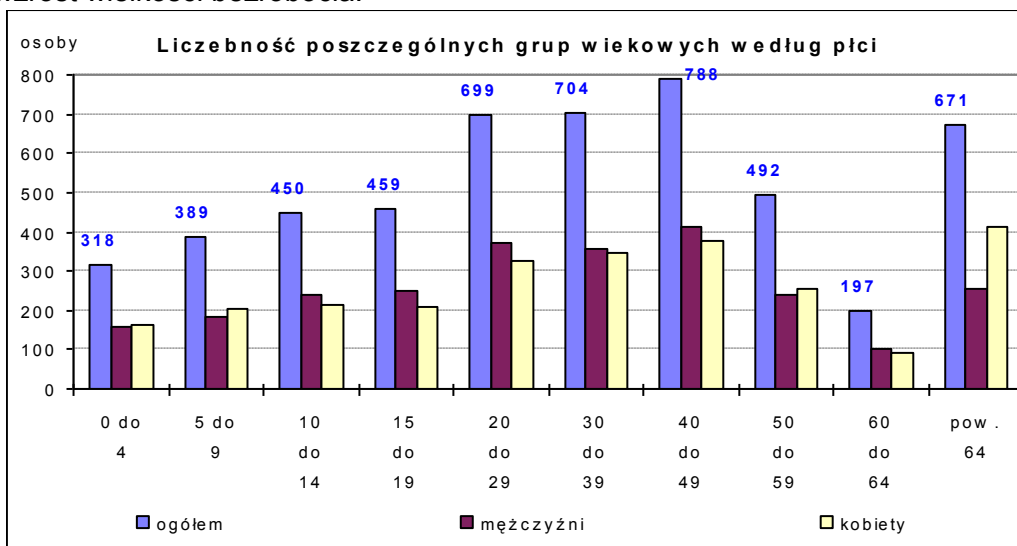
W latach dziewięćdziesiątych w gminie zmniejszyła się również liczba i wskaźnik zawieranych małżeństw, co jest zjawiskiem charakterystycznym dla polskich gmin. W pierwszej połowie lat osiemdziesiątych zawierano rocznie prawie 50 małżeństw (9,0 na 1000 mieszkańców), natomiast w ostatnich pięciu latach mniej niż 30 (5,4 na 1000). Spadek liczby zawieranych małżeństw, podobnie jak spadek liczby urodzeń, jest wynikiem zmian mentalności społeczeństwa oraz trudnej sytuacji ekonomicznej. Można się spodziewać, że w wyniku wzrostu liczby osób w wieku 20 - 29 lat, w najbliższych latach wskaźnik zawieranych małżeństw nieco wzrośnie.

Wskaźniki zawieranych małżeństw na 1000 mieszkańców w latach osiemdziesiątych były w gminie wyższe, niż średnio w byłym województwie bydgoskim, lecz obecnie ich wartości są niższe, niż przeciętnie.

Struktury wieku i płci

Strukturę wieku mieszkańców gminy określić można jako średnio korzystną. Najliczniejszą grupę wiekową stanowi ludność w wieku 10 do 19 lat, co sugeruje, że w ciągu najbliższych lat zwiększać się będzie liczebność grupy 20 do 29 lat (różnica między grupą obecnych 20 - 29-latków, a obecnych 10 - 19-latków wynosi 210 osób, a więc liczba przedstawicieli młodszej grupy jest prawie o 1/3 wyższa. W związku z faktem, że grupa ta cechuje się największą dynamiką demograficzną ze wszystkich grup (bardzo duży odsetek zawieranych małżeństw i urodzeń przypada na ludzi w tym wieku) w najbliższych latach można spodziewać się zwiększenia liczby urodzeń. Jednocześnie grupa mieszkańców w wieku 10 - 19 lat jest obecnie o 417 osób (a więc ponad 2-krotnie) liczniejsza, niż grupa mieszkańców w wieku 50 - 59 lat i w ciągu najbliższych 10 lat osiągnie wiek produkcyjny i wejdzie na lokalny rynek pracy, co spowoduje duży wzrost popytu na pracę i konieczność zapewnienia zwiększonej liczby miejsc pracy, w przeciwnym wypadku wystąpi wyraźny wzrost wielkości bezrobocia.

Podobnie jak na terenach wiejskich innych gmin, w gminie Gąsawa od kilkunastu lat zachodzi proces zmniejszania się liczby urodzeń, w wyniku którego systematycznie zmniejsza się liczba dzieci - w poszczególnych grupach wiekowych odnotowano:

- 10 do 14 lat - 450 osób,
- 5 do 9 lat - 389 osób,

- 0 do 4 lata - 318 osób.

Wynika z tego, że liczba najmłodszych dzieci jest o prawie 30% mniejsza, niż młodzieży w wieku 10 - 14 lat, co należy uwzględnić przy planowaniu liczby miejsc w szkołach podstawowych.

Obecnie gminę zamieszkuje 765 osób w wieku poprodukcyjnym (kobiety powyżej 59 lat, mężczyźni powyżej 64 lata), co stanowi 14,8% ogółu mieszkańców, a więc udział ludności starszej w gminie jest wyższy, niż średnio na obszarach wiejskich województwa kujawsko-pomorskiego (13,7%). W najbliższych latach wskaźnik ten nie powinien ulegać większym zmianom.

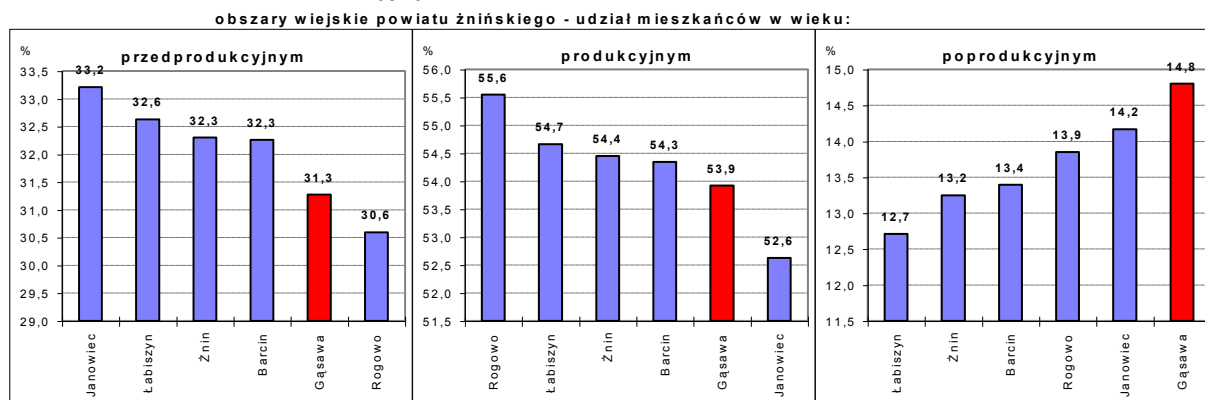
W porównaniu do obszarów wiejskich województwa kujawsko-pomorskiego, gmina Gąsawa charakteryzuje się mniej korzystną strukturą wieku. Udział mieszkańców w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym jest niższy, niż przeciętnie na terenach wiejskich województwa, natomiast udział mieszkańców w wieku poprodukcyjnym wyższy.

Tab. Udział poszczególnych grup wiekowych w ogóle mieszkańców (1999 rok)

grupa	gmina Gąsawa	obszary wiejskie woj. kujawsko-pomorskiego
przedprodukcyjna (0 - 19 lat)	31,3% (1616 osób)	32,1%
produkcyjna (20 - 59/64 lata)	53,9% (2786 osób)	54,2%
poprodukcyjna (pow. 59/64 lat)	14,8% (765 osób)	13,7%

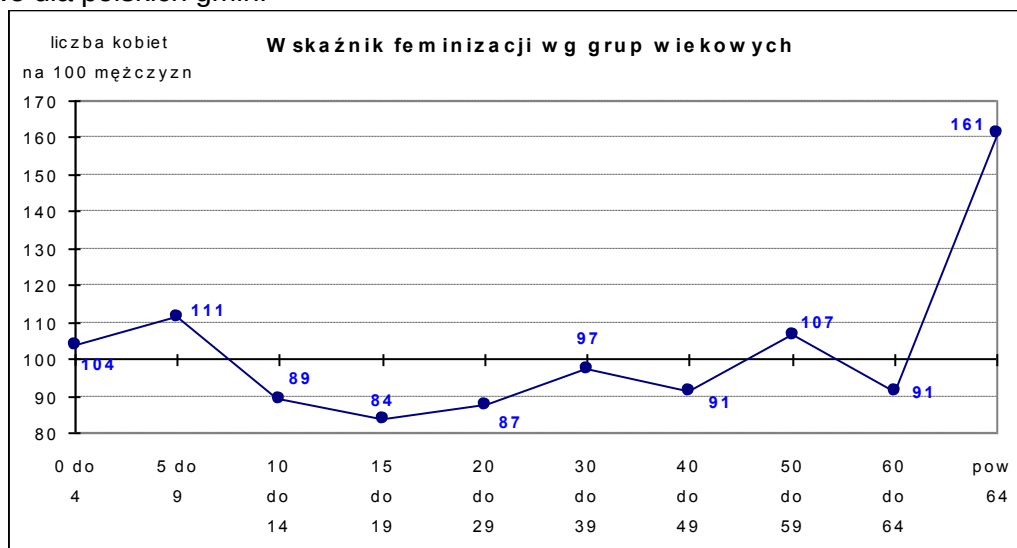
Źródło: US w Bydgoszczy

Niezbyt korzystnie przedstawia się również struktura wieku mieszkańców na tle obszarów wiejskich powiatu żnińskiego. Gmina Gąsawa cechuje się najwyższym udziałem mieszkańców w wieku poprodukcyjnym i jednym z niższych (w obu przypadkach przedostatnia pozycja) udziałów ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym.

W gminie występuje nieznaczna przewaga liczby kobiet nad liczbą mężczyzn (2599 wobec 2568), w związku z czym wskaźnik feminizacji kształtuje się na poziomie 101,2 (oznacza to, że na 1000 mężczyzn przypada przeciętnie 1012 kobiet) i jest wyższy od średniej dla obszarów wiejskich województwa kujawsko-pomorskiego (99,5). Wskaźnik feminizacji jest mocno zróżnicowany w poszczególnych grupach wiekowych, lecz generalnie wśród mieszkańców w wieku od 10 do 39 lat występuje wyraźna liczebna przewaga mężczyzn. Najniższym wskaźnikiem feminizacji cechuje się grupa ludności w wieku 15 do 19 lat, gdzie na 100 mężczyzn przypadają średnio 84 kobiety, niską wartością cechuje się również grupa obecnych 20 - 29 -latków (wskaźnik feminizacji 87). Duży „niedobór” kobiet, w stosunku do liczby mężczyzn, zwłaszcza w grupach wiekowych mających największe znaczenie dla rozwoju demograficznego gminy, może mieć wpływ na wskaźniki zawieranych małżeństw i urodzeń.

W starszych grupach wiekowych zaznacza się wzrost wartości wskaźnika feminizacji, zwłaszcza wśród ludności w wieku powyżej 64 lat, co jest wynikiem większej śmiertelności wśród mężczyzn i jest typowe dla polskich gmin.

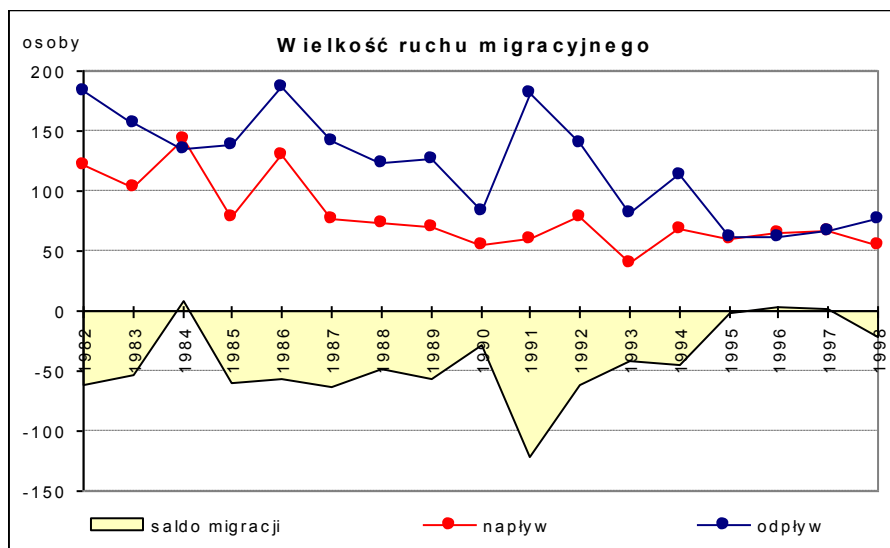
Udział poszczególnych grup produkcyjnych ma wpływ na wielkość wskaźnika obciążenia ekonomicznego, czyli liczbę osób w wieku nieprodukcyjnym przypadającą na 1000 osób w wieku produkcyjnym. W gminie Gąsawa wskaźnik ten jest wyższy, niż przeciętnie na obszarach wiejskich województwa kujawsko-pomorskiego. W 1999 roku wynosił 855, przy średniej 844, co lokowało gminę na 64 pozycji wśród 127 gmin wiejskich i obszarów wiejskich gmin miejsko-wiejskich. Struktura wieku mieszkańców gminy wskazuje, że w ciągu najbliższych 10 lat wskaźnik ten ulegnie dalszej poprawie, ze względu na znaczny wzrost udziału grupy produkcyjnej.

Ruch migracyjny

W badanym okresie w gminie występuje przewaga odpływu ludności nad napływem, w związku z czym saldo migracji (różnica między napływem a odpływem) przyjmuje wartości ujemne.

Najwyższy napływ do gminy notowano w pierwszej połowie lat osiemdziesiątych, gdy wynosił on przeciętnie 115 osób rocznie, a więc 21,5 na 1000 mieszkańców. W latach dziewięćdziesiątych napływ migracyjny wyraźnie się obniżył i wynosi przeciętnie około 60 osób rocznie (11,6 na 1000). Oznacza to, że wskaźnik napływu jest obecnie prawie 2-krotnie niższy, niż na początku lat osiemdziesiątych. W strukturze napływu do gminy w całym badanym okresie występuje przewaga migrantów z obszarów wiejskich, choć ich udział w całości napływu zmniejsza się - w latach osiemdziesiątych stanowili oni 70%, a w latach dziewięćdziesiątych 57% napływu.

Odpływ z gminy w pierwszej połowie lat osiemdziesiątych wynosił przeciętnie 160 osób rocznie (29,9 na 1000 mieszkańców). W latach dziewięćdziesiątych wartości odpływu zmniejszyły się, a wyraźny spadek zanotowano w drugiej połowie lat dziewięćdziesiątych, gdy odpływ wynosił średnio 66 osób rocznie (12,7 na 1000). Wynika z tego, że wskaźnik odpływu jest obecnie ponad 2-krotnie niższy. W strukturze odpływu występuje jedynie niewielka przewaga migrujących do miast (około 52% całości).

O znacznym ograniczeniu ruchu migracyjnego w latach dziewięćdziesiątych świadczy również wielkość obrotu migracji (a więc sumy napływu i odpływu migracyjnego). W pierwszej połowie lat osiemdziesiątych w ruchu migracyjnym uczestniczyło 275 osób rocznie, natomiast w drugiej połowie lat dziewięćdziesiątych niecałe 130 osób. Spadek wielkości migracji spowodowany jest trudnościami w osiedlaniu się mieszkańców poza obecnym miejscem zamieszkania, zwłaszcza finansowymi (bardzo wysokie ceny mieszkań) oraz ograniczonymi możliwościami zdobycia pracy. Zmiany wielkości napływu i odpływu przyczyniają się do zmian wielkości salda migracji. Do końca lat osiemdziesiątych w wyniku migracji liczba mieszkańców gminy zmniejszała się o około 50 osób rocznie, natomiast w drugiej połowie lat dziewięćdziesiątych zaledwie o 5 osób rocznie. Zwiększenie wartości salda migracji jest wynikiem dużo większego zmniejszenia odpływu z gminy, niż napływu do niej.

W porównaniu do obszarów wiejskich byłego województwa bydgoskiego, w ostatnich latach gmina Gąsawa cechuje się niższymi wartościami napływu oraz odpływu migracyjnego, przy nieco niższych wartościach salda migracji.

Należy przypuszczać, że o ile warunki społeczno-ekonomiczne mieszkańców nie ulegną zasadniczym zmianom, to wartości salda migracji w najbliższych latach zbliżone będą do obecnych lub nieco niższe.

Charakterystyka ludności związanej z rolnictwem

W 1996 roku² gminę Gąsawa zamieszkiwało 5231 mieszkańców. Z tej liczby 3002, czyli 57,4% to mieszkańcy gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa (działki) rolnej. Gospodarstw tego typu było 777. Wszystkich mieszkańców tego typu gospodarstw można uznać za osoby pośrednio lub bezpośrednio związane ekonomicznie z rolnictwem, bądź przez własną pracę, bądź przez pracę w rolnictwie współmałżonka, rodziców, itp. Na tle innych gmin województwa udział ludności związanej z rolnictwem wśród ludności wiejskiej ocenić należy jako dosyć wysoki. Wprawdzie istnieje duża grupa gmin, gdzie wskaźnik ten jest niższy od 50% (w gminach podmiejskich nawet niższy od 20, a nawet 10%), jednak jednocześnie liczne są gminy o udziale przekraczającym 60, a nawet 70%. W powiecie żnińskim gmina Łabiszyn notuje wartość podobną, gmina Janowiec nieco wyższą, pozostałe gminy - wskaźniki niższe (zwłaszcza Barcin - 36%).

² Dane Powszechnego Spisu Rolnego

Spośród wymienionej grupy osób związanych z rolnictwem, 2239 to osoby w wieku 15 lat i więcej, a więc osoby uwzględniane w statystykach zatrudnienia (potencjalnie mogące pracować). Spośród tej grupy (2239 osób) 482 osoby, czyli 21,5% ludności liczącej ponad 15 lat, to osoby utrzymujące się wyłącznie z pracy w swoim gospodarstwie rolnym, a 526 to osoby utrzymujące się wyłącznie lub głównie z pracy w swoim gospodarstwie rolnym. Oznacza to, że w 1996 roku z pracy w gospodarstwach indywidualnych utrzymywało się 10,0% ogółu mieszkańców gminy i 13,3% mieszkańców w wieku powyżej 15 lat.

Ten ostatni wskaźnik w gminach powiatu wynosi: Barcin - 11,3, Janowiec - 21,4, Łabiszyn - 19,6, Rogowo - 13,7, Żnin - 18,3. Na tle gmin powiatu sytuacja notowana w gminie Gąsawa jest więc relatywnie korzystna.

Wyłącznie ze źródeł rolniczych utrzymuje się 77, czyli 10% gospodarstw. Wskaźnik ten, na tle innych gmin jest dosyć niski, co wskazuje na stosunkowo mniejsze uzależnienie mieszkańców obszarów wiejskich od sytuacji rolnictwa.

Poważnym problemem obszarów wiejskich całego województwa, przyjmującym lokalnie różne natężenie, jest restrukturyzacja rynku pracy w kierunku odchodzenia do pozarolniczych rodzajów działalności. Nadmiar ludności związanej z rolnictwem, obniżający jego efektywność i wpływający negatywnie na jakość życia mieszkańców, stanowi więc istotny problem w skali całego województwa i powinien być przedmiotem wspólnych działań podejmowanych przez wszystkie samorządy gminne i powiatowe oraz samorząd wojewódzki.

Poważnym problemem, mającym silny negatywny wpływ na możliwości rozwoju, jest proces starzenia się ludności związanej z rolnictwem. W gminie Gąsawa nie jest on jeszcze obserwowany na tak dużą skalę, jak w innych gminach, niemniej jednak zaznaczają się dysproporcje w strukturze wieku ludności rolniczej i pozarolniczej, polegające na mniejszym udziale ludności młodej i większym - ludności starszej, w ogólnej liczbie ludności wśród osób związanych z rolnictwem. Poważnymi konsekwencjami ucieczki młodzieży z rolnictwa, a zarazem starzenia ludności utrzymującej się z rolnictwa są (dla ludności rolniczej): zmniejszenie efektywności pracy, trudność a nawet niemożność przekwalifikowania (a więc restrukturyzacji rynku pracy), oporność na wdrażanie nowych technologii, większa zachorowalność i zagrożenie kalectwem, ogólne obniżanie standardu życia, co w połączeniu z małą dochodowością prowadzonych działalności przyczynia się do krótszego trwania życia i przedwczesnej śmiertelności.

Wśród użytkowników gospodarstw rolnych najliczniejszą grupę (ok. 30% ogółu) stanowią osoby w wieku 40 do 49 lat. Użytkownicy młodszy stanowią również 30% ogółu, natomiast aż 23% to użytkownicy liczący ponad 60 lat. Co 7 użytkownik gospodarstwa indywidualnego liczy ponad 64 lata, a więc znajduje się w wieku emerytalnym.

Na tle innych gmin struktura wieku użytkowników gospodarstw jest wyraźnie gorsza - znacznie jest odsetek ludności młodej (do 30 roku życia), a większy - starszej.

Jednym z najpoważniejszych problemów ludności związanej z rolnictwem, uważanym często za podstawową przyczynę niskiego standardu życia i niemożliwości restrukturyzacji, jest niski poziom wykształcenia. Wśród ludności w wieku powyżej 15 lat zamieszkującej gospodarstwa z użytkownikiem gospodarstwa rolnego w gminie Gąsawa, aż 44% mieszkańców posiada zaledwie wykształcenie podstawowe, podstawowe nieukończone lub nie posiada wykształcenia. 31,3% ludności posiada wykształcenie zasadnicze zawodowe, co piąty (20,9%) wykształcenie średnie

(zawodowe lub ogólnokształcące), a 3,8% - wykształcenie wyższe lub policealne. Udział osób z wykształceniem średnim lub wyższym jest w gminie stosunkowo wysoki (jeden z najwyższych w byłym bydgoskim), nie zmienia to jednak bardzo negatywnego wskaźnika ludności z wykształceniem podstawowym. Warunkiem niezbędnym dla zmiany kwalifikacji, ukończenia kursów zawodowych, podjęcia jakiegokolwiek pracy poza rolnictwem, jest bardzo często posiadanie wykształcenia co najmniej zasadniczego zawodowego. Szansę na uzyskanie stosunkowo dobrze płatnej pracy poza rolnictwem zapewnia minimum wykształcenie średnie (maturalne), które dodatkowo pozwala na dalsze podnoszenie kwalifikacji zawodowych. Dlatego też wynoszący ponad 2/5 ogółu ludności rolniczej, udział ludności z wykształceniem zaledwie podstawowym lub bez wykształcenia, nawet jeśli w dużej części dotyczy ludności starszej, stanowi najpoważniejszą barierę przekształceń w rolnictwie.

Niekorzystna struktura wieku oraz niezwykle niski poziom wykształcenia są, w połączeniu z przyrodniczymi i ekonomicznymi warunkami prowadzenia produkcji rolnej, najpoważniejszymi przyczynami pauperyzacji oraz ciągłego pogarszania standardu życia ludności związanej z rolnictwem.

Prognoza rozwoju ludności

Przeprowadzona analiza ruchu naturalnego i migracyjnego oraz struktur ludności, pozwala na opracowanie prognozy rozwoju ludności gminy.

Na terenie gminy najważniejsze przesłanki kierunków rozwoju demograficznego są następujące:

1. Gmina prezentuje w ostatnich latach przebieg procesów demograficznych typowy dla zdecydowanej większości polskich gmin w okresie transformacji systemowej. Radykalnej zmianie uległa większość tendencji rozwoju ludności: zdecydowanie zmniejszyła się liczba urodzeń, a co za tym idzie, znacznie zmalał przyrost naturalny, ograniczeniu uległy ruchy migracyjne, zmniejszyła się liczba zawieranych małżeństw.
2. Gmina jest raczej mało atrakcyjna dla mieszkańców innych gmin, niezbyt chętnie osiedlających się na jej terenie.
3. W ostatnich latach gmina cechuje się ciągłym zmniejszaniem liczby mieszkańców. Obecnie notowana liczba jest najniższa w ciągu ostatnich 20 lat.
4. W strukturze wieku zaznacza się bardzo duży udział ludności młodej i ludności starszej, przy małym udziale grupy produkcyjnej. W kolejnych latach należy spodziewać się wzrostu liczby i wskaźników zarówno urodzeń, jak i zgonów.
5. Zaznacza się bardzo niekorzystny wskaźnik feminizacji, który może być przeszkodą w dalszym rozwoju demograficznym (ograniczanie liczby małżeństw i urodzeń).

Przeprowadzone analizy tendencji procesów oraz struktur demograficznych pozwalają oceniać, iż w kolejnych latach możliwe jest zatrzymanie procesów wyludniania. Do roku 2010 najbardziej prawdopodobna jest stagnacja liczby mieszkańców, czyli utrzymywania ich liczby na poziomie zbliżonym do obecnego, przy czym zakładać należy coroczne nieznaczne zmiany liczby mieszkańców, zarówno rosnące lub malejące.

W poszczególnych grupach wiekowych przewiduje się następujące kierunki rozwoju:

a) ludność w wieku produkcyjnym

W ciągu najbliższych 5 lat w gminie będzie miał miejsce znaczący przyrost liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym. Ocenia się, że w roku 2005 liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym,

wynosząca obecnie ok. 2,9 tys. osób, będzie wyższa o około 280 osób, a więc o około 10% powyżej obecnego stanu.

W kolejnych 5 latach (okres 2006 - 2010) nastąpi dalsze zwiększanie liczebności grupy produkcyjnej o około 230 osób.

Łącznie w ciągu 10 lat liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym zwiększy się o ok. 500 - 530 osób, czyli o około 17 - 18%.

Poważnym problem wymagającym pilnego rozwiązania jest stwarzanie warunków do zagospodarowania popytu na pracę (poprzez tworzenie nowych miejsc pracy). Młode grupy wiekowe, wchodzące w wiek produkcyjny cechują się szeregiem bardzo korzystnych dla pracodawców cech - mniejszą absencją chorobową, świeżo nabytymi kwalifikacjami (dopływ nowych technologii), wysoką kreatywnością, dobrą wydajnością i najczęściej niższym kosztem wykonywanej pracy. Jednocześnie jednak jest to grupa, która pozostając bez pracy bardzo szybko traci kwalifikacje, a duża jej część jest zagrożona różnego rodzaju patologiami. Tak więc niepodjęcie odpowiednich działań w kilku następnych latach może doprowadzić do przekształcenia jednej z większych szans rozwojowych gminy w poważne zagrożenie jej rozwoju.

b) ludność w wieku przedszkolnym i szkolnym

Z punktu widzenia zadań pełnionych przez gminę istotna jest ocena zapotrzebowania na miejsca w przedszkolach, szkołach podstawowych i gimnazjach. Prognozę rozwoju ludności na rok 2005, dla tych grup wiekowych przedstawiono w tabeli.

Tab. Prognoza liczby dzieci w wieku przedszkolnym, szkolnym i gimnazjalnym.

	wiek przedszkolny (3 - 6 lat)	wiek szkolny (7 - 12 lat)	wiek gimnazjalny (13 - 15 lat)
stan obecny (dane na 31.12.1998 r.)			
gmina Gąsawa	300	512	309
prognoza na rok 2005			
gmina Gąsawa	ok. 250	ok. 450	ok. 250
prognoza na rok 2010			
gmina Gąsawa	*	ok. 400	ok. 220

* dokonanie precyzyjnej prognozy nie jest możliwe, najprawdopodobniej liczba ta wyniesie ok. 300 osób

Rzeczywista wielkość zapotrzebowania na usługi oświatowe może się nieco różnić z powodu ruchów migracyjnych. Różnica w stosunku do podanych wartości może sięgać max. 5%.

c) ludność starsza (powyżej 60 roku życia)

Na terenie gminy należy spodziewać się systematycznego zwiększania liczby mieszkańców w starszym wieku. Sprzyjać temu będzie między innymi poprawa warunków życia, przyczyniająca się do wydłużania przeciętnego trwania życia. W związku z powyższym przede wszystkim w mieście, ale również na obszarach wiejskich gminy, należy rozwijać te działalności, które są skierowane na obsługę ludności starszej (przede wszystkim służbę zdrowia i opiekę społeczną, ale także np. działalności kulturalne).

Znacznie większy, niż w najbliższych latach, przyrost liczby mieszkańców starszych w gminie nastąpi po roku 2015.

JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW

Uwarunkowania wynikające ze stanu rozwoju sieci osadniczej

Gmina Gąsawa charakteryzuje się rozdrobnioną siecią osadniczą. Tworzą ją 24 miejscowości wchodzące w skład 19 sołectw. Liczba ludności miejscowości zwiera się w przedziale od 7 do 1450, natomiast mieszkańców sołectw - od 48 do 1450.

Największa miejscowość - siedziba gminy, koncentruje ponad 27% ogółu mieszkańców, a 10 wsi liczących ponad 200 mieszkańców - 80% ogółu ludności. Jednocześnie 11 wsi (stanowiących łącznie 45% wszystkich miejscowości gminy) liczących do 100 mieszkańców, zamieszkiwanych jest łącznie przez 717 osób, czyli zaledwie 13,7% ogółu.

Duże rozdrobnienie sieci osadniczej jest niekorzystnym uwarunkowaniem rozwoju. Stanowi ekonomiczną barierę rozwoju sieci infrastrukturalnych (przy małej liczbie mieszkańców rozwój uzbrojenia technicznego jest nieopłacalny), a jednocześnie utrudnia rozwój infrastruktury społecznej, bowiem mała liczba mieszkańców nie stanowi uzasadnienia dla lokalizacji instytucji. Infrastruktura społeczna jest tym samym lokowana w największych miejscowościach, a małe wsie są najczęściej słabo wyposażone w tym zakresie. Korzystanie z infrastruktury wiąże się więc z uciążliwością dojazdów do większych miejscowości.

Tab. Liczba ludności miejscowości gminy Gąsawa

Miejscowość	ludność	udział w ogóle ludności gminy
Gąsawa	1450	27,6
Szelejewo	423	8,0
Gogółkowo	391	7,4
Obudno	359	6,8
Łysinin	341	6,5
Biskupin	309	5,9
Godawy	249	4,7
Marcinkowo Górne	249	4,7
Nowawieś Pałucka	236	4,5
Chomiąża	201	3,8
Annowo	120	2,3
Oćwieka	110	2,1
Laski Wielkie	106	2,0
Ruyszewko	99	1,9
Drewno	92	1,7
Laski Małe	90	1,7
Marcinkowo Dolne	88	1,7
Pniewy	82	1,6
Komratowo	67	1,3
Wiktorowo	67	1,3
Głowy	48	0,9
Piastowo	40	0,8
Rozalinowo	37	0,7
Ostrówce	7	0,1

Źródło: Opracowanie własne na pdst. danych Urzędu Gminy

Małe miejscowości nie prezentują także najczęściej demograficznych impulsów rozwojowych, a więc w kolejnych latach należy spodziewać się raczej dalszego zmniejszania liczby mieszkańców, a ewentualny znaczący wzrost jest bardzo mało prawdopodobny.

Przyjmuje się, iż miejscowości liczące ponad 250 mieszkańców i wykazujące korzystne struktury społeczne (struktury płci i wieku), mogą być uznane na wsie rozwojowe, czyli miejscowości w których zalecane jest podejmowanie działań na rzecz podnoszenia jakości życia, ponieważ zakłada się iż w kolejnych latach utrzymają one obecną liczbę mieszkańców, a nawet mają szanse na jej zwiększenie.

Analiza struktur wieku mieszkańców największych sołectw gminy Gąsawa, prowadzi do wniosku, iż do grupy sołectw rozwojowych należy zaliczyć wszystkie liczące powyżej 200 mieszkańców, czyli: Gąsawa, Szelejewo, Gogółkowo, Obudno, Łysinin, Marcinkowo Górne, Biskupin, Godawy, Nowawieś Pałucka i Chomiąża.

Liczące nieco poniżej tej liczby sołectwo Laski Wielkie wykazuje niekorzystne struktury wieku (wysoki udział ludności starszej, przy małym udziale młodzieży). Sołectwo Chomiąża liczy wprawdzie tylko 201 mieszkańców, jednak zostało zaliczone do grupy rozwojowych ze względu na bardzo korzystny - wysoki (najwyższy obok Szelejewa) udział ludności młodej. Spośród wymienionych sołectw najmniej korzystne warunki demograficzne prezentuje Marcinkowo Górne, jednak ze względu na fakt, iż obecnie liczy ponad 330 mieszkańców (sołectwo to zamieszkuje co 16-ty mieszkaniec gminy), uznano za uzasadnione dalsze działania zmierzające do poprawy warunków życia mieszkańców.

Tak więc sołectwa zaliczone do grupy rozwojowych zamieszkuje łącznie 4,3 tys. osób, czyli 83% ogółu mieszkańców gminy. Największe z sołectw położone są głównie w zachodniej części gminy, a ich bliskie położenie jest czynnikiem ułatwiającym kompleksowe sterowanie rozwojem gminy.

Reasumując, należy stwierdzić, iż na tle innych gmin, sieć osadnicza gminy Gąsawa, ze względu na duże rozdrobnienie i znaczący udział bardzo małych miejscowości stanowi niezbyt korzystne uwarunkowanie rozwoju. Wprawdzie największe miejscowości skupiają znaczącą część ogółu mieszkańców, jednak przy podejmowaniu decyzji dotyczących kreowania rozwoju gminy i wyborze priorytetowych kierunków działań, racjonalnym ekonomicznie i uzasadnionym społecznie byłoby pomijanie części sołectw (najmniejszych i nierozwojowych), dla zapewniania lepszych warunków życia mieszkańcom pozostałych.

Szkolnictwo podstawowe i gimnazjalne

Na terenie gminy działają 3 szkoły podstawowe - w: Gąsawie, Laskach Wielkich i Szelejewie.

Największą placówką, zarówno pod względem obsługiwanego obszaru, jak też liczby oddziałów, jest szkoła w Gąsawie. Uczęszcza do niej 318 uczniów i na tle obszarów wiejskich województwa szkołę uznać należy za dosyć dużą. Szkoła wyposażona jest w pracownię komputerową, natomiast nie posiada sali gimnastycznej (budowa hali sportowej jest postrzegana jako najważniejsza potrzeba inwestycyjna szkoły). Na pogorszenie sytuacji lokalowej szkoły wpływa fakt, iż w tym samym budynku funkcjonuje gimnazjum, a uczniowie obydwu placówek korzystają z tych samych pomieszczeń i wyposażenia. Do gimnazjum (jedyne na terenie gminy) uczęszcza obecnie 171 uczniów. Budowa nowego budynku gimnazjum jest zgłaszana jako inwestycja niezbędna prawidłowego kształcenia młodzieży, tym bardziej iż docelową liczbę uczniów gimnazjum ocenia się na 310.

Do szkoły w Laskach Wielkich uczęszcza 104 uczniów (oraz dodatkowo 19 w oddziale przedszkolnym). Szkoła wyposażona jest w pracownię komputerową, nie posiada sali gimnastycznej, natomiast nauka w-f jest prowadzona w sali zastępczej.

Do szkoły w Szelejewie uczęszcza 54 uczniów (oraz dodatkowo 8 do oddziału zerowego). Szkoła posiada tylko zastępczą salę gimnastyczną oraz wyposażona jest w pracownię komputerową (charakteryzującą się jednak niskimi parametrami technicznymi).

Wszystkie szkoły wyposażone są w boiska.

Podkreślić należy, iż we wszystkich placówkach w gminie prowadzona jest wyłącznie nauka języków zachodnich - w szkole w Gąsawie nauką angielskiego objętych jest 250 uczniów, niemieckiego - 92 uczniów, w szkole w Laskach Wielkich nauką angielskiego objęto 104 uczniów, w Szelejewie nauką angielskiego 28 uczniów oraz dodatkowo 34 uczniów z klas młodszych - nadobowiązkowo. Wszyscy uczniowie gimnazjum objęci są nauką angielskiego.

W kontekście procesów integracji ze strukturami Unii Europejskiej, naukę języków zachodnich uznać należy za bardzo korzystne uwarunkowanie wpływające na poprawę możliwości dalszego kształcenia, a pośrednio na sytuację na rynku pracy.

We wszystkich szkołach prowadzi się także naukę informatyki (choć wyposażenie w sprzęt jest zróżnicowane). Łącznie szkoły wyposażone są w 17 stanowisk komputerowych, z których pracownia w Gąsawie podłączona jest do internetu (planuje się podłączenie pozostałych). Ze względu na brak środków nie przewiduje się w najbliższym czasie modernizacji istniejących pracowni.

Znajomość technik informatycznych jest obecnie uznawana za podstawowy warunek uzyskania korzystnej pracy, ponadto znacznie poprawia możliwości edukacyjne młodzieży. Nauka informatyki w szkołach ma szczególne znaczenie na obszarach wiejskich, gdzie w związku z trudną sytuacją materialną gospodarstw domowych ludności rolniczej, wielu rodzin nie stać na zakup sprzętu komputerowego. Tym większa odpowiedzialność za organizację nauki spoczywa więc na placówkach oświatowych.

W Gąsawie mieści się publiczne przedszkole obsługujące teren całej gminy. W strukturze przedszkola mieszczą się 4 oddziały, do których łącznie uczęszcza około 100 dzieci, co wyczerpuje możliwości lokalowe. W ocenie Urzędu Gminy nie zachodzi jednak potrzeba tworzenia nowych oddziałów lub placówek przedszkolnych.

Szkolnictwo ponadpodstawowe

Na terenie gminy działa placówka kształcenia na poziomie średnim - Zespół Szkół Rolniczych w Gąsawie. W ramach Zespołu funkcjonują następujące szkoły:

- a) Technikum Rolnicze - kształci w zawodzie technik rolnik; naukę (trwającą 5 lat) pobiera 110 uczniów;
- b) Technikum Żywnienia i Gospodarstwa Domowego - kształci w zawodzie technik żywnienia i gospodarstwa domowego; naukę pobiera 116 uczniów;
- c) Zasadnicza Szkoła Rolnicza - kształci 79 uczniów w zawodzie rolnik;
- d) Technikum Rolnicze dla dorosłych na bazie zasadniczej szkoły zawodowej - kształci 20 uczniów w zawodzie technik rolnik;
- e) Liceum Ogólnokształcące dla dorosłych na bazie zasadniczej szkoły zawodowej - kształci 29 uczniów.

Łącznie w szkole naukę pobiera 305 uczniów (w tym $\frac{3}{4}$ na kierunkach maturalnych, umożliwiających dalsze kształcenie) oraz 49 dorosłych (wszyscy na kierunkach maturalnych).

Szkoła charakteryzuje się dobrym wyposażeniem w bazę i sprzęt dydaktyczny. Nauka odbywa się w 10 salach lekcyjnych (po 26 miejsc; wyposażonych w sprzęt audio-video), pracowni informatycznej (12 stanowisk z dostępem do internetu), pracowni szycia (6 stanowisk), pracowni gotowania i żywienia człowieka (14 stanowisk), pracowni chemicznej (16 stanowisk ćwiczeniowych), pracowni przyrodniczej (30 stanowisk; pracownia wyposażona w sprzęt audiowizualny, mikroskop elektronowy, mikroskopy szkolne). Szkoła wyposażona jest w salę gimnastyczną (która jest zbyt mała w stosunku do potrzeb szkoły; niezbędna jest budowa nowej sali z zapleczem), stołówkę, internat (11 pokoi dla 32 uczniów), radiowęzeł i gabinet lekarski. Szkoła wyposażona jest w nowoczesny projektor multimedialny pozwalający na wykorzystywanie w procesie dydaktycznym prezentacji komputerowych.

Obecnie możliwości lokalowe szkoły są w pełni wykorzystane. W przyszłości (po reorganizacji systemu kształcenia), szkoła może kształcić młodzież w 13 oddziałach w systemie dziennym i wieczorowym (zachowując normy z zakresu bhp).

W najbliższych latach planowana jest realizacji pracowni fizyko-matematycznej, która poprawi jakość nauczania przedmiotów ścisłych.

W szkole nauczany jest język angielski i niemiecki. W kontekście przyszłej integracji Polski ze strukturami europejskimi, naukę języków zachodnich uznać należy za właściwą i korzystną dla absolwentów szkoły.

Pozytywnie należy ocenić także fakt przykładania dużej wagi do nauki informatyki (znajomość technik informatycznych jest uznawana za jeden z głównych warunków powodzenia na rynku pracy). Nauką informatyki objęto 120 uczniów, a około 30 uczniów uczestniczy w dodatkowych zajęciach w ramach kółka informatycznego.

Dotychczasowi absolwenci szkoły w około 50% podejmują dalszą naukę na studiach wyższych. Zdecydowana większość absolwentów szkoły zawodowej kontynuuje naukę w szkołach średnich dla dorosłych. W tym kontekście bardzo pozytywnie należy ocenić inicjatywy na rzecz zmiany profilu kształcenia w Zespole Szkół. W ostatnim okresie powołano Technikum Żywienia i Gospodarstwa Domowego, cieszące się bardzo dużym zainteresowaniem ze strony młodzieży wiejskiej, ponadto utworzono Liceum Ogólnokształcące dla dorosłych.

W związku z reorganizacją systemu kształcenia na poziomie ponadgimnazjalnym, przewiduje się, iż przyszła struktura szkoły obejmować będzie:

- liceum o profilu akademickim, dla młodzieży zainteresowanej dalszym kształceniem na studiach wyższych,
- liceum o profilu rolniczo-środowiskowym, ukierunkowane na nauczanie nowoczesnych kierunków rolniczych, przygotowujące przyszłych rolników do prowadzenia działalności w warunkach UE;
- liceum o profilu społeczno-usługowym, o kierunku turystyczno-gastronomiczno-hotelarskim;
- zasadniczą szkołę zawodową, o specjalnościach: kucharz, kelner, ogrodnik, rolnik;
- liceum uzupełniające dla absolwentów zsz;
- szkołę policealną, o kierunkach: rolnictwo, gastronomia, hotelarstwo dla absolwentów liceum o profilu akademickim.

Plany przyszłej działalności szkoły ocenić należy jako optymalne w stosunku do obserwowanych w gminie i powiecie uwarunkowań rozwoju. Przewidywany profil działalności Zespołu Szkół gwarantuje aktywne uczestnictwo w kreowaniu lokalnych rynków pracy oraz zapewnienie

absolwentom szkoły dobrych podstaw do prowadzenia działalności gospodarczych w tych dziedzinach, które należy uznać za podstawę przyszłego bytu gminy (turystyka i nowoczesne rolnictwo).

Opieka zdrowotna

Podstawową opiekę zdrowotną realizuje na terenie gminy Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Gąsawie, w skład którego wchodzi: Gminny Ośrodek Zdrowia w Gąsawie i Wiejski Ośrodek Zdrowia w Laskach Wielkich. SPZOZ zatrudnia 2 lekarzy, dentystę, 5 pielęgniarek i położną. Ośrodki zdrowia wyposażone są w podstawowy sprzęt medyczny, typowy dla jednostek POZ, a ponadto placówka w Gąsawie - w EKG. Dziennie ośrodki zdrowia przyjmują około 50 pacjentów. Mieszkańcy gminy mają także możliwość korzystania z 2 gabinetów prywatnych - ogólnego w Laskach i stomatologicznego w Gąsawie.

Specjalistyczna opieka zdrowotna jest realizowana przez szpital powiatowy w Żninie, zaliczany do I poziomu referencyjnego. Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 22 grudnia 1998 r. w sprawie krajowej sieci szpitali oraz ich poziomów referencyjnych (Dz.U. Nr166, poz. 1193), są to szpitale „udzielające świadczeń w czterech podstawowych specjalnościach medycznych: chorób wewnętrznych, chirurgii ogólnej, położnictwa i ginekologii, pediatrii, a także z anestezjologii i intensywnej terapii”.

Bezpieczeństwo publiczne

Obsługa gminy w zakresie bezpieczeństwa publicznego realizowana jest przez Rewir Dzielnicowych w Gąsawie, działający w strukturze Komendy Powiatowej Policji w Żninie. Gminę obsługuje 5 policjantów, podczas gdy wg Komendy Powiatowej prawidłowa obsługa wymaga dwukrotnie większej ich liczby. W ocenie KPP praca policjantów na terenie gminy wykonywana jest na dobrym poziomie.

Gmina na tle powiatu charakteryzuje się stosunkowo małą przestępczością. Najczęściej notuje się kradzieże z włamaniem i kradzieże, a szczególnie zagrożone są rejony zabudowy lotniskowej oraz sklepy. Miejscowościami gdzie najczęściej dochodzi do tego typu zdarzeń są: Oćwieka, Chomiąża, Pniewy, Ostrówce i Gąsawa.

Na terenie gminy przeprowadzano akcje prewencyjne – „bezpieczne wakacje” i „bezpieczny wypoczynek”.

Posterunek Policji w Gąsawie wymaga inwestycji lokalowych w zakresie wymiany dachu, modernizacji kotłowni, wybudowania zaplecza garażowego. Potrzeby w zakresie sprzętu dotyczą: zakupu sprzętu kwaterunkowego, doposażenia w sprzęt techniki kryminalistycznej, zakupu radiowozów (zwłaszcza terenowych).

Bezpieczeństwo przeciwpożarowe zapewniają jednostki OSP działające w: Gąsawie (wchodzi w skład Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego), Szelejewie, Marcinkowie Dolnym, Nowej Wsi Pałuckiej, Obudnie i Biskupinie. Wyposażenie poszczególnych OSP przedstawiono tabeli.

Tab. Wyposażenie jednostek OSP w gminie

Jednostka OSP	Wyposażenie
Gąsawa	samochody gaśnicze – 2, motopompy – 3, sprzęt ratowniczo-gaśniczy, sprzęt ratownictwa drogowego
Szelejewo	samochód gaśniczy – 1, motopompy – 2, sprzęt ratowniczo-gaśniczy
Marcinkowo Dolne	samochód pożarniczy – 1, motopompa – 1, sprzęt ratowniczo-gaśniczy
Nowa Wieś Pałucka	samochód pożarniczy – 1, motopompy – 2, sprzęt ratowniczo-gaśniczy
Obudno	samochód pożarniczy – 1, motopompa – 1, sprzęt ratowniczo-gaśniczy

Biskupin	samochód pożarniczy – 1, motopompy – 2, sprzęt ratowniczo-gaśniczy
----------	--

Źródło: Urząd Gminy

Sprawność jednostek oceniana jest bardzo wysoko, natomiast zgłaszana jest potrzeba wymiany samochodu pożarniczego w OSP Szelejewo.

Aktywność społeczna, sportowa i kulturalna

Na terenie gminy dosyć wysoko należy ocenić aktywność mieszkańców w zakresie działalności społecznych i sportowych. W gminie działa Polskie Towarzystwo Rencistów, Emerytów i Inwalidów skupiające 56 członków, Liga Obrony Kraju (koło gminne) – skupiająca 162 członków oraz gminne struktury partii politycznych: PSL – 48 członków i SLD – 20 członków.

Znany na arenie ogólnokrajowej, dzięki uczestnictwu w rozgrywkach o Mistrzostwo Polski w hokeju na trawie, jest Ludowy Klub Sportowy. Przy szkole w Gąsawie działa Uczniowski Klub Sportowy „Tarpany”, skupiający 45 uczniów. W LZS Gąsawa zrzeszonych jest 7 drużyn piłkarskich z terenu gminy, skupiających łącznie 108 członków.

Aktywność kulturalna przejawia się między innymi w działalności Gąsawsko-Janowieckiej Orkiestry Dętej (25 członków) oraz Wystawach Artystycznych (comiesięczne), jak również festynach sportowo-rekreacyjnych, gromadzących przeciętnie po około 800 uczestników.

Warunki mieszkaniowe

W gminie Gąsawa w 1998 roku znajdowało się 1490 mieszkań, z czego 61 stanowiło własność gminy (a więc 4,1%, przy średniej dla obszarów wiejskich województwa kujawsko-pomorskiego 4,4%). Wskaźnik liczby mieszkań na 1000 mieszkańców jest wyraźnie wyższy od średniej i wynosi 286 (wobec średniej 255), jednak mieszkania w gminie są nieco mniejsze powierzchniowo i składają się z mniejszej liczby izb.

W ostatnich 10 latach poprawiła się sytuacja mieszkaniowa ludności gminy. Bezwzględna liczba mieszkań wzrosła o 69, a liczba mieszkań przypadających na 1000 osób zwiększyła się aż o 8,4% (z 264 na 286).

W latach 1989 - 1998 w gminie oddano do użytku 87 mieszkań, z czego jedynie 4 w budownictwie wielorodzinnym (w 1995 roku), pozostałe to domy jednorodzinne finansowane przez prywatnych inwestorów. Na początku lat dziewięćdziesiątych miało miejsce niewielkie załamanie ruchu budowlanego, lecz w ostatnich latach zaznaczył się ponowny wzrost liczby oddanych do użytku mieszkań - w ostatnich pięciu latach powstaje 8 - 12 nowych mieszkań rocznie.

W ostatnich kilku latach ruch budowlany w gminie (mierzony liczbą oddanych mieszkań na 1000 mieszkańców) jest 2-krotnie większy, niż przeciętnie na obszarach wiejskich, jednak powstające mieszkania są powierzchniowo nieco mniejsze od średniej i składają się z mniejszej liczby izb.

Tab. Zasoby mieszkaniowe gminy Gąsawa w latach 1989 - 1998

zasoby mieszkaniowe		1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998*
liczba mieszkań	gm. Gąsawa	1421	1433	1436	1441	1445	1453	1465	1471	1482	1490
liczba mieszkań	gm. Gąsawa	264	265	270	275	276	279	281	281	283	286
na 1000 osób	o.w. woj. bydż.	247	249	250	249	250	249	250	250	251	255
śr. pow. użytkowa	gm. Gąsawa	65,4	65,8	65,9	65,9	66,1	66,3	66,6	66,8	67,2	67,4
1 mieszkania w m ²	o.w. woj. bydż.	68,6	68,8	68,9	69,1	69,2	69,3	69,5	69,7	69,9	69,1
liczba izb przypadaj.	gm. Gąsawa	3,56	3,57	3,57	3,57	3,58	3,58	3,59	3,60	3,61	3,62
śr. na 1 mieszkanie	o.w. woj. bydż.	3,74	3,75	3,75	3,75	3,76	3,76	3,77	3,77	3,78	3,69

* średnie podane dla obszarów wiejskich województwa kujawsko-pomorskiego

Źródło: Opracowanie własne na pdst. danych US w Bydgoszczy

Tab. Mieszkania oddane do użytku w gminie Gąsawa w latach 1989 - 1998

mieszkania oddane		1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998*
liczba mieszkań	gm. Gąsawa	12	12	3	5	6	8	12	8	12	9
liczba mieszkań	gm. Gąsawa	2,2	2,2	0,6	1,0	1,1	1,5	2,3	1,5	2,3	1,7
na 1000 osób	o.w. woj. bydg.	2,4	2,1	1,2	1,1	1,1	1,1	1,0	0,9	1,0	0,9
śr. pow. użytkowa	gm. Gąsawa	86,5	109,8	96,7	80,2	110,2	110,0	93,5	111,8	127,3	85,0
1 mieszkania w m ²	o.w. woj. bydg.	91,7	91,6	98,6	96,4	104,4	99,6	105,9	119,5	124,3	122,6
liczba izb przypadaj.	gm. Gąsawa	4,2	4,9	4,0	4,2	5,0	5,0	4,6	5,0	5,2	4,7
śr. na 1 mieszkanie	o.w. woj. bydg.	4,6	4,6	4,8	4,7	4,8	4,8	5,0	5,3	5,5	5,4

* średnie podane dla obszarów wiejskich województwa kujawsko-pomorskiego

Źródło: Opracowanie własne na pdst. danych US w Bydgoszczy

Według informacji uzyskanych z Urzędu Gminy w Gąsawie w gminie znajduje się 1295 mieszkań, z czego prawie 70% stanowią domy jednorodzinne. Udział domów jednorodzinnych w ogóle mieszkań jest zróżnicowany w poszczególnych miejscowościach: w ośmiu - Godawy, Ostrówce, Chomiąża Szlachecka, Annowo, Wiktorowo, Piastowo, Rozalinowo i Komratowo - znajdują się wyłącznie domy jednorodzinne (nie ma budynków wielorodzinnych), natomiast w trzech stanowią one mniej niż 1/3 wszystkich mieszkań - Ryszewko 33%, Obudno 14%, Marcinkowo Górne 8%, a w Marcinkowie Dolnym występują jedynie budynki wielorodzinne.

Pod względem form własności w gminie zdecydowanie dominują mieszkania prywatne (około 90% ogółu), natomiast w dalszej kolejności są to mieszkania spółdzielcze i zakładowe (po około 3,5% ogółu). Mieszkania spółdzielcze występują jedynie w dwóch miejscowościach - Gąsawie (36) i Biskupinie (9), a zakładowe w kilku wsiach, przy czym w większości z nich (Oćwieka, Laski Wielkie, Chomiąża Szlachecka, Głowy, Gąsawa, Obudno) znajduje się od 1 do 4 mieszkań zakładowych, natomiast największa ich liczba zlokalizowana jest w Gogółkowie (30). Najmniejszy udział stanowią mieszkania komunalne (poniżej 2%), zlokalizowane w kilkunastu miejscowościach, najczęściej po 1 - 2 mieszkania, a największa ich liczbą cechuje się wieś Pniewy (8 mieszkań komunalnych).

Mieszkania gminy są w niewystarczającym stopniu wyposażone w infrastrukturę techniczną. Mimo że aż 95% z nich posiada bieżącą wodę, to do kanalizacji podłączone są tylko 3 wsie: Gąsawa (68% mieszkań), Łysinin (39%) i Godawy (13%). Gmina nie posiada sieci gazowej, a do c.o. podłączonych jest ¾ mieszkań. Ponadto około 60% mieszkań połączonych jest do sieci telefonii przewodowej.

Niezbyt korzystnie przedstawia się również sytuacja budynków wielorodzinnych pod względem wieku, prawie połowa z nich (63 budynki) powstała przed 1945 rokiem. Poza tym wybudowano 25 budynków w latach 1945 - 1974 i 50 w latach 1975 - 1989. W latach dziewięćdziesiątych nie powstał żaden budynek wielorodzinny.

Pomoc społeczna

Pomoc społeczna realizowana jest w ramach zadań zleconych (finansowane z budżetu Wojewody) i w ramach zadań własnych (finansowane ze środków gminnych).

Przyczyny udzielania pomocy społecznej to: ubóstwo, sieroctwo, bezdomność, potrzeba ochrony macierzyństwa, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała choroba, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, alkoholizm, trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładów karnych, klęska żywiołowa i ekologiczna.

Najczęściej występującą przyczyną udzielenia pomocy było bezrobocie, co spowodowane jest brakiem ofert pracy, redukcją zatrudnienia w zakładach oraz wzrostem liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym (wchodzenie na rynek pracy coraz liczniejszej grupy młodzieży). Z tego też względu liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej stopniowo wzrasta - w 1996 roku wynosiła 295 rodzin, w 1997 - 332, w 1998 - 309, a w 1999 - 337 rodzin.

Tab. Zadania zlecone - finansowane ze środków budżetowych

Formy pomocy	1996		1997		1998		1999	
	liczba rodzin	kwota (w zł)	liczba rodzin	kwota (w zł)	liczba rodzin	kwota (w zł)	liczba rodzin	kwota (w zł)
zasiłki stałe	5	3133	7	17160	5	15249	12	27612
Zasiłki stałe wyrównawcze	2	1404	3	8867	4	12806	5	17451
renty socjalne	36	54444	19	58834	23	76782	30	102325
zasiłki okresowe	226	150402	257	208942	221	182788	167	138565
w tym: gwarant.	-	-	12	22123	16	50403	17	53691
specjalne	-	-	16	8754	61	17700	3	90
składka ZUS	-	-	9	7300	14	22864	88	66656
zasiłki z tyt. ochrony macierzyństwa	40	19317	33	16920	28	21211	39	26191
w tym: jednorazowe zasiłki na dziecko	35	3692	29	3843	27	4036	32	5134
zasiłki rodzinne	9	2907	13	5648	8	4182	7	3529
Zasiłki pielęgnacyjne	5	3215	2	3152	4	4018	5	6283
Pomoc dla kombatantów	-	-	3	540	5	1054	5	1000

Źródło: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gąsawie

W bieżącym roku zapotrzebowanie na środki finansowe pozyskiwane z budżetu centralnego (Wojewody) wynosi 331000 złotych, z czego największą część przeznacza się na renty socjalne i zasiłki stałe (łącznie 160000 złotych). Renta socjalna przysługuje osobie całkowicie niezdolnej do pracy z powodu inwalidztwa powstałego przed ukończeniem 18 roku życia lub w trakcie nauki w szkole ponadpodstawowej. Zasiłek stały przysługuje osobie nie podejmującej pracy w celu wychowywania dziecka wymagającego stałej opieki i pielęgnacji. Osobom pobierającym zasiłek stały opłacana jest składka emerytalno-rentowa i zdrowotna. Oprócz wymienionych, duże zapotrzebowanie istnieje również na zasiłki okresowe, które przyznawane są rodzinom, których dochód nie przekracza obowiązującego kryterium, a posiadane zasoby pieniężne nie wystarczają na zaspokojenie niezbędnych potrzeb życiowych, ze szczególnym uwzględnieniem: długotrwałej choroby, braku możliwości zatrudnienia, niepełnosprawności. Zapotrzebowanie na zasiłki okresowe wynosi około 155000 złotych. Pozostałe środki budżetowe przeznaczane są na zasiłki okresowe gwarantowane oraz zasiłki z tytułu ochrony macierzyństwa. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej wypłaca również zasiłki rodzinne i pielęgnacyjne rodzinom, które nie mają innej możliwości pobierania środków finansowych. Zapotrzebowanie na wyżej wymienioną pomoc wynosi 8650 złotych.

Z budżetu gminy (środków samorządowych) wypłacane są zasiłki celowe i pomoc w naturze. Zasiłki celowe przeznaczane są na pokrycie niezbędnych potrzeb bytowych rodzin, np. pokrycie kosztów leków i leczenia, remontu mieszkania, opału, odzieży, pobytu dziecka w przedszkolu oraz na pokrycie kosztów pogrzebu. Zapotrzebowanie finansowe na te formy pomocy wynosi około 67000 złotych. Ważnym zadaniem własnym gminy jest świadczenie usług opiekuńczych, które przyznawane są osobom samotnie gospodarującym, z powodu choroby lub innych przyczyn

wymagających pomocy innych osób, a także osobom żyjącym w rodzinie, jeśli rodzina takiej pomocy nie może zapewnić. Na usługi te przeznaczona jest kwota 69000 złotych.

Tab. Zadania własne - finansowane ze środków samorządowych

Formy pomocy	1996		1997		1998		1999	
	liczba rodzin	kwota (w zł)	liczba rodzin	kwota (w zł)	liczba rodzin	kwota (w zł)	liczba rodzin	kwota (w zł)
schronienie i ubranie	-	-	6	1630	1	-	1	-
posiłki ogółem	65	9459	94	13465	89	23965	85	25245
usługi opiekuńcze	12	28902	14	36141	16	63729	16	65127
zasiłki w naturze	-	-	-	-	2	210	-	-
zasiłki celowe i pomoc w naturze	102	30617	134	25962	142	29790	217	34875
w tym: specjalne	-	-	20	4175	65	11680	25	4190
zasiłki celowe - zdarzenia losowe	-	-	2	2000	-	-	-	-
sprawienie pogrzebu	1	611	2	1745	-	-	-	-
Ochrona macierzyństwa	3	317	-	-	-	-	-	-

Źródło: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gąsawie

W gminie prowadzone jest również dożywianie dzieci uczących się w szkołach podstawowych w: Szelejewie, Laskach Wielkich i Bożejewicach, gimnazjum oraz częściowo dzieci z Przedszkola Samorządowego. W ostatnich latach zauważa się wzrost liczby dzieci objętych dożywianiem, w 1996 roku wynosiła ona 114 dzieci (16,0% ogółu uczniów), w 1997 - 166 (23,4%), w 1998 - 137 (20,1%), a w 1999 roku - 171 dzieci (25,8% ogółu). Systematycznie zwiększa się również kwota przeznaczona na dożywianie dzieci - ze 9459 złotych w 1996 roku do 25245 złotych w 1999 roku. W bieżącym roku na pomoc tę przeznaczają się 30100 złotych, z czego 14400 złotych ze środków samorządowych oraz 157000 złotych z budżetu centralnego. Pomoc w zakresie dożywiania dzieci jest niewystarczająca w stosunku do potrzeb, ponieważ nie obejmuje ona dzieci, których rodziny nie kwalifikują się do jej uzyskania ze względu na przekroczenie limitu dochodów, lecz byłaby wskazana z powodu dysfunkcji rodziny, jak również dożywianie dzieci ograniczone jest brakiem wystarczających środków finansowych Ośrodka Pomocy Społecznej.

Ośrodek Pomocy Społecznej każdego roku planuje również organizację wypoczynku letniego dla dzieci z najuboższych rodzin, przy czynnym udziale Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa i Kuratorium Oświaty, które to instytucje finansują pobyt dzieci na koloniach letnich.

Na terenie gminy Gąsawa nie notuje się aktywności mieszkańców w zakresie pomocy społecznej i charytatywnej. Funkcjonuje jednak Międzygminne Stowarzyszenie Wspierania Niepełnosprawnych Dzieci, Osób Dorosłych oraz ich rodzin z siedzibą w Gąsawie. Skupia ono zainteresowane osoby z kilku sąsiednich gmin. Głównym celem Stowarzyszenia jest upowszechnianie problematyki dotyczącej osób niepełnosprawnych, zrzeszenie osób niepełnosprawnych i ich rodzin w celu poprawy warunków materialnych i życiowych oraz zwiększenie uczestnictwa w życiu społeczno - politycznym i gospodarczym. Stowarzyszenie organizuje imprezy integracyjne oraz prowadzi akcje informacyjno-uświadamiające, których celem jest pełna integracja osób niepełnosprawnych i zdrowych.

SFERA GOSPODARCZA

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

Informacje ogólne

Gmina Gąsawa należy do obszarów o tradycyjnie dobrze rozwiniętej przedsiębiorczości. Przez cały okres lat 90-tych wskaźnik zarejestrowanych podmiotów odniesiony do liczby mieszkańców był o około 20 - 25% lepszy od średniej dla obszarów wiejskich byłego województwa bydgoskiego, a w roku 1998, według danych dla obecnego województwa kujawsko-pomorskiego, wskaźnik przedsiębiorczości jest lepszy o około 1/3 od przeciętnej do obszarów wiejskich.

W końcu 1998 roku na terenie gminy działały 294 firmy, a wskaźnik liczby firm na 1000 mieszkańców wynosił 56,4. Lokowało to gminę na 13 miejscu wśród 127 obszarów wiejskich województwa (gmin wiejskich i wiejskich części gmin miejsko-wiejskich). Warto zauważyć, że wskaźnik notowany w gminie był lepszy od wskaźników dla kilku miast województwa, w tym dla miasta Barcin w powiecie żnińskim. Wśród gmin powiatu gmina notuje najwyższy wskaźnik przedsiębiorczości na obszarach wiejskich.

Wśród 144 gmin województwa, gmina Gąsawa lokuje się, pod względem wskaźnika przedsiębiorczości, na 38 miejscu. Pozostałe gminy powiatu notują pozycje: Barcin - 75, Łabiszyn - 45, Janowiec - 33, Rogowo - 44, Żnin - 19.

Gmina koncentruje 16,7% wszystkich firm działających na terenach wiejskich powiatu i 7,2% ogółu firm w powiecie, a także 0,2% ogółu firm w województwie.

W ostatnich latach liczba podmiotów gospodarczych w gminie ulegała zmianom. W latach 1993-94 wynosiła około 190, w kolejnym roku zmniejszyła się do 150 (zmniejszanie liczby firm w tym okresie było naturalnym procesem, notowanym w wielu gminach, wynikającym z niepowodzeń na rynku części ze spontanicznie wcześniej zakładanych firm), w kolejnych latach wzrastała o kilkadziesiąt procent rocznie - w 1996 było 218 firm, w 1997 - 257, w 1998 - 294.

Na terenie gminy w aż 10 sołectwach zarejestrowano 10 i więcej podmiotów gospodarczych, jednak poza Gąsawą, która koncentruje aż 132 firmy, czyli 45% ogółu, w pozostałych liczba firm jest mniejsza od 20. Sołectwa, które pod względem liczby firm lokują się na pozycjach od 2 do 10 liczą łącznie mniej podmiotów, niż Gąsawa.

W stosunku do liczby mieszkańców, wskaźnik przedsiębiorczości notowany w Gąsawie (90 firm na 1000 mk) jest wyższy niż w większości miast.

Tab. Liczba firm w sołectwach

Gąsawa	132	Pniewy	10
Laski Wielkie	20	Nowawieś Pałucka	9
Godawy	18	Drewno	5
Biskupin	16	Ryszewko	5
Łysinin	15	Oćwieka	4
Szelejewo	15	Marcinkowo Górne	3
Gogółkowo	13	Obudno	3
Annowo	12	Piastowo	3
ChomiąŜa Szlachecka	11	Komratowo	1

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych US w Bydgoszczy

Struktura wielkościowa i własnościowa firm

Wśród firm działających na terenie gminy zdecydowanie dominują firmy będące własnością prywatną. Na łączną liczbę 295 zarejestrowanych podmiotów gospodarczych, aż 271 (czyli 91,9%) zatrudnia do 5 pracowników. Są to przede wszystkim firmy osób fizycznych (265), a tylko 6 jest własnością komunalną. 16 firm zatrudnia od 6 do 20 pracowników, przy czym 11 z nich to podmioty osób fizycznych, 4 - firmy będące własnością komunalną, a 1 to firma państwowa. Tylko 8 podmiotów zatrudniało w marcu 1999 roku ponad 20 osób (4 z nich to firmy kapitału prywatnego, 2 - firmy komunalne i 2 firmy państwowe).

Pod względem struktury wielkości, aż 91,9% to firmy zatrudniające do 5 pracowników, 5,4% to firmy zatrudniające od 6 do 20 osób, a 2,7% - firmy zatrudniające powyżej 20 osób. Odsetek firm dużych jest pozornie bardzo wysoki (w większości gmin najczęściej nie przekracza 1%), jednak wynika on z faktu bardzo małej ogólnej liczby firm w gminie.

Pod względem struktury własności, aż 94,9% ogółu to firmy kapitału prywatnego (tak wysoki wskaźnik jest typowy dla większości gmin), 4,1% to firmy komunalne, a 1% - firmy będące własnością państwową. W marcu 1999 roku jako firmy państwowe zarejestrowane były następujące podmioty: Zespół Szkół Rolniczych w Gąsawie, Gospodarstwo Pomocnicze ZSR w Łysininie oraz Gospodarstwo Rybackie Skarbu Państwa w Łysininie. Bardzo pozytywny jest fakt, iż w gminie nie ma dużych zakładów państwowych wymagających restrukturyzacji, wiążącej się z dużymi redukcjami zatrudnienia.

Opisana powyżej struktura własnościowa wpływa na wielkość działających podmiotów oraz ich kondycję finansową i zdolność do rozwoju. Firmy osób fizycznych są niewielkie, zazwyczaj posiadają niewielki kapitał i najczęściej działają w branżach umożliwiających łatwe przeprofilowanie się w przypadku osłabienia koniunktury, a więc są to firmy o niewielkim zaangażowaniu technologicznym. Najczęściej także ich działalność nie wiąże się z powiększaniem liczby miejsc pracy poprzez tworzenie filii i oddziałów lub też poszerzanie zakresu działalności. Niemniej jednak, pomimo opisanych wad, małe firmy prywatne są odzwierciedleniem z jednej strony popytu na oferowane usługi i towary, a z drugiej odzwierciedlają aktywność społeczną mieszkańców. Nie bez znaczenia jest także ich wpływ na kształtowanie sytuacji na rynku pracy.

Na terenie gminy brak firm będących własnością lub współwłasnością kapitału zagranicznego. Bez względu na prezentowany potencjał oraz wielkość zatrudnienia i wartość produkcji, już sam fakt zainteresowania obcym kapitałem znacznie podnosi atrakcyjność inwestycyjną gminy. Przedsięwzięcia z udziałem kapitału zagranicznego mają charakter prestiżowy i stanowią ważny czynnik działalności marketingowej obszarów. Na terenie powiatu żnińskiego w badanym okresie funkcjonowało 11 firm z udziałem kapitału zagranicznego, a więc ich nieobecność na terenie gminy obniża jej konkurencyjność w porównaniu z innymi gminami.

Struktura branżowa firm

W strukturze branżowej zarejestrowanych w gminie firm zdecydowanie dominują podmioty prowadzące działalność handlową i naprawy. Stanowią one ponad 27% ogółu firm i wskaźnik ten należy uznać za niski, bowiem w większości gmin wynosi on około 35%, a średnia wojewódzka przekracza 38%.

Tab. Udział podmiotów w poszczególnych sekcjach - porównanie stanu rozwoju przedsiębiorczości

sekcja	opis działalności	gmina Gąsawa	obszary wiejskie powiatu	powiat ogółem	województwo ogółem
A	Rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo	14,9	17,0	8,5	3,8
D	Działalność produkcyjna	12,5	13,5	12,9	11,5
F	Budownictwo	13,9	12,0	11,3	10,1
G	Handel i naprawy	27,4	31,2	36,4	38,3
H	Hotele i restauracje	5,4	2,9	2,7	2,4
I	Transport i łączność	8,1	9,3	9,0	8,5
J	Pośrednictwo finansowe	0,7	1,1	1,7	2,3
K	Obsługa nieruchomości, usługi finansowe	2,7	3,8	5,9	10,8
L	Administracja	1,0	0,3	0,5	0,5
M	Edukacja	2,0	1,9	1,8	1,9
N	Ochrona zdrowia	3,0	1,6	3,8	4,2
O	Pozostałe usługi	7,1	4,1	4,9	5,5

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych US w Bydgoszczy

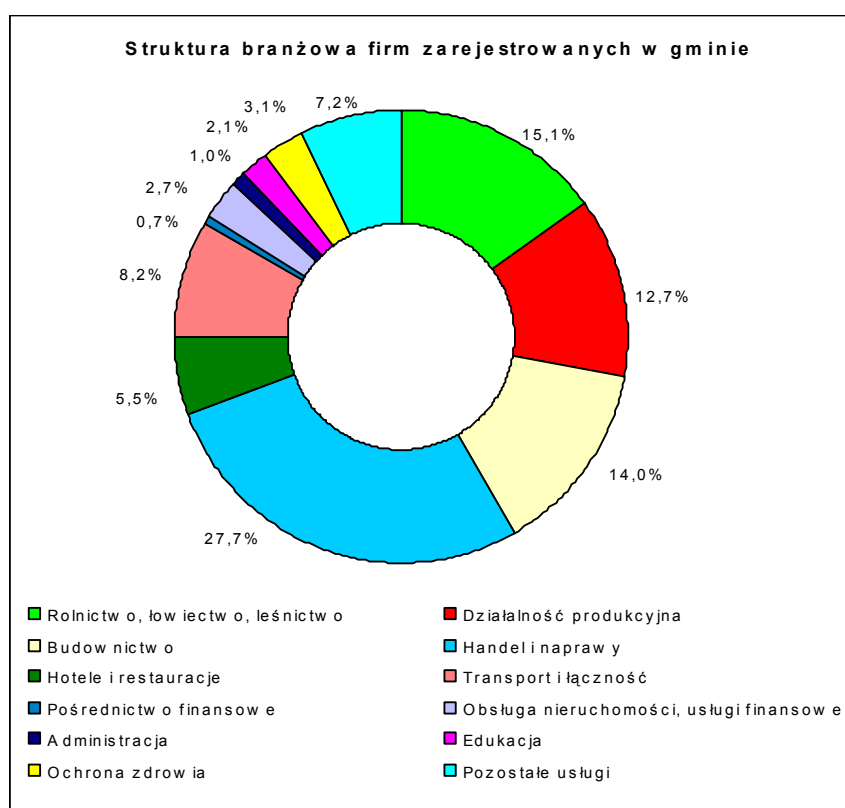
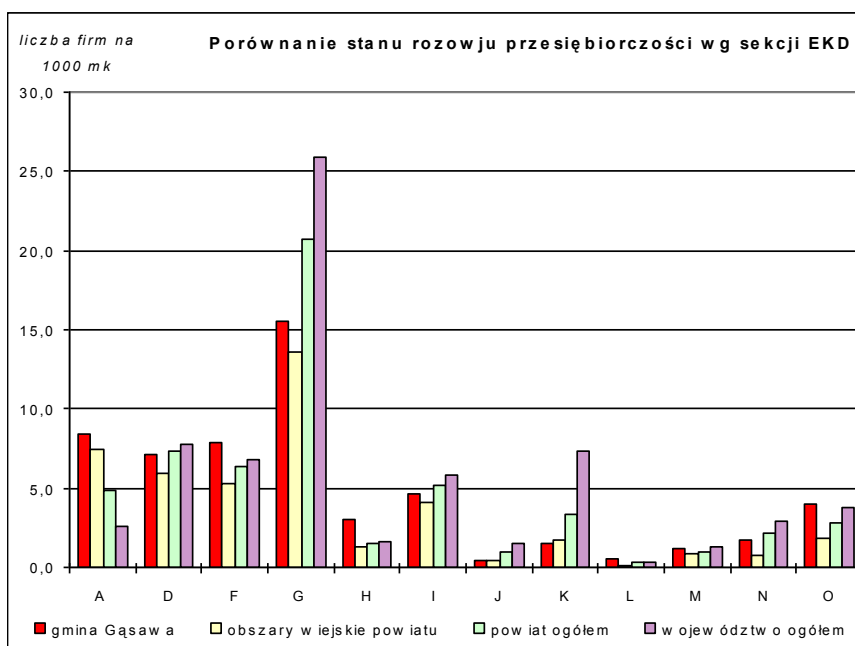
Tab. Liczba zarejestrowanych podmiotów na 1000 mieszkańców - porównanie stanu rozwoju przedsiębiorczości według sekcji

sekcja	opis działalności	gmina Gąsawa	obszary wiejskie powiatu	powiat ogółem	województwo ogółem
A	Rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo	8,4	7,4	4,8	2,6
D	Działalność produkcyjna	7,1	5,9	7,3	7,8
F	Budownictwo	7,9	5,3	6,4	6,8
G	Handel i naprawy	15,5	13,6	20,7	25,9
H	Hotele i restauracje	3,1	1,3	1,5	1,6
I	Transport i łączność	4,6	4,1	5,1	5,8
J	Pośrednictwo finansowe	0,4	0,5	0,9	1,6
K	Obsługa nieruchomości, usługi finansowe	1,5	1,7	3,3	7,3
L	Administracja	0,6	0,2	0,3	0,3
M	Edukacja	1,2	0,8	1,0	1,3
N	Ochrona zdrowia	1,7	0,7	2,1	2,9
O	Pozostałe usługi	4,0	1,8	2,8	3,7

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych US w Bydgoszczy

Kolejne grupy stanowią rolnictwo, łowiectwo i rybołówstwo (sekcja A), budownictwo (sekcja F) i działalność produkcyjna (sekcja D), które skupiają odpowiednio: ok. 15%, ok. 14% i ok. 12,5% ogółu firm na terenie gminy. W strukturze branżowej firm działających w powiecie i w województwie, sekcje te również odgrywają znaczącą rolę, choć ich udziały są nieco niższe.

Łącznie 4 dominujące sekcje koncentrują prawie 69% wszystkich firm (przeciętnie w województwie sekcje te skupiają 64% firm). Spośród pozostałych działalności zaznacza się udział firm transportowych (około 8% przy średnich około 9%) oraz bardzo wysoki udział firm zajmujących się obsługą turystów (sekcja H - hotele i gastronomia) - wynosi on około 5,4% podczas gdy średnie są około 2-krotnie niższe. Udział szeroko rozumianego otoczenia biznesu i usług finansowych (obsługa nieruchomości, pośrednictwo finansowe, usługi finansowe) wynosi tylko 3,4%. Są to działalności realizowane głównie w miastach (średnia dla całego województwa przekracza 13%) ale pomimo to średnio na obszarach wiejskich powiatu ich udział wynosi prawie 5%.

Wysoki jest udział edukacji i służby zdrowia (razem 5% podmiotów).

Istotnym miernikiem stanu rozwoju przedsiębiorczości w poszczególnych sekcjach jest wskaźnik liczby firm na 1000 mieszkańców. W gminie Gąsawa wszystkie te rodzaje działalności, które mają największy wpływ na obsługę mieszkańców i ogólny stan gospodarki, są rozwinięte lepiej (lub znacznie lepiej), niż przeciętnie na obszarach wiejskich powiatu. Np. w zakresie działalności produkcyjnych wskaźnik na 1000 mk. wynosi 7,1 przy średniej dla obszarów wiejskich powiatu równej 5,9; dla handlu i napraw wskaźniki wynoszą odpowiednio 15,5 i 13,6; dla edukacji 1,2 i 0,8 a dla służby zdrowia 1,7 wobec 0,7. Jedynym niekorzystnym wskaźnikiem jest wskaźnik dla usług finansowych, który jest niższy (1,9 wobec 2,2). Część działalności wykazuje wysokie wskaźniki nawet w odniesieniu do średnich powiatowych lub wojewódzkich, które są mocno zawyżane przez

bardzo wysokie wskaźniki w miastach. Bardzo wysoki jest zwłaszcza wskaźnik dla sekcji H, który potwierdza że już obecnie część firm utrzymuje się z obsługi turystów odwiedzających Biskupin bądź wypoczywających w innych miejscowościach w gminie. Należy jednak stwierdzić, iż uwzględniając duży i zróżnicowany potencjał turystyczny gminy oraz bardzo dużą liczbę turystów, istnieją predyspozycje do rozwoju znacznie większej liczby firm czerpiących dochody z turystyki.

Znaczenie gminy w gospodarce powiatu

Gmina Gąsawa skupia 7,2% podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie powiatu. Identyczny jest udział liczby mieszkańców, natomiast ludność w wieku produkcyjnym stanowi tylko 5,8% ogółu ludności tej grupy w powiecie. Pomimo to, w zakresie niektórych działalności gmina skupia znacznie większy odsetek ogółu działających firm, niż wynikałoby to z udziału w ogólnej sumie podmiotów gospodarczych. Może to świadczyć o pewnej specjalizacji gminy na tle powiatu lub też o lepszym stanie rozwoju w zakresie tych rodzajów działalności. Według klasyfikacji EKD, gmina Gąsawa w 17 działach notuje udziały wyższe od 7,2% czyli wyższe niż w ogólnej liczbie podmiotów działających w powiecie. Udział 10% gmina przekracza w 11 działach EKD, a najwyższe udziały dotyczą następujących działów:

dział EKD	opis działalności	udział gminy w ogólnej liczbie firm w powiecie
05	Rybołówstwo, działalność wylęgarni ryb i gospodarstw rybackich	100,0
02	Leśnictwo, pozyskiwanie drewna i pokrewne działalności usługowe	26,8
63	Działalność agencji turystycznych; działalność pomocnicza dla transportu	26,3
92	Działalność związana z rekreacją, kulturą i sportem	16,2
55	Hotele i restauracje	14,7
75	Administracja publiczna i obrona narodowa, opieka socjalna prawnie gwarantowana	14,3

Warto zauważyć, że wśród wymienionych działów EKD znajduje się duża grupa, w której liczba działających firm w powiecie wynosi zaledwie kilka, stąd kilkudziesięcioprocentowe udziały gminy są skutkiem funkcjonowania 1,2,3 lub 4 firm w danym dziale. Działalności te nie świadczą o specjalizacji gminy i nie mogą być jej miernikiem. Natomiast za działalności w pewnym stopniu wyspecjalizowane, uznać można z całą pewnością następujące działy: 02 i 55.

ROLNICTWO

Przyrodnicze uwarunkowania dla rozwoju rolnictwa

Głównymi elementami środowiska przyrodniczego decydującymi o możliwościach rozwoju rolnictwa są gleby, agroklimat, warunki wodne oraz rzeźba terenu. Na obszarze gminy dominuje rzeźba płaska, bądź niskofalista sprzyjająca agrotechnice.

Uwarunkowania glebowe są również korzystne, stosunkowo duży udział mają gleby kompleksu pszennego dobrego, wytworzone z glin o różnym stopniu spiaszczenia zaliczane typologicznie do gleb płowych (38 %), rdzawych (23 %), czarnych ziem (15 %), brunatnych właściwych typowych (10 %) i brunatnych właściwych wylugowanych (8 %). Różnorodność typów gleb jest najwyższa w regionie, co w powiązaniu z licznymi obszarami ochrony środowiska i zasobów kulturowych w dużym stopniu wpłynęło na zróżnicowanie struktur przestrzennych i organizacyjnych w rolnictwie (wielokierunkowość).

Użytki zielone średniej i słabej wartości rolniczej wytworzone zostały na glebach organogenicznych, głównie torfowych i murszowo-torfowych (4 %) i murszowo-mineralnych (2 %). Odczyn większości gleb jest słabo kwaśny do obojętnego.

Stopień kultury gleb jest przeważnie dobry.

Przeciętna temperatura w okresie wegetacyjnym wynosi 14,4°C, natomiast zimą 1,2°C. Obszar gminy charakteryzuje się bardzo niskimi opadami (500 mm), efektem czego jest deficyt wody w rolnictwie. Zagrożeniem dla roślin ozimych są wiatry wschodnie zimą powodujące ich wymarzanie. Specyfika krajobrazu spowodowała wystąpienie licznych zagrożeń erozyjnych, oddziałujących negatywnie na plony. Erozja wodna powierzchniowa 3 stopnia występuje na powierzchni 120 ha w rejonie jezior Foluskiego, Ostrowieckiego, Oćwieckiego i Gąsawskiego. W kierunku na wschód od jeziora Chomińskiego i Foluskiego zagraża erozja eoliczna stopnia 4, występująca również w pobliżu Obudna, Annowa i Lasek Małych, obejmując łącznie 12 % obszaru gminy. Zagrożenie erozją stopnia 5 ma miejsce w Piastowie i Ostrówce. Bonitacja gleb na terenie gminy jest dość zróżnicowana. Najwyższy odsetek gruntów ornych stanowią gleby klasy III (38,4 %) i IV (34,0 %).

Tab. Struktura bonitacji gruntów ornych według sołectw

Wyszczególnienie	Ogółem	Klasy bonitacyjne %							
		I	II	IIIa	IIIb	IVa	IVb	V	VI
Annowo	100,00	-	-	-	-	-	5,04	18,87	76,9
Biskupin	100,00	-	2,86	53,53	19,49	14,01	4,51	4,61	0,99
ChomiąŜa Szlachecka	100,00	-	-	-	3,43	25,58	27,16	18,24	25,59
Drewno	100,00	-	-	7,17	24,70	28,95	10,30	25,30	3,58
Gąsawa	100,00	-	7,15	50,38	17,14	19,51	4,63	1,19	-
Godawy	100,00	-	2,15	29,95	18,14	16,56	13,87	13,30	6,03
Gogółkowo	100,00	-	5,73	39,08	36,24	14,72	4,07	0,16	-
Komratowo	100,00	-	5,06	22,75	18,87	16,92	21,70	8,64	6,06
Laski Wielkie	100,00	-	-	-	0,64	11,21	25,65	30,12	32,38
Łysinin	100,00	-	0,34	40,02	13,80	8,37	18,23	18,62	0,62
Marcinkowo Górne	100,00	1,01	29,07	49,04	10,84	5,38	1,49	2,26	0,91
Nowa Wieś Pałucka	100,00	-	-	9,20	25,22	39,29	20,35	5,61	0,33
Obudno	100,00	-	0,30	1,34	11,34	31,70	17,68	29,13	8,51
Oćwieka	100,00	-	-	1,79	10,15	19,93	25,65	31,09	11,39
Pniewy	100,00	-	-	-	1,28	37,13	44,86	16,30	0,43
Piastowo	100,00	-	-	-	-	0,72	5,93	37,04	56,31
Ryszewko	100,00	-	-	17,69	15,08	31,35	13,58	18,28	4,02
Szelejewo z Głowami	100,00	-	1,96	28,66	19,06	30,65	6,12	12,68	0,87

Źródło: Dane Starostwa Powiatowego w Żninie

Największa koncentracja gleb o wysokiej bonitacji I-IIIb występuje w sołectwach: Biskupin, Gogółkowo, Gąsawa, Marcinkowo Górne i Dolne oraz Szelejewo. Gleby średnie klasy IV przeważają w ChomiąŜy Szlacheckiej, Nowej Wsi Pałuckiej, Obudnie, Pniewach i Szelejewie. Najsłabsze gleby klasy V i VI dominujące są w Annowie-Wiktorowie, ChomiąŜy Szlacheckiej, Laskach Wielkich i Małych oraz Obudnie. Trwałe użytki zielone koncentrują się w Szelejewie, Gąsawie, Biskupinie, Marcinkowie Górnym i Dolnym, gdzie stanowią kompleksy gleb organogenicznych.

O przydatności użytków dla potrzeb rolnictwa świadczy stan melioracji szczegółowych. Potrzeby w tym zakresie zaspokojone są w 95 % w odniesieniu do użytków zielonych, natomiast na gruntach ornych w 63 %.

Powierzchnia gruntów ornych zdrenowanych wynosi aktualnie 3200 ha oraz zdrenowanych łąk i pastwisk 72 ha. Rowy melioracyjne występują na długości 84 km. W ramach melioracji podstawowych występują w gminie rzeki o długości 2,4 km, kanały długości 13 km oraz 1 budowla

piętrząca. Nadal są potrzeby w zakresie odbudowy lub modernizacji urządzeń, zwłaszcza problem dotyczy zbyt niskiego udziału nawodnień podsiąkowych w melioracjach gleb organogenicznych.

Tab. Melioracje szczegółowe użytków rolnych według stanu na dzień 1.01.1998 r.

Wyszczególnienie	Gmina Gąsawa		
	Użytki	w tym:	
	rolne razem	grunty orne	użytki zielone
Stan urządzeń melioracyjnych (ha)	3.684	3.390	294
Użytki rolne wymagające nowych inwestycji (ha)	2.037	2.021	16
Potrzeby melioracji ogółem (ha)	5.721	5.411	310
Melioracje objęte ewidencją wymagające odbudowy lub modernizacji (ha)	2.396	2.152	244
Stopień zaspokojenia potrzeb (%)	64,4	62,7	94,8
Zagospodarowanie pomelioracyjne	294	-	294

Źródło: Sprawozdanie roczne Wydz. Gosp. Wod. i Melior. UW. w Bydgoszczy

W ocenie jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej szczególne znaczenie mają wskaźniki bonitacji określone dla gleb w skali punktowej 1:100, agroklimat w skali 1:10, warunków wodnych w skali 1:5, rzeźby terenu w skali 1:5, jak również łączny wskaźnik dla tych cech tzw. wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej WjRpp.

Tab. Waloryzacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej na tle wybranych gmin powiatu i województwa

Wyszczególnienie	WjRpp	w tym: wskaźnik bonitacji			
		gleby	agroklimat	warunki wodne	rzeźba terenu
Gmina Gąsawa	73,5	56,5	9,6	3,3	4,1
Gmina Rogowo	67,4	39,0	9,8	2,7	4,5
Gmina Żnin	82,5	64,6	9,6	4,1	4,2
Województwo	69,5	53,0	9,2	3,3	4,0

Źródło: Warunki przyrodnicze produkcji rolnej. Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach 1994 r.

Użytki rolne na terenie gminy Gąsawa charakteryzują się dość wysokim potencjałem produkcyjnym gleb, jednak w powiecie korzystniej wypada gmina Żnin i Janowiec Wlkp., których potencjał produkcyjny gleb jest wyższy.

Ogólny wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej w gminie Gąsawa wynosi 73,5 pkt., co plasowało gminę w dawnych strukturach administracyjnych na 18 miejscu.

Najkorzystniejsze warunki przyrodnicze dla rozwoju rolnictwa występują w zachodniej części gminy w rejonie Biskupina, Marcinkowa Górnego i Dolnego, Gąsawy, Gogółkowa i Szelejewa.

Tab. Względna ocena jakości gleb (przyjęto średnią wartość cech dla województwa = 1,00)

Wyszczególnienie	Produkcja jakości gleb**			Niektóre cechy gleb			
	grunty orne	użytki zielone	użytki rolne	odczyn	zasobność w składniki pokarmowe	czystość**	stopień zmeliorowania
Gmina Gąsawa	1,04	1,06	1,04	1,13	1,01	0,95	1,16
Gmina Rogowo	0,97	1,03	0,97	0,97	1,00	1,00	0,97
Gmina Żnin	1,15	1,13	1,15	1,20	1,03	0,96	1,29
Byłe województwo bydgoskie	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	0,11	1,00

Źródło: Środowiskowe uwarunkowania zrównoważonego rozwoju rolnictwa.

Praca zbiorowa ATR w Bydgoszczy; 1998 r.

* czystość gleb z uwagi na zawartość kadmu, ołowiu i siarki

** produkcyjna jakość gleb stanowi średnie współczynniki stosowanych przez IUNG w Puławach i współczynników stosowanych przez GUS do obliczania powierzchni przeliczeniowej dla celów podatkowych.

Pozostała część obszaru gminy odznacza się mniejszą przydatnością terenów dla potrzeb rolnictwa i posiada predyspozycje dla rozwoju funkcji rekreacyjno-turystycznej i letniskowej. Ewentualne działalności gospodarcze w zakresie rolnictwa powinny mieć charakter proekologiczny (np. rolnictwo integrowane, agroturystyka itp.).

Struktura użytkowa i własnościowa gruntów

Całkowita powierzchnia gminy wynosi 13.551,27 ha. Użytki rolne zajmują 8.698 ha (64,1 % ogółu powierzchni) natomiast lasy i grunty leśne 3.242 ha (23,9 %). Pozostałe grunty tj. pod zabudowaniami, wodami, drogami, innymi gruntami i nieużytkami stanowią 12,0 % ogólnej powierzchni w gminie. Udział łąk i pastwisk w ogólnym areale użytków rolnych wynosi 7,4 % (641 ha) i jest zbyt niski dla intensywnego rozwoju produkcji pasz objętościowych, wysokotowarowego chowu bydła mlecznego i opasowego. Wieloletni brak korzystnej koniunktury w produkcji zwierzęcej i brak stabilności na rynku mięsa wołowego i mleka doprowadził do znacznej dewastacji trwałych użytków zielonych.

Tab. Struktura obszarowa gospodarstw rolnych według sołectw w 1997 r.

Sołectwo	Liczba gospodarstw ogółem	w tym:		
		1-5 ha	5-50 ha	powyżej 50 ha
Annowo	47	34	13	-
Biskupin	27	7	19	1
Chomiaża Szlachecka	44	12	32	-
Drewno	14	6	8	-
Gąsawa	63	33	29	1
Godawy	34	11	23	-
Gogólkowo	11	2	6	3
Komratowo	14	2	12	-
Laski Wielkie	34	9	25	-
Łysin	18	2	13	3
Marcinkowo Górne	8	2	5	1
Nowa Wieś Pałucka	35	4	31	-
Obudno	6	1	3	2
Oćwieka	19	11	7	1
Pniewy	11	2	9	-
Piastowo	20	6	14	-
Ryszewko	8	1	7	-
Szelejewo	46	11	32	3
Głowy	5	4	-	1
Razem:	464	160	288	16

Źródło: Urząd Gminy Gąsawa

Grunty orne zajmują 92,1 % powierzchni użytków rolnych, z czego około 5 % jest nieobsianych. Najwięcej gruntów ornych o dużej przydatności rolniczej znajduje się w zachodniej części gminy w Głowach, Szelejewie, Marcinkowie Górnym i Dolnym, najmniej we wschodnich rejonach (Drewno). Wiodącą rolę w użytkowaniu gruntów odgrywa sektor prywatny. Na terenie gminy w 1996 r. funkcjonowało 397 gospodarstw rolnych o przeciętnej powierzchni 15,9 ha użytków rolnych.

Według zaktualizowanych danych z Urzędu Gminy działalność rolniczą prowadzą 464 gospodarstwa rolne o przeciętnej powierzchni ok. 15 ha użytków rolnych. Przeważają gospodarstwa o powierzchni 5-50 ha, których jest 288 a gospodarstw liczących powyżej 50 ha jest 16. Gospodarstw małoprodukcyjnych o powierzchni do 5 ha, produkujących na tzw. samozaopatrzenie jest 160.

W układzie przestrzennym największa ilość gospodarstw rolnych znajduje się w sołectwach Gąsawa, Annowo-Wiktorowo, Szelejewo i Chomiąża Szlachecka, najmniejsza w Marcinkowie, Obudnie, Ryszewku i Głowach. Największe rozdrobnienie obszarowe gospodarstw ma miejsce w Annowie-Wiktorowie, Chomiąży Szlacheckiej i Gąsawie, gdzie jest silna presja na pozyskiwanie atrakcyjnych działek pod działalność pozarolniczą. Gospodarstwa wielkoobszarowe o powierzchni przekraczającej 50 ha występują w Szelejewie (3), Obudnie (2), Gogółkowie (3), Łysininie (3) i po 1 w Biskupinie, Gąsawie, Marcinkowie, Oćwiecie i Głowach. O rzeczywistym potencjale produkcyjnym gospodarstw świadczy liczba pracujących wyłącznie lub głównie w indywidualnym gospodarstwie rolnym. Na terenie gminy wskaźnik ten wynosi 694 osoby, a w odniesieniu do działek rolnych 173 osoby.

Wskaźnik pracujących wyłącznie lub głównie w gospodarstwie rolnym najwyższy jest w Gąsawie, Szelejewie z Głowami i Godawą, a w odniesieniu do działek rolnych w Gąsawie i Annowie.

Pożądanym jest wzrost udziału gospodarstw wielkoobszarowych, prowadzących własną rachunkowość celem rozwoju rolnictwa wysokotowarowego na bazie specjalistycznych gospodarstw, które dostosują się do struktur i wymogów unijnych. Dawny sektor publiczny reprezentowany jest przez gospodarstwa stanowiące zasoby Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa po PGR Złotniki, które przekształciły się w spółki pracownicze (Szelejewo, Gogółkovo). Większość terenów jest dzierżawiona bądź sprzedana osobom prywatnym. Wszystkie grunty po dawnych PGR są użytkowane rolniczo. Sektor spółdzielczy (aktualnie w statystyce figurujący jako prywatny) stanowią grunty Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w Biskupinie i Gogółkowie. RSP w Biskupinie prowadzi działalność na powierzchni ok. 210 ha gruntów ornych położonych w kilku wsiach: Biskupin, Gogółkovo, Gąsawa i Marcinkowo Górne i zatrudnia 10 pracowników. Drugie gospodarstwo RSP w Gogółkowie gospodaruje na powierzchni ok. 134 ha (Biskupin i Gogółkovo), zatrudniając 18 pracowników. Na terenie Łysinina na powierzchni ok. 770 ha przekształceniu uległo dawne Państwowe gospodarstwo Rybackie, które teraz częściowo dzierżawi grunty (593 ha w tym wody stanowią 558 ha). Na powierzchni 116 ha działa gospodarstwo rolne wydzierżawione osobie prywatnej.

Produkcja rolna

Produkcja roślinna

Produkcja roślinna prowadzona jest na gruntach ornych (w większości prywatnych) przy niewielkim udziale trwałych użytków zielonych i sadów. Pod uprawy przeznaczone są użytki o najwyższej lokalnie bonitacji, przy sprzyjających warunkach agroklimatycznych, głównie w zachodniej części gminy, rośliny mniej wymagające uprawiane są na glebach słabszych (wschodnie rejony gminy). W strukturze zasiewów dominują rośliny zbożowe (84 %), i przemysłowe, głównie okopowe (9,1 %).

Wśród roślin zbożowych dominuje pszenica (30 % gruntów ornych) i jęczmień (ok. 20 % gruntów ornych).

Plony i wielkość zbiorów zdeterminowane są lokalnymi uwarunkowaniami glebowymi i klimatycznymi, jak również uzależnione są od towarowości i specjalizacji gospodarstw. W strukturze zasiewów małych i średnich gospodarstw indywidualnych dominują uprawy żyta, mieszanek zbożowych i ziemniaków o przeciętnej wydajności z 1 ha. W gospodarstwach wielkoobszarowych, takich jak Gospodarstwo Rolne Skarbu Państwa w administrowaniu (Złotniki), RSP w Biskupinie i Gogółkowie znaczne arealy gruntów ornych obsiewane są pszenicą (jarą i ozimą), jęczmieniem jarym, rzepakiem i owsem.

Tab. Powierzchnia zasiewów zbóż w indywidualnych gospodarstwach rolnych (dane z 1996 r.)

Wyszczególnienie	Powierzchnia zasiewów zbóż w ha			
	Gmina Gąsawa		Byłe województwo bydgoskie (wieś)	
	ha	%	ha	%
Pszenica	1.680	34	65.180	24
Żyto	812	17	70.926	26
Jęczmień	1.197	24	57.116	21
Pszenżyto	482	10	27.654	10
Mieszanki zbożowe	571	12	42.263	16
Owies	173	3	8.684	3
Razem zboża	4.915	100	271.823	100

Źródło: Powszechny Spis Rolny

Tab. Struktura zasiewów poszczególnych upraw w indywidualnych gospodarstwach rolnych (dane z 1996 r.)

Wyszczególnienie	Gmina Gąsawa		Byłe województwo bydgoskie (wieś)	
	ha	%	ha	%
Ogółem powierzchnia zasiewów	5.982	100	346.347	100
Zboża razem	5.006	84	267.637	77
Kukurydza	64	1	1.520	0
Strączkowe jadalne na ziarno	6	0	2.732	1
Ziemniaki	179	3	24.221	7
Przemysłowe	443	7	23.910	7
Pastewne	234	4	18.523	5
Pozostałe	50	1	7.804	2

Źródło: Powszechny Spis Rolny

Tab. Plony głównych ziemiopłodów w gospodarstwach indywidualnych w dt z 1 ha (1997 r.) na tle wybranych gmin powiatu

Gmina	Zboża ogółem	Pszenica	Ziemniaki	Buraki cukrowe	Rzepak rzepik
Gąsawa	31,9	32,6	230	375	19,0
Rogowo	33,6	35,4	185	385	24,1
Żnin	42,1	38,7	200	395	20,0

Źródło: Urząd Statystyczny w Bydgoszczy

Wydajność z 1 ha jest tam znacznie wyższa i osiąga wielkość powyżej 56,0 j.p. w przypadku pszenicy w Złotnikach i ponad 40 j.p. w RSP Biskupinie i Gogółkowie.

W ocenie ogólnej zachodnia część gminy odznacza się większą koncentracją produkcji rolnej i wyższą efektywnością niż rejony wschodnie.

Tab. Średnia wydajność produkcji roślinnej z 1 ha w jednostkach psennych

Tabela 3. Średnia wydajność produkcji, t/ha z 1 ha użytków rolnych					
Wyszczególnienie	Grunty orne			Użytki zielone	Średnia wydajność wydajność z 1 ha użytków rolnych
	Produkcja				
	podstawowa	uboczna	Razem		
Gmina Gasawa	35.3	8.0	43.3	39.4	39.4

Gmina Rogowo	33,7	7,5	41,2	33,1	37,3
Gmina Żnin	41,9	9,9	51,8	37,0	46,8

Źródło: Środowiskowe uwarunkowania zrównoważonego rozwoju rolnictwa. Praca zbiorowa ATR w Bydgoszczy; 1998 r.

Produkcja zwierzęca

Produkcja zwierzęca na terenie gminy Gąsawa jest dość silnie rozwinięta, zwłaszcza w zakresie trzody chlewnej. Zgodnie z ostatnim powszechnym spisem rolnym pogłowie zwierząt gospodarskich liczyło w sztukach fizycznych w odniesieniu do bydła 2.124 szt. (gosp. indywidualne 1.892 szt.), trzody chlewnej 21.840 szt. (gosp. indywidualne 19.250 szt.), owiec 433 szt. i drobiu 9.544 szt. Wielkotowarowy chów trzody chlewnej aktualnie koncentruje się w Złotnikach (911 sztuk, w tym 131 loch), Gogółkowie (2.200 sztuk, w tym 200 loch), Biskupinie (682 sztuki, w tym 65 loch), RSP Gogółkowo (630 sztuk, w tym 85 loch), i Łysininie (360 sztuk, w tym 40 loch). Nasilenie chowu bydła jest dużo mniejsze i koncentruje się w Złotnikach (622 szt., w tym 194 krowy) i Gogółkowie (630 szt., w tym 60 krów). Wydajność produkcyjna jest bardzo wysoka i wynosi w GRSP Złotnikach ok. 6 tys. litrów rocznie od 1 krowy, przy równoczesnym spełnieniu zaostrożonych kryteriów jakościowych mleka (całość produkcji w ekstra i I klasie).

Chów owiec jest śladowy, głównie w Gogółkowie.

Średnia obsada zwierząt gospodarskich wynosi w gminie 67,4 sztuki duże na 100 ha użytków rolnych i zaliczana jest do bardzo wysokich, przy stosunkowo niskiej obsadzie bydła (26 sztuk dużych na 100 ha użytków rolnych) i wysokiej obsadzie trzody chlewnej (39,1 sztuk dużych na 100 ha użytków rolnych). Na terenie gminy istnieją duże tradycje chowu zwierząt gospodarskich sięgające jeszcze okresu sprzed restrukturyzacji pgr. Szansą są organizacje zrzeszające producentów rolnych i hodowców celem wzajemnego wspierania się i ochrony wspólnych interesów na rynku rolnym. Aktualnie działają w gminie dwa zespoły producenckie w zakresie chowu trzody chlewnej, które skupiają hodowców z terenu Szelejewa (zespół 3-osobowy) i Biskupina (RSP Biskupin, RSP Dobrylewo i 1 osoba prywatna).

Towarowość, specjalizacja i wyposażenie gospodarstw rolnych

Jednym z istotnych czynników wpływających na ocenę jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej obszaru gminy jest towarowość produkcji rolnej. Wskaźnik produkcji towarowej w rolnictwie pozwala określić skalę powiązania gospodarstw z rynkiem rolnym, jak również szacunkowe rozmiary przychodów ze sprzedaży produktów w przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych, na 1 gospodarstwo i na 1 pełnozatrudnionego. Produkcja rolna w większości najmniejszych gospodarstw prowadzona jest na potrzeby własne. Dotyczy to gospodarstw położonych we wschodnich rejonach gminy (Nowa Wieś Pałucka, Obudno, Laski Małe i Wielkie, Wiktorowo, Annowo i Chomiąża Szlachecka. Produkty rolne wytworzone z przeznaczeniem na rynek pochodzą z wielkoobszarowych, wyspecjalizowanych gospodarstw, dzierżawionych bądź wykupionych od Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa. Koncentracja takich gospodarstw występuje w zachodniej części gminy (Gogółkowo, Złotniki, Gąsawa, Marcinkowo Górne i Szelejewo).

Średni w gminie wskaźnik towarowej produkcji rolniczej w 1996 r. w przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych wynosił 1.655 zł, na 1 gospodarstwo 27.030 zł i na 1 pełnozatrudnionego 16.468 zł. Łączna towarowa produkcja w rolnictwie wynosiła 10.353 zł.

Aktualnie dane są inne, ale potencjał produkcji rolnej w zachodniej części gminy nadal jest zdecydowanie wyższy niż na pozostałym obszarze, gdzie są gorsze warunki glebowe i zaznacza się rosnący udział pozarolniczych funkcji. Zróżnicowaną produktywność obszaru rolniczego gminy Gąsawa potwierdzają korzystniejsze wyniki uzyskiwane w rolnictwie w gminach Żnin i Rogowo. Na terenie gminy Gąsawa brak jest wyspecjalizowanych gospodarstw sadowniczych, ogrodniczych i drobiarskich produkujących warzywa, owoce i jaja na rynek miast.

Tab. Towarowa produkcja rolnicza w indywidualnych gospodarstwach rolnych w gminie Gąsawa na tle wybranych gmin powiatu i byłego województwa bydgoskiego (dane z 1996 r.)

Wyszczególnienie	Gmina			Byłe województwo
	Gąsawa	Rogowo	Żnin	bydgoskie
Towarowa produkcja rolnicza ogółem tys. zł.	10.353	14.065	26.182	721.475
w przeliczeniu na 1 pełnozatrudnionego zł	16.468	16.585	12.921	11.799
w przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych zł	1.655	1.671	1.852	1.786
w przeliczeniu na 1 gospodarstwo zł	27.030	26.046	32.283	24.147

Źródło: Powszechny Spis Rolny

Tab. Liczba i struktura indywidualnych gospodarstw rolnych w gminie Gąsawa posiadających wybrany sprzęt rolniczy, maszyny i urządzenia

Sprzęt	Liczba gospodarstw Posiadających sprzęt	% całkowitej liczby gospodarstw w gminie
Ciągniki	264	56,8
Samochód osobowy	277	59,6
Samochód ciężarowo-osobowy do 2 t	30	6,5
Samochód ciężarowy powyżej 2 t	5	1,0
Przyczepy ogółem	219	47,2
Kombajn zbożowy	55	11,8
Kombajn ziemniaczany	13	2,8
Kombajn buraczany	26	5,6
Silosokombajn	4	0,8
Rozsiewacz nawozów	177	38,1
Rozrzutnik obornika	144	31,0
Kosiarka ciągnikowa	86	18,5
Ładowacz chwytakowy	115	24,7
Kopaczka do ziemniaków	60	12,9
Sadzarka do ziemniaków	45	9,7
Przyczepa zbierająca	16	3,44
Prasa zbierająca	53	11,4
Opryskiwacze polowe	119	25,6
Opryskiwacze sadownicze	1	0,2
Dojarki bańkowe	136	29,3
Dojarki rurociągowe	1	0,2
Schładzarki konwiowe do mleka	29	6,2
Schładzarki zbiornikowe do mleka	13	2,8
Sortowniki	2	0,4
Agregaty uprawowe	94	20,2

Źródło: Powszechny Spis Rolny

Dominujące kierunki w produkcji rolnej to kierunki mieszane z udziałem produkcji roślinnej i zwierzęcej.

W produkcji zwierzęcej wiodący jest chów trzody chlewnej, następnie bydła.

Znaczącą rolę w gminie odgrywa Gospodarstwo Rybackie Łysinin, położone na terenie 12 gmin i obejmujące swym zasięgiem 60 łączących się jezior o łącznej powierzchni 5,2 tys. ha. Główne gatunki ryb to węgorz, sandacz, szczupak, karp, lin, karaś, leszcz i płoć, których roczny odłów wynosi ok. 150 ton. Gospodarstwo zatrudnia 25 osób. W sezonie głównie podczas wypoczynku sobotnio-niedzielnego wędkuje ok. 20 tysięcy wędkarzy. W krajowym rankingu przedsiębiorczości gospodarczej (2000 r.) gospodarstwo w Łysininie uplasowało się na 3 miejscu w kraju spośród gospodarstw rybackich.

Właściciele indywidualnych gospodarstw rolnych w gminie posiadają ogółem 455 sztuk ciągników, 60 kombajnów zbożowych, 15 ziemniaczanych, 27 buraczanych, ponadto 132 opryskiwacze i 53 prasy zbierające. Najwięcej ciągników mają do dyspozycji rolnicy w sołectwach: Szelejewo, Nowa Wieś Pałucka i Gąsawa, natomiast najslabsze usprzętowanie gospodarstw jest w rejonie Rozalinowa - Piastowa, Ryszewka, Annowa - Wiktorowa, Drewna i Pniew.

Średnie wyposażenie gospodarstw indywidualnych na terenie gminy jest dość dobre. Na 1 ciągnik przypada 14,1 ha użytków rolnych, podczas gdy w gospodarstwach wielkoobszarowych powyżej 30 ha użytków rolnych. O dalszych potencjalnych możliwościach rozwoju produkcji rolnej świadczy w dużym stopniu stan zasobów i wykorzystania pomieszczeń inwentarskich.

Tab. Powierzchnia i wykorzystanie pomieszczeń inwentarskich i budynków na cele produkcyjne w rolnictwie indywidualnym

miejscowości				
	Powierzchnia w m²			% powierzchni nie
Wyszczególnienie	Ogółem	Wykorzystana na działalność		wykorzystanej
		Rolniczą	pozarolniczą	
Obory	17.872	17.390	-	11,9
Chlewnie	34.386	31.782	60	7,4
Owczarnie	660	660	-	-
Stajnie	188	128	60	31,9
Stodoły	35.208	34.060	-	3,3
Kurniki	3.144	3.064	-	2,5
Budynki wielofunkcyjne	22.011	20.192	938	4.0

Źródło: Powszechny spis rolny; 1996 r.

Stopień wykorzystania na działalność rolniczą jest dość dobry, przy czym najwyższy w odniesieniu do obór, chlewni i stodół. Równie efektywne jest wykorzystanie budynków wielofunkcyjnych. Największym zasobami w zakresie usprzętowania i budynków służących działalności rolniczej dysponuje gospodarstwo Rolne Skarbu Państwa w administrowaniu w Złotnikach, następnie RSP w Biskupinie i SKR w Gąsawie.

Otoczenie i obsługa rolnictwa - instytucje wspomagające rozwój produkcji rolnej

Podstawowe obiekty obsługi rolnictwa mieszczą się w Gąsawie, gdzie świadczona jest większość usług dla producentów rolnych. Obsługę kasową i kredytową zapewnia Bank Spółdzielczy. Zaopatrzeniem w środki do produkcji rolnej w zakresie pasz, nawozów i środków ochrony roślin zajmują się następujące zakłady: Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowo-Produkcyjne „KADEX” i zakład w Laskach Wielkich. Punkty sprzedaży pasz znajdują się w Gąsawie (4), Nowej Wsi

Pałuckiej (1) i Laskach Wielkich (1). Usługi weterynaryjne świadczone są przez trzech lekarzy weterynarii i dwóch techników.

Na terenie gminy znajdują się dwa punkty skupu trzody chlewnej (Gąsawa, Laski Wielkie). Większość usług rolniczych w zakresie mechanizacji, napraw sprzętu maszynowego świadczona jest przez Spółdzielnię Kółek Rolniczych w Gąsawie.

Usługi ślusarskie i kowalskie wykonuje 5 zakładów (Łysinin, Gąsawa, Annowo, Nowa Wieś Pałucka i Gąsawa). Instytucją działającą na rzecz produkcji roślinnej jest Wojewódzki Inspektorat Ochrony Roślin Oddział Terenowy w Żninie, który między innymi przesyła komunikaty ochrony roślin. Placówką zajmującą się kształceniem młodzieży w kierunkach rolniczych jest Zespół Szkół Rolniczych w Gąsawie. Instytucją wspierającą rolnictwo na terenie gminy jest Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Minikowie, który organizuje szkolenia w zakresie:

- doskonalenia technologii uprawy buraka cukrowego i ziemniaków,
- stosowania nowych środków ochrony roślin w uprawach roślin okopowych i właściwego nowoczesnego nawożenia,
- czynników warunkujących dobrą jakość zbóż i sposobów uzyskiwania dobrej jakości surowca.

GOSPODARKA LEŚNA

Lasy i grunty leśne zajmują na terenie gminy 3242 ha, co stanowi 23,9% jej powierzchni i kształtuje lessistość na średnim poziomie. Lasy w przeważającej części publiczne są w zarządzie Nadleśnictwa Gołębki (obręb leśny Gołębki i Szczepanowo).

Tab. Struktura funkcjonalna lasów (%) według obrębów leśnych w gminie Gąsawa

Funkcja	Nadleśnictwo Gołębki			
	obręb leśny Gołębki		obręb leśny Szczepanowo	
	ha	%	ha	%
Rezerваты	53,24	0,4	29,83	0,2
Lasy ochronne razem	1709,00	12,5	3759,00	27,5
w tym:				
glebochronne	110,00	0,8	-	-
wodochronne	1538,00	11,3	2655,00	19,4
Lasy uszkodzone przez przemysł	61,00	0,4	1104,00	0,8

Lasy gospodarcze	w obu obrębach 8187,00 (59,9%)
------------------	--------------------------------

Źródło:

Tab. Struktura użytkowania lasów w gminie Gąsawa według leśnictw w ha

Leśnictwo	Obręb leśny Gołębki (ha)	obręb leśny Szczepanowo (ha)
Balczewo	-	418,0
Łysinin	-	1171,0
Niedźwiedź	-	361,0
Oćwieka	1446,0	-
Razem	1446,0	1950,0

Źródło:

W strukturze funkcjonalnej lasów zaznacza się zróżnicowanie przestrzenne, lasy gospodarcze występują we wschodniej części pasa, natomiast lasy ochronne stanowią jego część zachodnią. Obręb leśny Szczepanowo obejmuje zdecydowanie większą powierzchnię leśną gminy niż obręb leśny Gołębki.

Na terenie leśnictwa Oćwieka dominują typy siedliskowe lasu mieszanego świeżego i boru mieszanego świeżego (84,9%) a w Balczewie Łysininie, Niedźwiedziu siedliska lasu świeżego i lasu mieszanego świeżego (88,6%).

Dominującym gatunkiem drzewostanu jest sosna (78,2%). Przeciętny wiek drzewostanu wynosi 58 lat. Średnia zasobność grubizny w leśnictwie Oćwieka liczy 182 m³/ha, w pozostałych 185 m³/ha. Średni przyrost grubizny, w leśnictwie Oćwieka wynosi 3,54 m³/ha a w pozostałych 3,19 m³/ha. W zadaniach gospodarczych Nadleśnictwa Gołębki istotne znaczenie mają prace odnowieniowe i zalesieniowe.

Tab. Rodzaje prac pielęgnacyjnych średnio w roku w ha według obrębów leśnych

Wyszczególnienie	obręb leśny Gołębki (ha)	obręb leśny Szczepanowo (ha)
Pielęgnowanie gleby	75,1	74,6
Czyszczenia wczesne	76,6	80,3
Czyszczenia późne	84,6	51,8
Razem	263,3	206,7

Źródło:

Na terenie gminy prowadzona jest gospodarka łowiecka, mająca na celu ochronę zwierząt łownych poprzez zapewnienie jej odpowiednich warunków bytowych i żywieniowych jak również racjonalne wykorzystanie zasobów zwierzyny łownej na planowane odstrzały zgodnie z przepisami ustalonymi harmonogramami. Na terenie gminy Gąsawa dzierżawione są tereny łowieckie przez koła łowieckie: „Miś”, „Szarak”, „Ostromecko - Zdrój”, „Czapla”, „Diana” i „Rogacz”. Najliczniejsze gatunki zwierząt to jeleni, sarna, dzik zając i lis.

W gospodarce rolnej i leśnej występuje problem szkód wyrządzanych przez zwierzynę leśną zwłaszcza przez jelenie, sarny, lisy i ptactwo. Mając na uwadze racjonalną gospodarkę zwierzyną i przeciwdziałanie zagrożeniom w uprawach przyjęto następujące wskaźniki przyrostu poszczególnych gatunków zwierzyny : jeleni - 30 %, daniel - 30 %, sarna - 28 %, zając - 49 %, bażant - 20 %, kuropatwa - 20 % i dzik - 100 %. Atrakcyjność przyrodnicza gminy jest szansą na wzrost dochodów gminy z tytułu odstrzałów dewizowych.

W ostatnich latach średnie przychody z dewizowych polowań wyniosły w sezonie ok. 200 tys. złotych.

Postępująca degradacja drzewostanów w lasach, spowodowana między innymi negatywnym oddziaływaniem przemysłu cementowego z pobliskiej gminy Barcin wymusiła prowadzenie zrównoważonej gospodarki leśnej. Podstawą polityki zrównoważonej gospodarki leśnej jest koncepcja powszechnej ochrony lasów, dalszego powiększania zasobów leśnych, proekologiczna gospodarka leśna ze szczególnym uwzględnieniem wzrostu środowisko twórczej funkcji. W celu uporządkowania gospodarki zasobami leśnymi przewidziano grunty, do dalszego zalesienia, które wyszczególnione zostały w opracowanym przez Biuro Geodezji i Terenów Rolnych w Bydgoszczy projekcie granicy polno-leśnej.

W ramach tego projektu przeznaczono do zalesienia ok. 296 ha gruntów, w tym 285 ha użytków rolnych.

Najwięcej zalesień planuje się we wsiach: Drewno, Laski Wielkie, Laski Małe, Chomiąża Szlachecka i Obudno. Realizacja niniejszego programu zwiększy lesistość gminy o 2,2 %. Ponadto w ramach wojewódzkiego programu zwiększania lesistości gmina objęta została III stopniem pilności etapowych zalesień (skala I-IV) na obszarze 234 ha (do 2020 r.).

TURYSTYKA

Walory turystyczne

Gmina Gąsawa ze względu na swoje położenie geograficzne dysponuje dużymi zasobami przyrodniczymi i antropogenicznymi stwarzającymi bardzo dobre warunki do rozwoju funkcji turystycznej.

Zasoby przyrodnicze - związane głównie z Obszarem Chronionego Krajobrazu Jezior Żnińskich (ustanowiony Rozp. nr 9/91 Wojewody Bydgoskiego z dn. 14 czerwca 1991 r. (Dz. Urz.

woj. Bydg. nr 17, poz. 127 z dn. 10 września 1991 r. z późn. zm.). Zajmuje on 28 % powierzchni gminy, na której występuje bogactwo krajobrazów, które tworzą:

- dwa ciągi jezior rynnowych rynny żnińskiej i foluskiej. Siedem jezior występujących na tym obszarze i w jego sąsiedztwie jest o powierzchni powyżej 20 ha, a są to jeziora: Ostrowieckie, Foluskie, Chomiąskie, Oćwieckie, Gąsowskie, Godawskie i Pniewskie, atrakcyjne dla celów rekreacyjnych;
- zbiorowiska leśne (lesistość gminy kształtuje się na poziomie 25 %) mające duże znaczenie rekreacyjne, gdyż towarzyszą najatrakcyjniejszym w gminie jeziorom;
- urozmaicona rzeźba polodowcowa - rynny jezior, dolinki małych cieków, sandry;
- pomniki przyrody w postaci rzadkich okazów drzew.

Zasoby antropogeniczne

Zasoby historyczno-kulturowe to przede wszystkim:

- Muzeum Archeologiczne Biskupin ustanowione pomnikiem historii (Rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z 8 września 1994 r.) stanowiące osadę obronną z okresu kultury łużyckiej sprzed 2700 lat. Zrekonstruowany fragment osady w postaci dwóch rzędów domów, ulicy poprzecznej i odcinków wałów obronnych, w pełni odtworzone dwa wnętrza domów, a w trzecim wystawa fotograficzna poświęcona historii badań wykopaliskowych w Biskupinie, pawilon muzealny poświęcony dziejom Biskupina i jego okolicy od czasu pojawienia się na tym terenie człowieka aż po średniowiecze, kwatera poświęcona archeologii doświadczalnej, gdzie zrekonstruowane są stajnia, owczarnia, stodoła oraz piece - garncarski i chlebowy, to najciekawsze obiekty rezerwatu,
- liczne zespoły dworsko-parkowe i pałacowo-parkowe, drewniane i murowane budowle świeckie i kościelne, inne obiekty posiadające wartość historyczno-kulturową położone na obszarze gminy, spośród których na uwagę zasługują leżące na szlakach turystycznych drewniany kościół z XVII wieku w Gąsawie, z barokowym wystrojem wnętrza z II poł. XVII w. i I poł. XVIII w., w którym w 1999 roku w trakcie prac remontowych natrafiono na dobrze zachowane oryginalne polichromie, drewniany kościół w Ryszewku z XVIII w., zespół dworsko-parkowy z początku XIX wieku w Marcinkowie Górnym i pomnik księcia Leszka Białego, zespół dworsko-parkowy z XIX wieku w Szelejewie i Chomiąży Szlacheckiej. Dzięki tym bogatym zasobom historyczno-kulturowym, gmina Gąsawa znalazła się na Szlaku Piastowskim.

Infrastruktura turystyczna czyli obiekty, urządzenia i systemy organizacyjne umożliwiające wykorzystanie istniejących zasobów przyrodniczo-kulturowych. One właśnie w dużym stopniu decydują o ruchu turystycznym. W gminie Gąsawa do najważniejszych elementów infrastruktury turystycznej należy działalność Muzeum Archeologicznego w Biskupinie polegająca na:

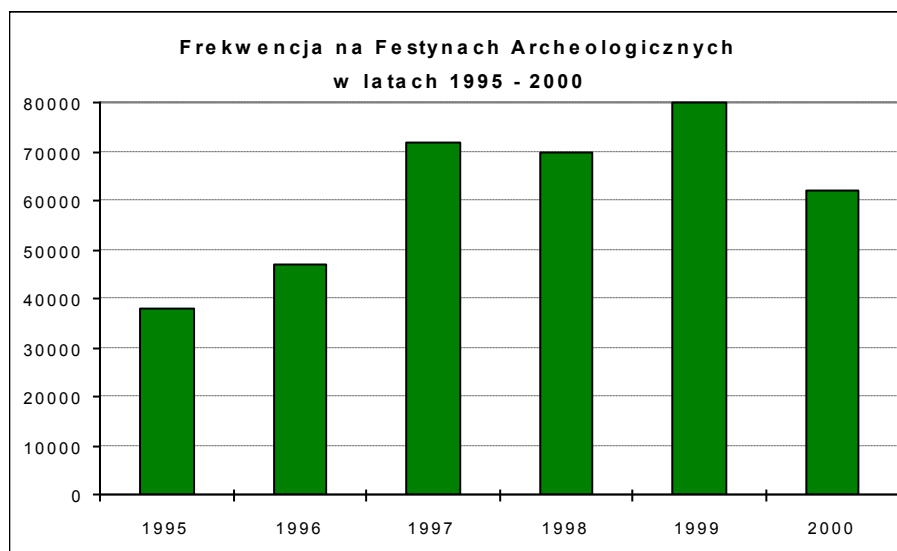
- a) udostępnieniu muzeum dla zwiedzających przez cały rok,
- b) organizowaniu wyspecjalizowanych imprez promocyjnych, od połowy maja do połowy czerwca pod nazwą „Mały Festyn” organizowane są pokazy tkania i przędzenia oraz lepienie naczyń glinianych, w lipcu lub sierpniu warsztaty garncarskie,
- c) w połowie września od 1995 r. organizowany jest na terenie Muzeum Archeologicznego **Festyn Archeologiczny**, który stał się już obecnie wydarzeniem nie tylko w skali krajowej, a nawet europejskiej. Festyn łączy zwiedzanie rezerwatu z prezentacją różnych dziedzin pradziejowych

technik wytwórczych z konkursami rzucania włócznią, strzelania z kuszy, tańców, muzyki, pokazów walki, obyczajów itp. W 1999 r. w czasie trwania Festynu Archeologicznego Muzeum odwiedziło 80 000 osób.

Tab. Ludność biorąca udział w Festynie

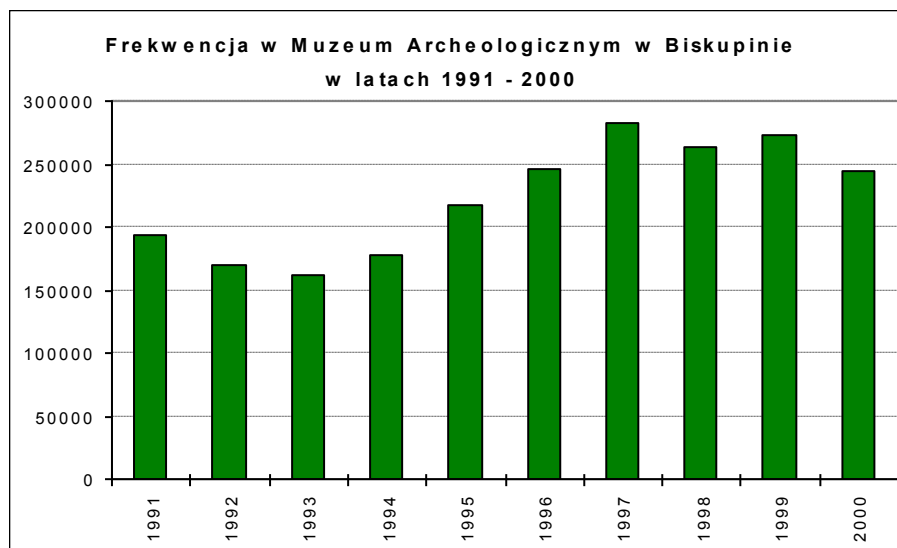
1999 r.			2000 r.		
województwo	ilość osób	%	województwo	ilość osób	%
kujawsko-pomorskie	37 512	46,89	kujawsko-pomorskie	25 854	41,77
wielkopolskie	23 840	29,80	wielkopolskie	20 156	32,51
łódzkie	4 208	5,26	pomorskie	4 185	6,75
pomorskie	3 296	4,12	mazowieckie	3 088	4,98
mazowieckie	3 224	4,03	łódzkie	2 455	3,96
zachodnio-pomorskie	1 784	2,23	zachodnio-pomorskie	2 288	3,69
lubuskie	1 544	1,93	lubuskie	1 240	2,00
dolnośląskie	1 400	1,75	dolnośląskie	936	1,51
śląskie	944	1,18	śląskie	564	0,91
warmińsko-mazurskie	896	1,12	warmińsko-mazurskie	484	0,78
małopolskie	472	0,59	małopolskie	291	0,47
opolskie	344	0,43	opolskie	130	0,21
lubelskie	200	0,25	lubelskie	87	0,14
podlaskie	72	0,09	podlaskie	68	0,11
podkarpackie	64	0,08	podkarpackie	56	0,09
świętokrzyskie	56	0,07	świętokrzyskie	12	0,02
turyści z zagranicy	120	0,15	turyści z zagranicy	99	0,16
Razem	79 976		Razem	61 993	

Źródło: Dane Muzeum Archeologicznego w Biskupinie

Źródło: Dane Muzeum Archeologicznego w Biskupinie

Szeroko zakrojona działalność Muzeum Archeologicznego w Biskupinie stawia **gminę Gąsawa na 9 miejscu** w Polsce pod względem ilości osób odwiedzających muzea (wg danych GUS na 1998 r.). Warto zwrócić uwagę, że ilość osób odwiedzających Biskupin rośnie.

Źródło: Dane Muzeum Archeologicznego w Biskupinie

Kolejka wąskotorowa - zbudowana w 1894 r. łącząca Żnin - Wenecję - Biskupin i Gąsawę, stanowi ważny element na pałuckim odcinku Szlaku Piastowskiego. Obecnie w sezonie turystycznym kursuje 6 pociągów pasażerskich w ciągu dnia, stanowiąc dużą atrakcję turystyczną w skali kraju.

Szlaki turystyczne

Przez gminę Gąsawa biegną 4 szlaki turystyczne wzdłuż jej najatrakcyjniejszych terenów zarówno z punktu widzenia przyrodniczo-krajobrazowego jak i historyczno-kulturowego. Szlaki te związane są zarówno z turystyką krajoznawczą pieszą jak i kołową

- a) turystyka kołowa związana jest ze Szlakiem Piastowskim. W gminie na trasie szlaku leżą takie miejscowości jak Biskupin, Gąsawa i Marcinkowo Górne,
- b) turystyka piesza związana jest ze szlakiem czerwonym „Piastowskim” biegnącym w gminie od Biskupina przez Marcinkowo Dolne w kierunku Rogowa, niebieskim „Pałuckim” wzdłuż którego leżą takie miejscowości jak Gąsawa, Oćwieka, Chomiąża, Pniewy i Wiktorowo oraz żółtym „Leszka Białego”, którego trasa biegnie od Biskupina przez Marcinkowo Górne. Szelejewo, Oćwiekę i miejscowość Bełki a dalej w kierunku Mogilna.

Wszystkie te szlaki turystyczne biegną również przez teren gmin sąsiednich, co ułatwia przyciąganie turystów do gminy i może stanowić element wspólnego działania gmin w celu pozyskania większej liczby turystów.

Baza noclegowa jest w gminie zróżnicowana zarówno pod względem rodzaju obiektów, wielkości, standardu wyposażenia jak i okresu użytkowania w ciągu roku. W większości obiektów ma ona charakter sezonowy i związana głównie jest z obsługą turystyki pobytowej, zlokalizowana jest wzdłuż najatrakcyjniejszych jezior w gminie w miejscowościach: Wiktorowo, Ostrówce, Chomiąża Szlachecka, Oćwieka i Drewno.

Bazę noclegową w gminie tworzą bowiem ośrodki wczasowe (8 obiektów), pola namiotowe (2 obiekty) i w niewielkiej ilości kwatery prywatne stanowiące zaczątki rozwijającej się nowej formy - agroturystyki.

Wg danych uzyskanych z Urzędu Gminy w Gąsawie w 1999 r. całoroczną bazę noclegową prowadzą jedynie trzy ośrodki wypoczynkowe:

- a) Ośrodek szkoleniowo-wypoczynkowy w Wiktorowie - 120 miejsc noclegowych;

- b) Ośrodek wypoczynkowy OSIR w Chomiąży Szlacheckiej - 120 miejsc noclegowych;
 c) Ośrodek wypoczynkowy „Roma” w Chomiąży Szlacheckiej - 56 miejsc noclegowych.

Gmina Gąsawa dysponuje **łącznie 296 miejscami noclegowymi całorocznymi**. Zwrócić uwagę należy, że standard tej bazy noclegowej jest wysoki.

Pozostałe 5 ośrodków wypoczynkowych ma charakter sezonowy i są to:

- a) Ośrodek Spomasz w Chomiąży Szlacheckiej - 76 miejsc
 b) Ośrodek GZOKiKF w Chomiąży Szlacheckiej - 45 miejsc
 c) Ośrodek „Gąsawka” w Drewnie - 60 miejsc
 d) Ośrodek „Roma” w Ostrówcach - 140 miejsc
 e) Ośrodek Kurii Metropolitalnej w Gnieźnie w Oćwiecie - 60 miejsc.

Do sezonowej bazy noclegowej zaliczyć należy miejsca na 2 polach namiotowych, zlokalizowanych w Gąsawie i przy ośrodku wypoczynkowym „Gąsawka”, niewielka ilość zgłoszonych kwater prywatnych u rolników, początkujących rozwój agroturystyki w gminie. Można więc przyjąć, że gmina dysponuje **łącznie 541 miejscami sezonowymi**.

Tab. Baza noclegowa w gminie Gąsawa

Miejscowość	ośrodki wypoczynkowe			pola namiotowe	inne
	ilość ośrodków	liczba miejsc noclegowych			
		sezonowych	całorocznych		
Wiktorowo	1		120		
Chomiąża	4	121	176		
Drewno	1	60		1	
Ostrówce	1	140			
Oćwieka	1	60			
Gąsawa				1	
Obszar gminy					60
Razem	8	381	296	2	60

Źródło: Dane Urzędu Gminy w Gąsawie 13.11.2000 r.

Niestety baza noclegowa w gminie z uwagi na jej głównie sezonowy charakter, zważywszy na rosnące zainteresowanie turystyką krajoznawczą jest niewystarczająca i wymagałaby nowych obiektów nastawionych na całoroczną obsługę ruchu turystycznego typu motele, pensjonaty, a także modernizacji siedlisk rolniczych pod kątem agroturystyki.

Plaże i kąpieliska

Jednym z elementów infrastruktury turystycznej gminy są plaże i kąpieliska. W gminie funkcjonują plaże i kąpieliska przy istniejących ośrodkach wypoczynkowych, ponadto dzikie kąpieliska w miejscowościach Pniewy, Oćwieka i Drewno oraz dwie plaże wyznaczone w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego gminy w Gąsawie i Chomiąży Szlacheckiej, które wymagają właściwego urządzenia i zagospodarowania w infrastrukturę turystyczną.

Zabudowa letniskowa

Ważnym elementem infrastruktury turystycznej w gminie Gąsawa jest zabudowa letniskowa w formie indywidualnych domków, bądź na terenach ogrodów działkowych. Wg danych uzyskanych z Urzędu Gminy w Gąsawie łączna liczba indywidualnych obiektów letniskowych wynosi w granicach 311 domków. Przyjmując, że w jednym domku może przebywać średnio 3 osoby można określić łączną liczbę miejsc noclegowych na ponad 933. Jest to bardzo dynamicznie rozwijająca się w gminie forma turystyki pobytowej. Związana jest z rejonem jezior rynny foluskiej i jeziorami

Oówieckim i Pniewskim. Reprezentuje ona na ogół standard średni i dobry o niestety nie uregulowanej gospodarce wodno-ściekowej, co pogarsza i tak nie najlepszy stan czystości najbardziej atrakcyjnych jezior w gminie mieszczących się głównie w III kl. czystości wód (patrz charakterystyka przyrodnicza). Część zabudowy letniskowej szczególnie ta powstała przed 1980 r. charakteryzuje się niższym standardem i często realizowała się z naruszeniem obowiązujących przepisów.

Z uwagi na duże zainteresowanie tą formą wypoczynku (na 274 wydane w gminie pozwolenia na budowę w okresie 1995 r. - 1999 r. 121 dotyczyło zabudowy letniskowej) - w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gminy Gąsawa wyznaczono obszary preferowane do dalszego rozwoju funkcji wypoczynkowo-rekreacyjnej, a w uchwalonych po 1995 r. miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, wyznaczono około 350 nowych działek, z czego analizując wydane pozwolenia na budowę, zrealizowało się do tej pory około 50 domków.

Pozostałe 300 działek stanowi nadal tereny ofertowe gminy.

W tej sytuacji niezwykle ważną sprawą byłoby podjęcie przez gminą kompleksowych działań zmierzających do uregulowania gospodarki ściekowej, szczególnie na obszarze preferowanym do rozwoju funkcji wypoczynkowo-rekreacyjnej, a także do stopniowej likwidacji zabudowy letniskowej powstałej w wyniku samowoli budowlanej, proponując ich właścicielom nowe tereny ofertowe, dbając o estetykę i standard nowej zabudowy. Działania te pozwolą na ochronę środowiska przyrodniczego przed dalszą jego degradacją i przywrócenie w miarę możliwości jego naturalnych warunków, które umożliwią przebywającym tam osobom właściwy wypoczynek w ramach zrównoważonego rozwoju.

Ruch turystyczny

Analiza ruchu turystycznego jest utrudniona z uwagi na brak danych w publikacjach statystycznych.

Oceniając ruch turystyczny w gminie na podstawie liczby osób odwiedzających co roku Muzeum Archeologiczne w Biskupinie należy go ocenić bardzo wysoko.

Tab. Liczba osób odwiedzających muzea w Polsce w 1998 r. wg gmin

Poz.	Gmina	Województwo	Liczba zwiedzających muzea
1	M. St. Warszawa	mazowieckie	2 330 651
2	Kraków	małopolskie	1 551 961
3	Wrocław	dolnośląskie	623 409
4	Gdynia	pomorskie	597 817
5	Oświęcim miasto	małopolskie	549 492
6	Malbork miasto	pomorskie	480 547
7	Krościenko n.Dunajcem	małopolskie	387 000
8	Gdańsk	pomorskie	353 409
9	Gąsawa	kujawsko-pomorskie	256 068
10	Lublin	lubelskie	254 085
11	Zakopane	małopolskie	239 858
12	Kołobrzeg miasto	zachodnio-pomorskie	239 342
13	Toruń	kujawsko-pomorskie	237 929
14	Poznań	wielkopolskie	226 994
15	Piła	wielkopolskie	221 718

Źródło: GUS 1998 r.

Gmina plasuje się na 9 miejscu w Polsce, a ilość odwiedzających rośnie z roku na rok, gdyż już w 1999 r. wynosiła już 271 555 osób. Oceniając ruch turystyczny na podstawie miejsc noclegowych zarówno ogólnodostępnych jak i indywidualnych, których jest łącznie 1 770 w gminie, należy go ocenić wysoko.

Tab. Miejsca noclegowe w gminie

Liczba miejsc ogólnodostępnych			Liczba miejsc indywidualnych w zabudowie letniskowej
sezonowa	całoroczna	ogółem	
541	296	837	933
Razem			1770*

Źródło: Dane Urzędu Gminy w Gąsawie 13.11.2000 r.

* przyjmując śr. 3 miejsca noclegowe w domku

Pod względem liczby korzystających z noclegów, która wynosi dla gminy 8 320 osób, plasuje się ona na drugim miejscu w powiecie żnińskim i obsługuje 40,6 % turystów korzystających z noclegów w powiecie, a 1,7 % turystów korzystających z noclegów w województwie kujawsko-pomorskim.

O ruchu turystycznym świadczą także organizowane lokalne imprezy folklorystyczno-turystyczno-sportowe oparte m.in. o bogate tradycje hokeja na trawie, cieszącego się coraz większym zainteresowaniem.

Pozytywny wpływ na ruch turystyczny w gminie ma jej działalność promocyjna przejawiająca się w udziale w targach turystycznych zarówno krajowych jak i międzynarodowych oraz wydawanie folderów.

O wielkości ruchu turystycznego w gminie świadczą także rozwijające się ostatnio usługi podstawowe nastawione na obsługę turystów usługi gastronomiczne, miejsca parkingowe, które funkcjonują przy ośrodkach wczasowych i przy obiektach turystycznych m.in. w Biskupinie. Liczba ich jest jednak niezadowalająca i powinna ulec zwiększeniu poprzez powiększenie gamy usług i wielkości niektórych obiektów gastronomicznych. Wskazana byłaby lokalizacja tych usług w samej Gąsawie przyczyniając się do jej aktywizacji gospodarczej.

Reasumując należy stwierdzić, że gmina Gąsawa posiada b. duże predyspozycje do rozwoju funkcji turystycznej. Do jej silnych stron należy zaliczyć:

- występowanie atrakcyjnych zasobów przyrodniczych,
- bogate zasoby środowiska kulturowego w tym Muzeum Archeologiczne Biskupin o znaczeniu międzynarodowym, zabytkowe kościoły w Gąsawie i Ryszewku,
- wyspecjalizowane imprezy promocyjne jak „Festyn Archeologiczny”,
- położenie na „Szlaku Piastowskim”,
- funkcjonowanie kolejki wąskotorowej,
- występowanie dużego ruchu turystycznego,
- tereny ofertowe przeznaczone pod zabudowę letniskową.

Barierami ograniczającymi rozwój tej funkcji są:

- zbyt duże zanieczyszczenia wód powierzchniowych ograniczające możliwość ich rekreacyjnego wykorzystania w związku z nieuregulowaną gospodarką ściekową szczególnie w Obszarze Chronionego Krajobrazu Jezior Żnińskich,
- niewłaściwa struktura bazy noclegowej wyrażająca się brakiem obiektów nastawionych na obsługę intensywnego ruchu krajoznawczego typu motele, pensjonaty na nawet schroniska turystyczne oraz brakiem gospodarstw agroturystycznych,
- niedostateczne wykorzystanie potencjalnych korzyści z obsługi ruchu turystycznego, szczególnie przez wieś gminną Gąsawa i okolice Biskupina.

RYNEK PRACY - ZATRUDNIENIE I BEZROBOCIE

W maju 1999 roku w podmiotach gospodarczych zarejestrowanych na terenie gminy Gąsawa zatrudnionych było 848 osób. Wielkość zatrudnienia ocenić należy obiektywnie jako niewysoką, ale w porównaniu z innymi obszarami wiejskimi - jako relatywnie dużą, bowiem wskaźnik zatrudnienia w podmiotach gospodarczych na 1000 osób w wieku produkcyjnym wyniósł 288. Wskaźnik ten stanowi informację dla jakiej części ludności w wieku produkcyjnym istnieją miejsca pracy na terenie gminy (28,8%).

W powiecie żnińskim wyższe wskaźniki liczby miejsc pracy w stosunku do liczby ludności w wieku produkcyjnym notują wszystkie miasta, przy czym Żnin, podobnie jak wszystkie siedziby powiatów cechuje się wskaźnikiem bardzo wysokim (664/1000 mk), Janowiec dosyć wysokim (526/1000 mk), natomiast Łabiszyn i Barcin - niskimi (375 i 308). Spośród obszarów wiejskich, wyższy wskaźnik od gminy Gąsawa notuje tylko silnie uprzemysłowiona gmina Barcin (588), natomiast pozostałe - niższe lub znacznie niższe: Rogowo - 275, Łabiszyn - 220, Żnin - 218, Janowiec - 176. Gmina Gąsawa koncentruje prawie 5,1% miejsc pracy na terenie powiatu i jest to wskaźnik nieco niższy od udziału w liczbie ludności w wieku produkcyjnym.

Dokonanie pełnej analizy struktur zatrudnienia nie jest możliwe, ze względu na fakt nieudostępniania przez Urzędy Statystyczne informacji o działalnościach reprezentowanych w poszczególnych gminach przez mniej niż 4 podmioty (tajemnica statystyczna).

Na łączną sumę 29 działów EKD, w których na terenie gminy prowadzi się działalność gospodarczą udostępniono dane na temat 20 działów, skupiających 92% łącznego zatrudnienia. Pomimo niepełności analiz, wysoki udział zatrudnionych w działach, o których uzyskano informacje, wskazuje, że ich wyniki można uznać za wiarygodne.

Spośród działalności, na temat których udzielono informacji, największe zatrudnienie notuje się w następujących działach EKD:

dział EKD	opis działalności	zatrudnienie	% udział w ogóle zatrudnionych
EKD_01	rolnictwo, łowiectwo i pokrewne działalności usługowe	152	17,9
EKD_80	edukacja	127	15,0
EKD_52	handel detaliczny	93	11,0
EKD_85	ochrona zdrowia i opieka socjalna	56	6,6
EKD_15	produkcja artykułów spożywczych i napojów	50	5,9
EKD_45	budownictwo	49	5,8
EKD_55	hotele i restauracje	42	5,0

(w tabeli uwzględniono działy zatrudniające 5% i więcej ogółu zatrudnionych w gminie)

Cechą charakterystyczną struktury zatrudnienia w gminie, typową dla większości obszarów wiejskich, jest bardzo wysoki udział zatrudnienia w działalnościach usługowych gwarantowanych - służbie zdrowia, edukacji i administracji. Edukacja i ochrona zdrowia łącznie skupiają ponad 1/5 ogółu zatrudnienia. Duży udział tych grup w strukturze zatrudnienia gwarantuje pewną stabilność na rynku pracy, ponieważ działalności te niezwykle rzadko podlegają znaczącym redukcjom zatrudnienia. W gminie Gąsawa bardzo wysoki jest udział zatrudnionych w podmiotach działających w dziale 01 (rolnictwo i działalności pokrewne). Tradycyjnie znaczącym rodzajem działalności jest handel (wraz z handlem hurtowym - prawie 14% ogółu zatrudnienia). Uwagę zwraca bardzo duży na tle innych gmin, udział zatrudnionych w obsłudze turystów, jak również relatywnie duży udział pracujących w przetwórstwie rolno-spożywczym (dział 15).

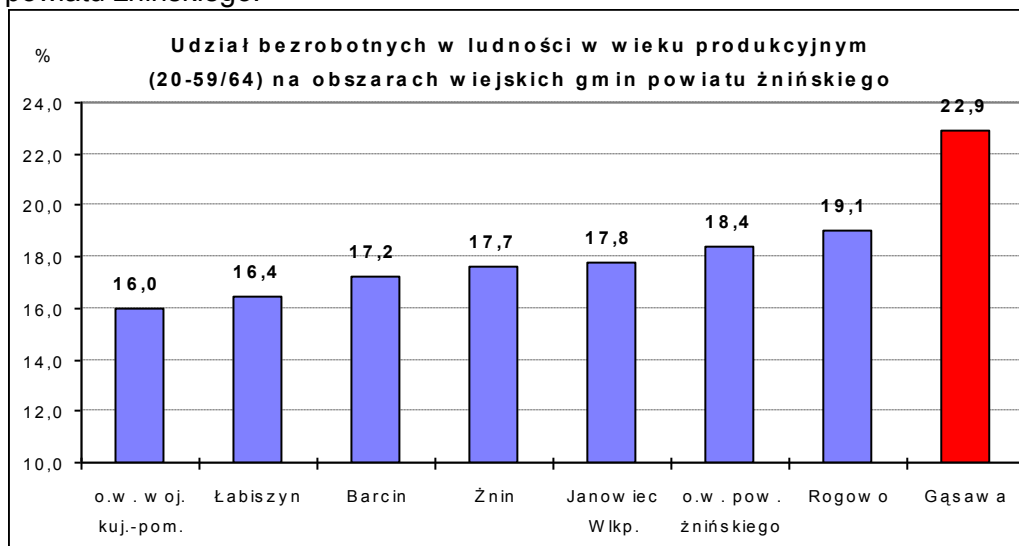
Warto zauważyć, że w zakresie kilku działalności gmina koncentruje znaczącą część ogólnego zatrudnienia w powiecie. Dotyczy to zwłaszcza:

- produkcji drewna i wyrobów z drewna - 19,4% ogólnego zatrudnienia;
- hotele i restauracje - 17,1%;
- leśnictwo, pozyskiwanie drewna i pokrewne działalności usługowe - 14,7%;
- rolnictwo, łowiectwo i pokrewne działalności usługowe - 10,5%.

Działalności te można uznać za wyspecjalizowane w skali powiatu.

Gmina Gąsawa należy do gmin o bardzo wysokim poziomie bezrobocia, na tle obszarów wiejskich województwa kujawsko-pomorskiego. W grudniu 1999 roku w gminie znajdowało się 638 osób bez pracy, a więc 22,9% mieszkańców w wieku produkcyjnym (przyjmuje się ludność w wieku od 20 lat do - mężczyźni 64, kobiety 59 lat), przy średniej dla obszarów wiejskich województwa kujawsko-pomorskiego 16,0%. Wskaźnik ten był jednym z gorszych na obszarach wiejskich województwa, lokował on gminę na 123 pozycji wśród 127 gmin wiejskich i obszarów wiejskich gmin miejsko-wiejskich. W porównaniu do roku 1998 (w którym bez pracy pozostawało 511 osób, 18,4% ludności w wieku produkcyjnym) wystąpił bardzo duży wzrost wielkości bezrobocia w gminie, co spowodowane jest znacznym wzrostem liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym (tendencja ta jest charakterystyczna dla całego kraju).

Wskaźnik bezrobocia w gminie w ostatnich latach jest znacznie gorszy, niż przeciętnie na obszarach wiejskich województwa, jak również dużo wyższy, niż przeciętnie na obszarach wiejskich powiatu żnińskiego.

W 1999 roku bez pracy pozostawało 368 kobiet, a więc 57,7% bezrobotnych, przy średniej dla obszarów wiejskich województwa kujawsko-pomorskiego 55,3%. Wyższy od średniej jest również udział osób pozostających bez pracy powyżej roku (tzw. bezrobocie długookresowe), stanowią oni 48,0% bezrobotnych, przy średniej wynoszącej 46,1%. Sytuacja ta dotyczy aż 306 osób, co jest niekorzystne ze względów społecznych, gdyż przyczynia się do znacznego obniżenia standardu życia, obniżenia kwalifikacji zawodowych, wzrostu patologii społecznych, itp. W porównaniu do 1995 roku prawie 3-krotnie zmniejszył się w gminie udział osób bezrobotnych uprawnionych do pobierania zasiłku (z 65,7% do 24,0%). Dla porównania, na obszarach wiejskich województwa kujawsko-pomorskiego w 1999 roku zasiłek pobierało średnio 25,0% bezrobotnych.

Tab. Zmiany wielkości bezrobocia w gminie Gąsawa

bezrobocie w gminie Gąsawa	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
liczba bezrobotnych	493	539	532	607	536	507	511	638
liczba bezrobotnych kobiet	283	299	297	350	318	315	318	368
udział kobiet w ogóle bezrobotnych	57,4	55,5	55,8	57,7	59,3	62,1	62,2	57,7
liczba pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy	230	190	218	173	207	199	242	306
udział bezrobotnych powyżej 12 miesięcy w ogóle bezrobotnych	46,7	35,3	41,0	28,5	38,6	39,3	47,4	48,0
udział bezrobotnych z prawem do zasiłku	54,6	53,4	53,2	65,7	55,6	44,0	22,3	24,0
średnie wartości wskaźników bezrobocia dla obszarów wiejskich województwa bydgoskiego (w 1998 i 1999 roku dla województwa kujawsko-pomorskiego)								
udział kobiet w ogóle bezrobotnych	53,9	49,2	51,2	54,4	57,2	61,1	57,6	55,3
udział bezrobotnych powyżej 12 miesięcy w ogóle bezrobotnych	50,4	50,0	45,3	37,3	41,1	47,1	47,1	46,1
udział bezrobotnych z prawem do zasiłku	52,5	49,1	51,7	61,7	53,3	31,8	22,8	25,0

Źródło: US w Bydgoszczy

Należy zauważyć, że w najbliższych latach będzie zachodził w gminie dalszy wzrost liczby osób w wieku produkcyjnym, w związku z czym w dalszym ciągu będzie zwiększał się popyt na pracę. Władze gminy powinny zwrócić szczególną uwagę na konieczność zwiększenia miejsc pracy i wspierać wszelkie inicjatywy do tego zmierzające.

GOSPODARKA PRZESTRZENNA NA OBSZARZE GMINY

W zakresie zagospodarowania przestrzennego obowiązującym aktem prawnym na terenie gminy jest plan zagospodarowania przestrzennego gminy Gąsawa, sporządzony w trybie ustawy z dnia 12 lipca 1984 r. Plan ten jest podstawą do wydawania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu. Plan zagospodarowania przestrzennego gminy Gąsawa został opracowany w Wojewódzkim Biurze Planowania Przestrzennego w Bydgoszczy i uchwalony uchwałą Gminnej Rady Narodowej Nr XII/142/93 z dnia 23 kwietnia 1993 r. Z ustaleń planu wynika, że podstawową funkcją gminy jest rolnictwo oraz wykształcająca się funkcja obsługi ruchu turystycznego i wypoczynkowego.

Plan zagospodarowania oraz wszystkie jego zmiany sporządzone w oparciu o ustawę z dnia 12 lipca 1984 r. przestaną obowiązywać 31 grudnia 2001 r. Ważność zachowają zmiany planu sporządzone w trybie przepisów ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 15 z 1999 r. poz.139).

Obowiązująca ustawa o zagospodarowaniu przestrzennym nakłada obowiązek na samorząd gminy do opracowania i uchwalenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego w celu określenia polityki przestrzennej gminy. Studium nie jest przepisem gminnym i nie stanowi podstawy do wydawania decyzji o warunkach zabudowy i

zagospodarowania terenu. Gmina Gąsawa posiada studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, które uchwaliła Rada Gminy w Gąsawie dnia 18 czerwca 1997 r. (Uchwała nr XXIII/134/97). Do podstawowych problemów rozwoju gminy zaliczono brak gruntów mienia gminnego oraz niski stopień urbanizacji, który przyczynia się do utrzymywania się wysokiego stopnia bezrobocia mieszkańców gminy, powodując pogorszenie kondycji gospodarczej gminy. W zakresie inwestycji pilnie potrzebnych dla poprawy ekonomicznych, społecznych i środowiskowych standardów życia mieszkańców gminy wymieniono realizację inwestycji usługowo - handlowych w Biskupińsko - Gąsawskim Centrum turystyczno - rekreacyjnym oraz realizację inwestycji z zakresu obsługi ruchu turystycznego we wsi Gąsawa.

Tab. Ruch budowlany

Pozwolenia	Ogólna ilość wydanych pozwoleń	Pozwolenia na zabudowę leśniskową	Udział % w ogólnej liczbie pozwoleń
1995	55	21	38
1996	56	19	33
1997	49	28	57
1998	61	19	31
1999	53	34	64
Ogółem	274	121	44

Źródło: Dane Urzędu Gminy

Po 1994 r. władze gminne sporządziły szereg miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dotyczących głównie terenów leśniskowych, mając na celu poprawę standardów zabudowy wypoczynkowej jak również powstrzymania samowoli budowlanej dotyczącej zabudowy leśniskowej. Łączna liczba działek dla zabudowy leśniskowej, które zakładają plany (1995-2000) wynosi 358.

Tab. Analiza realizacji miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (sporządzonych w oparciu o ustawę z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 15 z 1999 r. Poz.139)

Miejscowość	Przeznaczenie	Powierzchnia ogółem brutto (ha)	Ilość działek	Ilość pozwoleń na budowę (%)
Chomiąża Szlachecka	zabudowa leśniskowa	33,85	177	1
	zabudowa mieszkaniowa		16	
Gąsawa	zabudowa mieszkaniowa	4,0	23	17
Laski Wielkie	zabudowa leśniskowa	14	51	50
Piastowo	zabudowa leśniskowa	7,15	34	0,05
	zabudowa mieszkaniowa		29	10
Pniewy	zabudowa mieszkaniowa	1,20	11	1
Wiktorowo	zabudowa leśniskowa	14,20	64	30
	zabudowa mieszkaniowa		2	

Źródło: Dane Urzędu Gminy

Powyższa analiza wyraźnie pokazuje, że gmina dysponuje dużym potencjałem wolnych terenów zarówno pod zabudowę mieszkaniową jak i leśniskową.

SFERA INFRASTRUKTURY

TRANSPORT

Położenie gminy i uwarunkowania komunikacyjne

Siedziba gminy - Gąsawa jest położona w odległości ok. 57 km od Bydgoszczy - siedziby wojewódzkiej administracji rządowej, ok. 85 km od Torunia - siedziby wojewódzkiej administracji samorządowej i ok. 12 km od Żnina - siedziby powiatu.

Są to połączenia drogowe, które mogą być realizowane zarówno komunikacją indywidualną jak i autobusową.

Należy podkreślić bardzo dobre połączenie komunikacją autobusową PKS Gąsawy ze Żninem - 45 par połączeń i bezpośrednio z Bydgoszczą - 6 par połączeń oraz kilkanaście połączeń z przesiadką w Żninie. Połączenia z Toruniem są tylko z przesiadką w Żninie i w Inowrocławiu - 22 pary połączeń.

Gmina Gąsawa leży poza układem dróg krajowych i wojewódzkich, ale połączenia z nimi zapewnia dość dobrze rozwinięta sieć dróg powiatowych.

Tuż za zachodnią granicą gminy przebiega droga krajowa nr 5 Świecie - Bydgoszcz - Poznań - Wrocław - Lubawka, droga o funkcji międzynarodowej E -261.

W bliskiej odległości od gminy przebiegają 3 drogi wojewódzkie:

- droga nr 251 (Wągrowiec) Kaliska - Żnin - Barcin - Pakość - Inowrocław
- droga nr 253 Łabiszyn - Murczyn
- droga nr 254 (Bydgoszcz) Brzoza - Łabiszyn - Barcin - Mogilno - Wylatowo.

Gmina nie posiada bezpośredniego połączenia kolejowego. Obsługa komunikacją kolejową może być realizowana poprzez stację w Mogilnie leżącą na linii kolejowej znaczenia krajowego Poznań - Inowrocław - Toruń - Olsztyn i stację w Żninie na linii znaczenia wojewódzkiego Wągrowiec - Żnin - Barcin - Inowrocław.

Położenie gminy w sąsiedztwie odgałęzienia (VI A) europejskiego korytarza drogowego (VI) Gdańsk - Toruń - Łódź - Katowice - Żilina może okazać się korzystnym czynnikiem aktywizacji i rozwoju obszaru gminy. Odgałęzienie to obejmuje planowaną drogę ekspresową S-5 w relacji od autostrady A-1 przez Bydgoszcz, Poznań do Wrocławia, dostosowując istniejącą drogę krajową nr 5 do wymaganego standardu. Położenie gminy względem głównej infrastruktury drogowej może, a nawet powinno być stymulatorem jej rozwoju. Jest to jednak uwarunkowane w miarę szybkim unowocześnieniem systemu transportowego, a w szczególności realizacją drogi ekspresowej S-5, modernizacją sieci dróg wojewódzkich: nr 251; 253; 254 i linii kolejowej znaczenia krajowego Poznań - Inowrocław - Toruń - Olsztyn. Kolejnym warunkiem powinno być przystosowanie sieci dróg powiatowych i gminnych, poprzez ich modernizację i rozbudowę, do współpracy z regionalnym i krajowym układem transportowym.

Prawidłowo ukierunkowany rozwój infrastruktury komunikacyjnej stanowi jedną z zasadniczych szans rozwojowych gminy.

Infrastruktura drogowa i kolejowa

W północno-zachodniej części gminy przebiega na krótkim odcinku ok. 0,35 km droga krajowa nr 5 Świecie - Bydgoszcz - Poznań - Wrocław - Lubawka. Jest to jedna z najważniejszych dróg krajowych w Polsce, która jest jednocześnie drogą o funkcji międzynarodowej E-261. Na drodze tej

występuje znaczne natężenie ruchu, które wynika przede wszystkim z dynamicznego wzrostu motoryzacji i intensywnego rozwoju gospodarki.

Obciążenie ruchem występujące na drogach jest istotnym parametrem charakteryzującym sieć drogową i pozwalającym prognozować w perspektywie jej modernizację i rozbudowę. Pomiary ruchu na drogach krajowych i wojewódzkich wykonywane są w cyklu 5-cio letnim. Na drodze krajowej nr 5 na odcinku przebiegającym przez teren gminy Gąsawa, średni dobowy ruch pojazdów wynosił w 1995 roku około 3,9 tys. pojazdów i był najniższy na całym przebiegu drogi nr 5 przez teren województwa. Ruch występujący na drodze nr 5 ma charakter gospodarczy. Oznacza to, że występują niewielkie sezonowe wahania ruchu, tzn. średni dobowy ruch w poszczególnych miesiącach jest zbliżony do średniorocznego dobowego ruchu, natomiast średni dobowy ruch w dni robocze jest większy od średniodobowego ruchu w dni świąteczne.

Podstawowy układ drogowy w samej gminie tworzą drogi powiatowe. Są to drogi ogólnodostępne, stanowią połączenie regionalnych ośrodków z ośrodkami gminnymi i ośrodków gminnych między sobą oraz zapewniają powiązania z siecią dróg wojewódzkich i krajowych. Na terenie gminy znajduje się 14 dróg powiatowych:

- droga nr 05738 Bożejewice - Gąsawa
- droga nr 05739 Czewujewo - Marcinkowo Górne
- droga nr 05742 Żnin - Gąsawa - Ryszewo
- droga nr 05743 Żnin - Ostrówce - Szczepanowo
- droga nr 05745 Biskupin - Wenecja
- droga nr 05747 Wenecja - Dąbrowa
- droga nr 05748 Ostrówce - Pniewy
- droga nr 05749 Gąsawa - Folusz
- droga nr 05751 Gąsawa - Rogowo
- droga nr 05752 Łysinin - Oćwieka
- droga nr 05753 Gąsawa - Słaboszewo - Pakość
- droga nr 05754 Oćwieka - Niestronno
- droga nr 05755 Grochowiska Szlacheckie - Ryszewko
- droga nr 05761 Szelejewo - Oćwieka

Łączna długość dróg powiatowych wynosi 77,3 km, w tym 71,3 km, tj. 92,2 % ma nawierzchnię twardą.

Sieć dróg powiatowych uzupełniony jest siecią dróg gminnych. Stanowią one najniższą kategorię połączeń i są drogami służącymi miejscowym potrzebom i obsługującymi bezpośrednio wszystkie jednostki osadnicze w gminie.

W gminie są 33 drogi gminne o łącznej długości 78,4 km z czego 18,0 km (23 %) ma nawierzchnię twardą.

- droga nr 0539001 Nowa Wieś Pałucka - Mokre
- droga nr 0539002 Obudno - Parlin
- droga nr 0539003 Gogółkowo - Czewujewo
- droga nr 0539004 droga nr 05742 - Godawy
- droga nr 0539005 Szelejewo - wieś
- droga nr 0539008 Marcinkowo Górne - Komratowo

droga nr 0539009 Chomiąża Szlachecka - Nowa Wieś Pałucka
 droga nr 0539010 Piastowo - wieś
 droga nr 0539011 Czewujewo - Biskupin
 droga nr 0539012 Godawy - Łysinin
 droga nr 0539013 Rozalinowo - Chomiąża Szlachecka
 droga nr 0539014 Ostrówce - Obudno
 droga nr 0539015 Ostrówce - Rozalinowo
 droga nr 0539016 Rozalinowo - wieś
 droga nr 0539017 Grochowiska Szlacheckie - Szelejewo
 droga nr 0539018 Szelejewo - Oćwieka
 droga nr 0539019 Wenecja - Pniewy
 droga nr 0539020 droga nr 05753 - Ryszewko
 droga nr 0539021 Gałęzewo - Szelejewo
 droga nr 0539022 Marcinkowo Górne - Szelejewo
 droga nr 0539023 Gąsawa - Huby Gąsawskie
 droga nr 0539024 Drewno - Osiny
 droga nr 0539025 Chomiąża Szlachecka - Obudno
 droga nr 0539026 Piastowo - Obudno
 droga nr 0539027 Laski Małe - Chomiąża Szlachecka
 droga nr 0539028 Chomiąża Szlachecka - Parlinek
 droga nr 0539029 Chomiąża Szlachecka - Osiny
 droga nr 0539030 Ryszewko - Jeziora
 droga nr 0539031 Wiktorowo - wieś
 droga nr 0539032 Biskupin - Marcinkowo Górne
 droga nr 0539033 Bożejewice - Marcinkowo Dolne
 droga nr 0539034 Osiny - Niestronno
 droga nr 0539035 Biskupin - wieś

Tab. Długość dróg na terenie gminy

Kategoria drogi	Ogółem (km)	W tym o nawierzchni twardej (km) %	
Drogi krajowe	0,35	0,35	100,0
Drogi powiatowe	77,3	71,3	92,2
Drogi gminne	78,4	18,0	23,0
Ogółem:	156,05	89,65	57,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zarządów dróg

Bardzo istotnym parametrem charakteryzującym gminę pod względem infrastruktury drogowej jest wskaźnik gęstości sieci drogowej, który określa długość dróg o nawierzchni twardej przypadającej na 100 km² powierzchni. Wskaźnik ten pozwala ocenić i porównać gminę zarówno z innymi gminami i jaki na tle powiatu i województwa jest stopień wyposażenia jej w sieć drogową.

Tab. Wskaźnik gęstości dróg twardych

Gmina	Ogółem drogi twarde (km)	Obszar gminy (km ²)	Wskaźnik gęstości dróg (km/100 km ²)
Barcin	90,6	121,10	74,8
Gąsawa	89,6	135,70	66,0

Janowiec Wielkop.	138,0	130,70	105,6
Łabiszyn	102,0	166,90	61,1
Rogowo	118,8	178,60	66,5
Żnin	254,6	251,50	101,2
Powiat Żnin	793,6	984,50	80,6
Woj. kuj.-pom.	13226,0	17970,0	73,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zarządów dróg i WUS w Bydgoszczy

Innym istotnym elementem komunikacyjnym jest motoryzacja, a właściwie jej dynamiczny wzrost wynikający z szybko rozwijającej się gospodarki rynkowej. Jest bezpośrednim czynnikiem wpływającym na obciążenie sieci drogowej. Wymierny wzrost motoryzacji nastąpił głównie w kategorii samochodów osobowych i jest określany przez odpowiedni wskaźnik, tj. ilość samochodów osobowych przypadająca na 1000 mieszkańców. Wskaźnik ten jest, podobnie jak wskaźnik gęstości sieci drogowej, porównywalnym parametrem obliczanym dla poszczególnych lat i ośrodków administracyjnych: gminy, powiatu, województwa i kraju.

Tab. Wskaźnik motoryzacji

Gmina	1990		1995		1997		Wzrost w latach 1990-97
	Ilość sam. osobowych	Wskaźnik na 1000 M	Ilość sam. osobowych	Wskaźnik na 1000 M	Ilość sam. osobowych	Wskaźnik na 1000 M	
Barcin	1677	108	2205	141	2761	176	1,63
Gąsawa	745	138	972	186	1127	216	1,56
Janowiec Wielkop.	1219	124	1800	188	2087	218	1,76
Łabiszyn	1065	119	1581	174	1799	196	1,65
Rogowo	945	136	1256	181	1474	210	1,54
Żnin	3267	137	4594	186	5513	224	1,63
powiat Żnin	8918	127	12408	176	14761	207	1,63
woj. bydgoskie.	150600	136	226500	200	260500	234	1,72

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych urzędów gmin

Stan dróg w gminie nie jest zadowalający. Wieloletnie niedoinwestowanie drogownictwa z jednej strony, dynamiczny rozwój motoryzacji i znaczny wzrost potrzeb przewozowych intensywnie rozwijającej się gospodarki z drugiej strony, spowodowały niedrożność systemu transportu drogowego. W mniejszym stopniu zjawisko to dotyczy gminy, jednak i tutaj występuje brak możliwości utrzymania odpowiedniego standardu technicznego poszczególnych kategorii dróg.

Ciągły wzrost ruchu kołowego na całej sieci drogowej, w tym również na drogach powiatowych jest zasadniczym argumentem dla koniecznej i realizowanej sukcesywnie i w miarę potrzeb modernizacji dotyczącej poprawy geometrii trasy i skrzyżowań, wzmocnienia i odnowy nawierzchni, gwarantującej właściwy poziom bezpieczeństwa ruchu na tych drogach. W okresie perspektywicznym w ciągu drogi powiatowej nr 05742 wskazana byłaby realizacja, od strony zachodniej, obejścia Gąsawy, w celu dogodniejszego połączenia z Biskupinem relacji z kierunku Żnina, Rogowa, Trzemeszna i Mogilna i zapewniająca poprawę warunków techniczno-ruchowych (eliminacja lokalnego tranzytu) w tej miejscowości.

Z postanowień i uzgodnień międzynarodowych konferencji wynika, że do r. 2015 droga krajowa nr 5 powinna uzyskać standard drogi ekspresowej S-5 w relacji od autostrady A-1 przez Bydgoszcz, Poznań do Wrocławia. Budowa obwodnic, drugiej jezdni oraz skrzyżowań w ciągu tej drogi będzie

realizowana w docelowych parametrach technicznych jak dla drogi ekspresowej i nawierzchni dostosowanej do przenoszenia obciążenia do 115 kN/oś.

W sąsiedztwie gminy powstaną obejścia drogowe Żnina, Bożejewic, Czewujewa i Rogowa. Dostępność gminy do drogi ekspresowej S-5 będzie wyłącznie na węzłach zlokalizowanych poza terenami gminy: na węźle „Biskupin” poprzez drogę powiatową nr 05738 i na węźle „Rogowo” drogą powiatową nr 05751.

Istniejąca i planowana infrastruktura drogowa, zarówno w gminie jak i w jej sąsiedztwie, powinna być atutem w realizacji strategii rozwoju gminy. Stanowi bowiem jedno z ważniejszych kryterium świadczącym o atrakcyjności i dostępności gminy, nie tylko w sensie obsługi komunikacyjnej, ale również w aspekcie możliwości przyciągnięcia kapitału krajowego i zagranicznego potrzebnego dla rozwoju gospodarczego gminy.

Z infrastrukturą drogową ściśle powiązane są urządzenia komunikacyjne obsługujące ruch drogowy. Urządzenia te to stacje paliw, parkingi przydrożne, obiekty gastronomiczne i hotelowe. Na terenie gminy znajdują się dwie stacje paliw; w Gąsawie i w Nowej Wsi Pałuckiej oraz sześć parkingów przydrożnych: dwa w Gąsawie oraz po jednym w Biskupinie, w Łysininie, w Drewnie i w Foluszu. Przewidywany w latach następnych dalszy wzrost ruchu drogowego spowoduje zwiększenie obciążenia sieci drogowej ruchem samochodowym, a zatem i wzrost popytu na usługi związane z obsługą tego ruchu. Istotne walory kulturowo-historyczne gminy, przede wszystkim grodzisko w Biskupinie, są znaczącym czynnikiem generującym ruch turystyczno-rekreacyjny a tym samym zwiększającym zapotrzebowanie na usługi motoryzacyjne.

Przez teren gminy nie przebiega żadna linia kolejowa.

Istnieje tylko i jest eksploatowana linia kolejowa wąskotorowa w relacji Żnin - Wenecja - Biskupin - Gąsawa o długości 12 km. Jest to kolejka o charakterze turystycznym.

Dostępność komunikacyjna gminy

Dostępność komunikacyjna jest jednym z ważniejszych kryterium świadczącym o atrakcyjności gminy i gwarantującym rozwój różnych dziedzin gospodarki. Jest charakteryzowana istniejącym i planowanym stanem infrastruktury komunikacyjnej i funkcjonującym na niej transportem. Priorytetowym zadaniem powinno więc być dążenie do nieograniczonej dostępności komunikacyjnej obszaru gminy, m. in. w aspekcie potencjalnej możliwości przyciągnięcia kapitału (polskiego i zagranicznego), niezbędnego do osiągnięcia planowanych przedsięwzięć oraz perspektywicznych zamierzeń.

Obsługę komunikacyjną mieszkańców gminy zapewniają dwa rodzaje transportu; autobusowy i indywidualny samochodowy. Transport kolejowy z uwagi na brak linii kolejowych ma znikome znaczenie. W niewielkim stopniu obsługa kolejną może być realizowana liniami przebiegającymi w sąsiedztwie gminy; głównie zelektryfikowaną, dwutorową linią znaczenia krajowego Poznań - Inowrocław - Toruń - Olsztyn poprzez stację w Mogilnie, a także niezelektryfikowaną linią o znaczeniu wojewódzkim Wągrowiec - Żnin - Inowrocław - stacja w Żninie.

Gmina, a głównie siedziba gminy i 19 z 17 sołectw, cechuje się dobrą dostępnością w komunikacji autobusowej (PKS), która zapewnia potrzeby w zakresie przewozów lokalnych i regionalnych. Tylko 2 najmniejsze sołectwa Głowy i Komratowo są poza zasięgiem obsługi PKS. Długość sieci autobusowej PKS wynosi ok. 50 km i pokrywa 56% ogólnej długości dróg twardych. Bardzo dobre połączenie autobusowe Gąsawa posiada ze Żninem - siedzibą powiatu (ponad 45 par połączeń),

dobrze z Bydgoszczą 10 par połączeń i z Rogowem 30 par połączeń. Z pozostałymi gminami wchodzącymi w skład powiatu żnińskiego, z Barcinem, Łabiszynem i Janowcem Wielkopolskim połączenia są tylko z przesiadką w Żninie. Bardzo dobrze skomunikowana Gąsawa jest również i to bezpośrednio z Gnieznem (16 par połączeń) i z Poznaniem (4 pary połączeń).

Dostępność komunikacyjną gminy należy też rozpatrywać w aspekcie dostępności czasowej środkami komunikacji publicznej, w przypadku Gąsawy tylko komunikacją autobusową PKS. W strefie dostępności czasowej do 30 minut znajdują się tylko: miasto Żnin i gmina Rogowo, w strefie do 1 godziny obszarami zasięgu są gminy: Barcin, Łabiszyn, Janowiec Wielkopolski oraz miasta Mogilno - siedziba sąsiedniego powiatu i Gniezno (woj. wielkopolskie). Strefa dostępności czasowej do 1,5 godziny obejmuje miasta: Inowrocław - siedzibę sąsiedniego powiatu i Bydgoszcz - siedzibę wojewódzkiej administracji rządowej. Natomiast miasto Toruń będące siedzibą wojewódzkiej administracji samorządowej jest osiągalne w czasie 2,5 godzin.

Obecnie coraz większą rolę w obsłudze komunikacyjnej gminy spełnia transport indywidualny - samochód osobowy, bardzo dynamicznie rozwijający się szczególnie w ostatnich latach.

INFRASTRUKTURA

Elektroenergetyka

Na terenie gminy Gąsawa brak jest sieci elektroenergetycznej najwyższych i wysokich napięć. Brak jest również głównego punktu zasilania WN/SN. Gmina położona jest jednakże w 15-kilometrowym zasięgu obsługi stacji elektroenergetycznych WN/SN, zlokalizowanych w Żninie i Mogilnie. Odległości te, spełniają optymalne parametry dostarczanej energii elektrycznej do odbiorców. Stacje w Żninie i Mogilnie wyposażone są po dwa transformatory o mocach 2x16 MVA. Istnieje możliwość ich wymiany na jednostki po 2x25 MVA, jednakże w ciągu najbliższych dziesięciu lat nie zachodzi taka potrzeba, gdyż każda z w/w stacji obciążona jest zaledwie w ok. 40%.

Ze stacji zlokalizowanej w Mogilnie, w kierunku gminy Gąsawa, wyprowadzona została jedna linia napowietrzna SN-15 kV, z której zasilane są następujące miejscowości: Drewno, Szelejewo, Ryszewko, Oćwieka i częściowo Gąsawa. Poza miejscowością Ryszewko, na granicy gminy, istnieje połączenie z linią zasilaną z GPZ Trzemeszno.

Okolo 75% powierzchni gminy zasilana jest ze stacji zlokalizowanej w Żninie. W kierunku gminy Gąsawa wyprowadzone zostały dwie linie: linia, z której zasilane są miejscowości: Gogółkowo, Biskupin, Marcinkowo Dolne i Górne oraz częściowo Gąsawa, oraz linia z której zasilane są następujące miejscowości: Godawy, Łysinin, Laski, Piechowo, Wiktorowo, Annowo, Chomiąża Szlachecka, Obudno oraz Nowa Wieś Pałucka. W miejscowości tej istnieje połączenie z linią wyprowadzoną ze stacji w Mogilnie.

Zasilanie gminy Gąsawa z dwóch w/w stacji elektroenergetycznych WN/SN liniami napowietrznymi średniego napięcia, o długościach nie przekraczających dopuszczalnych długości, zapewnia w normalnych warunkach praktycznie bezawaryjną pracę. Przekroje linii głównych oraz linii zasilających stacje transformatorowe są prawidłowe i nie zachodzi potrzeba ich wymiany. Stan techniczny tych linii jest również zadowalający. W miejscowości Laski Małe istnieje wprowadzie jeszcze odcinek sieci na słupach drewnianych, ale jest on w dobrym stanie technicznym. Linia ta

jednakże koliduje z projektowanym zagospodarowaniem terenu i wymagana byłaby jej przebudowa.

Ogółem na terenie gminy zlokalizowanych zostało 88 stacji transformatorowych. Większą część stanowią stacje słupowe nowej generacji. Niemniej jednak istnieje jeszcze 38 stacji transformatorowych, budowanych na początku lat 70-tych i te stacje planowane były przez Zakład Energetyczny do wymiany na nowy typ do 2005 roku. Ograniczenie nakładów finansowych przez tę firmę na modernizację sieci, odsunęło ich wymianę na bliżej nie sprecyzowany okres. W gminie Gąsawa stan techniczny tych stacji jest dobry i w przypadku zwiększenia mocy przez odbiorców wymienia się w nich transformatory. Jedynie cztery stacje starszego typu (w miejscowościach Gąsawa 1 i 5, Obudno 2 oraz PGR Marcinkowo Dolne) mają zamontowane w stacjach maksymalne gabaryty transformatorów i w przypadku znacznego zwiększenia zapotrzebowania mocy zajdzie konieczność wymiany tych stacji na nowy typ.

Na terenie gminy nie notuje się niedoboru energii elektrycznej, a moc zainstalowanych transformatorów jest wystarczająca. Gabaryt każdej stacji transformatorowej znacznie przekracza moc zainstalowanych w nich transformatorów. Rzeczywiste obciążenie stacji transformatorowych kształtuje się w granicach od 30 do 80%.

Wszystkie wnioski odbiorców o przyłączenie do wspólnej sieci elektrycznej, lub zwiększenie zapotrzebowania mocy załatwiane są pozytywnie. Z uwagi na znaczną ilość opracowanych planów miejscowych na terenie gminy Gąsawa i na ograniczone nakłady finansowe przez dysponenta sieci, wykonanie uzbrojenia elektroenergetycznego na tych terenach może przeciągnąć się na kilka lat.

Gazownictwo

Na terenie gminy brak jest sieci gazowej wysokiego ciśnienia. Najbliższa sieć gazowa przebiega przez tereny gmin Żnin i Mogilno. Gmina nie posiada opracowanej ani koncepcji ani programu gazyfikacji. Zgodnie z opracowanym Studium gazyfikacji gmin w pasie przebiegu gazociągu tranzytowego przez obszar województwa bydgoskiego”, opracowanego przez Gazoprojekt Wrocław w 1994 r. , przez teren gminy Gąsawa planowany jest przebieg gazociągu w/c łączącego stację systemową w Mogilnie z siecią gazową w/c, przebiegającą przez teren gminy Żnin. Dla gazyfikacji gminy konieczna jest budowa jednej stacji redukcyjnej gazu I°.

W stanie istniejącym przygotowywanie posiłków i ciepłej wody użytkowej odbywa się na kuchniach elektrycznych, węglowych i przy pomocy gazu propan - butan. Orientacyjnie ok. 70% mieszkańców gminy używa tego właśnie gazu. Punkty wymiany butli znajdują się w Gąsawie, Biskupinie, Łysininie, Gogółkowie, Marcinkowie i Obudnie.

Ciepłownictwo

Na terenie gminy brak jest scentralizowanych systemów zaopatrzenia gminy w ciepło. Poszczególne obiekty zaopatrywane są w ciepło z kotłowni lokalnych i źródeł indywidualnych, opalanych głównie węglem kamiennym, olejem opałowym, gazem propan - butan i energią elektryczną. Indywidualne ogrzewanie olejowe i gazowe funkcjonuje głównie w Gąsawie, Gogółkowie, Łysininie, Pniewach, Chomiąży Szlacheckiej i Wiktorowie. W pozostałych miejscowościach paliwem dla źródeł indywidualnych jest głównie węgiel.

Obiekty letniskowe położone w Laskach Małych, Wiktorowie, Oćwiecie i Chomiąży Szlacheckiej mają zamontowane kominki, opalane drewnem.

Bloki należące do Spółdzielni Mieszkaniowej ogrzewane są z kotłowni, dla których paliwem jest olej opałowy.

W obiektach turystycznych, zlokalizowanych na terenach ośrodków wczasowych i położonych na terenach o wysokich walorach dla turystyki funkcjonują lokalne kotłownie wyposażone w źródła ciepła, dla których paliwem jest olej opałowy (OSiR ChomiąŜa Szlachecka), gaz propan butan (ROMA Ostrówce i ChomiąŜa Szlachecka, Ośrodek Hanplast ChomiąŜa Szlachecka), energia elektryczna (ośrodek LTL) oraz węgiel (ośrodek w Wiktorowie). Właśnie w tego typu obiektach należałoby w pierwszej kolejności dążyć do zamiany źródeł powodujących zanieczyszczenia atmosfery na źródła, preferujące paliwa ekologiczne, eliminujące zanieczyszczenia atmosfery.

Telekomunikacja

Na terenie gminy działają dwaj operatorzy sieci: Telekomunikacja Polska S.A. i EI-Net. W 1998 r. do sieci Telekomunikacji Polskiej podłączonych było 485 abonentów, a do sieci EI-Net-u 502 abonentów. Dlatego też gmina Gąsawa należy do obszarów o stosunkowo wysokim wskaźniku ilości abonentów na 100 mieszkańców.

Zmianę ilości abonentów na 100 mieszkańców operatora Telekomunikacji Polskiej S.A. w poszczególnych latach obrazuje poniŜsza tabela:

Rok	1989	1990	1992	1994	1996	1998
	5,10	5,33	5,79	6,08	6,47	9,30

Źródło: Roczniki statystyczne US

Wskaźnik ilości abonentów operatora telekomunikacji Polskiej S.A. w 1998 r., wynoszący 9,30 jest niŜszy od średniej dla terenów wiejskich byłego województwa bydgoskiego, wynoszącej 9,63. Przeprowadzona w latach 1997-99 kompleksowa telefonizacja gminy Gąsawa wykonywana przez EI-Net w Bydgoszczy przyczyniła się do znacznej poprawy w/w wskaźnika. Telefonizacja ta przeprowadzona została w dwóch etapach tj. radiodostęp w Gogółkowie, Oćwiecie, Łysininie, Komratowie, Szelejewo, Marcinkowie, Godawach i Gąsawie. Miejscowości te docelowo będą skablowane. II etap objął wsie Łaski Wielkie małe, Nowawieś Pałucka, Pniewy - Ostrówce, ChomiąŜa szlachecka, Annowo, Wiktorowo, Obudno, Piastowo, Rozalinowo, Drewno i Ryszewko. Obecnie zapotrzebowanie na telefony występuje sporadycznie.

Zaopatrzenie w wodę i odprowadzenie ścieków

Na terenie gminy Gąsawa rozbudowana jest sieć wodociągowa oraz sukcesywnie rozbudowywana jest sieć kanalizacyjna. Gmina zwodociągowana jest w 100 %.

Zaopatrzenie mieszkańców gminy odbywa się z kilku ujęć zbiorowego zaopatrzenia w wodę, ujęć zakładowych i zakup z gmin sąsiednich.

Tab. Ujęcia na terenie gminy Gąsawa

Miejsce i typ ujęcia	Wydajność ujęcia [m ³ /godz]	Wsie zaopatrywane w wodę	Głębokość ujęcia [m]	Warstwa wodonośna Tr / Q
Gąsawa gminne	36,0 i 40,0	Gąsawa, Biskupin, Oćwieka	134,5 i 154,0	Tr
Łaski Wielkie gminne	80,0 i 90,0	Łaski Wielkie i Małe, Pniewy, Ostrówce, Nowawieś Pałucka, ChomiąŜa Szlachecka, Annowo, Wiktorowo, Obudno, Piastowo, Rozalinowo	140,0 i 144,0	Tr
Łysinin	30,0 i 33,0	Łysinin, Godawy, Głowy, Komratowo	160,0	Tr

<i>gminne</i>				
Gogółkowo <i>gminne</i>	30,0	Gogółkowo	142,0	Tr
Szelejewo <i>zakładowe</i>	47,0 i 33,0	Szelejewo i Głowy	45,0 i 43,5	Tr Q
Marcinkowo Dolne <i>zakładowe</i>	24,0 i 15,0	Marcinkowo Dolne	56,0 i 57,0	Q Tr
Marcinkowo Górne <i>zakładowe</i>	87,0	Marcinkowo Górne	185,0	Tr
gm. Rogowo <i>zakup wody</i>		Ryszewko, część Szelejewa		
gm. Mogilno <i>zakup wody</i>		Drewno i Osiny		

Dane z Urzędu Gminy Gąsawa i Wydz O.Śr. UW Bydgoszcz

Łączna wydajność wszystkich istniejących ujęć na terenie gminy Gąsawa wynosi 545 m³/godz.

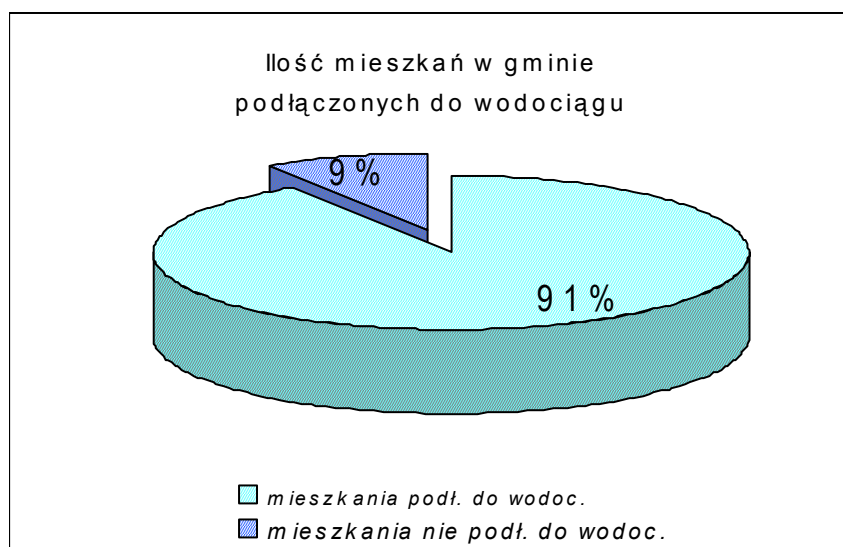
Na ogólną ilość mieszkań 1353 na terenie gminy do wodociągu podłączonych jest 1231.

W poszczególnych wsiach według danych Urzędu Gminy w Gąsawie przedstawia się to następująco:

Tab. Podłączenia do wodociągu w gminie Gąsawa

Miejscowość	Ilość mieszkańców wsi	Ogólna ilość mieszkań we wsi	Ilość mieszkań podłączonych do wodociągu
Gąsawa	1452	306	306
Biskupn	312	77	77
Oćwieka	115	39	30
Szelejewo	417	99	90
Marcinkowo Dolne	88	21	21
Marcinkowo Górne	251	62	62
Łysinin	349	82	82
Godawy	248	60	60
Głowy	48	9	9
Komratowo	66	13	13
Laski wielkie	107	27	27
Laski Małe	89	34	30
Pniewy	86	30	20
Ostrówce	7	5	5
Nowawieś Pałucka	243	49	43
Chomiaża Szlachecka	200	48	43
Annowo	123	42	37
Wiktorowo	68	23	20
Obudno	356	99	94
Piastowo	39	72	12
Rozalinowo	39	9	9
Gogółkowo	390	100	95
Ryszewko	96	24	24
Drewno i Osiny	91	23	23
Łącznie	5280	1353	1232

Źródło: Dane Urzędu Gminy Gąsawa

Na ogólną ilość mieszkańców gminy 5280 średnie orientacyjne zapotrzebowanie na wodę wynosi około 360 m³/godzinę. Dla działek budownictwa mieszkaniowego i letniskowego (których wg miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego docelowa ilość wyniesie - 400), orientacyjne zapotrzebowanie na wodę kształtowało się będzie w granicach około 80 m³/godzinę. Przy częściowym zakupie wody z gmin sąsiednich -gminy Rogowo i gminy Mogilno wydajność istniejących ujęć gwarantuje zaopatrzenie w wodę, przy założeniu normalnych warunków klimatycznych. Planowana jest budowa drugiej nitki sieci wodociągowej o średnicy 100 mm z Piastowa i Rozalinowa do Annowa dla podniesienia ciśnienia wody w sieci podczas maksymalnego rozbioru wody –w okresie letnim w dniach wolnych od pracy od piątku do poniedziałku.

Tab. Podłączenia do kanalizacji w gminie Gąsawa

Miejscowość	Ilość mieszkańców wsi	Og. ilość mieszkań we wsi	Ilość mieszkań podłączonych do kanalizacji
Gąsawa	1452	306	208
Biskupn	312	77	
Oćwieka	115	39	
Szelejewo	417	99	
Marcinkowo Dolne	88	21	
Marcinkowo Górne	251	62	
Łysinin	349	82	32+blok(18rodz)
Godawy	248	60	24
Głowy	48	9	
Komratowo	66	13	
Laski wielkie	107	27	
Laski małe	89	34	
Pniewy	86	30	
Ostrówce	7	5	
Nowawieś pałucka	243	49	
Chomiąża szlachecka	200	48	
Annowo	123	42	
Wiktorowo	68	23	

Obudno	356	99	
Piastowo	39	72	
Rozalinowo	39	9	
Gogółkowo	390	100	
Ryszewko	96	24	
Drewno i Osiny	91	23	
Łącznie	5280	1353	282

Źródło: Dane Urzędu Gminy w Gąsawie

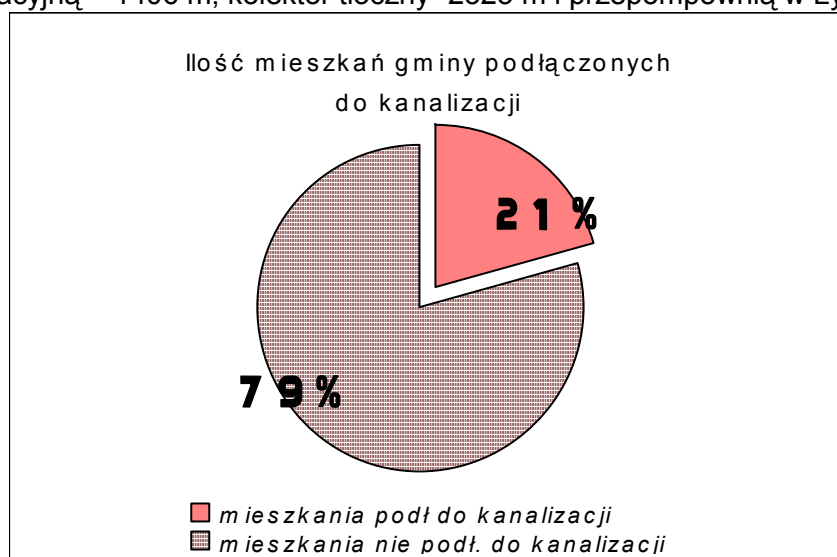
Planowana jest również modernizacja sieci wodociągowych wybudowanych z rur azbestowo cementowych we wsiach: Gąsawa, Biskupin, Łysinin, Komratowo i częściowo Gogółkowo.

Gmina Gąsawa nie posiada własnej grupowej oczyszczalni ścieków. Ścieki z terenu gminy Gąsawa odprowadzane są kolektorem tłocznym o długości 10500 m w kierunku północnym do grupowej mechaniczno – biologicznej oczyszczalni ścieków w Żninie o przepustowości 2800,00m³/dobę. Odbiornikiem ścieków oczyszczonych z oczyszczalni w Żninie jest Jezioro Żnińskie Duże.

Na kolektorze tłocznym na terenie gminy Gąsawa usytuowane są 2 przepompownie tranzytowe: w Gąsawie i Godawach. Do kolektora w chwili obecnej podłączone są 3 wsie : Gąsawa, Łysinin i Godawy, które łącznie dostarczają ścieki w ilości 97 m³/dobę.

Wieś Gąsawa skanalizowana w 75% posiada kolektory grawitacyjne o długości 5675 m, kolektory tłoczne o długości 1413 m i 3 przepompownie ścieków.

Wsie: Łysinin skanalizowany w 50 %, Godawy skanalizowane w 40 % wyposażone są w: sieć grawitacyjną – 1406 m, kolektor tłoczny- 2523 m i przepompownią w Łysininie.

Gmina Gąsawa może zgodnie z zawartą umową dostarczać ścieki do oczyszczalni w Żninie w ilości 350 m³/dobę.

Zakłada się, że w miarę posiadanych środków do kanalizacji podłączone zostaną trzy kolejne wsie: Marcinkowo Górne i Dolne oraz Biskupin.

Po realizacji kanalizacji sanitarnej w zachodniej części gminy istotnym zagadnieniem będzie poprawa jakości wód jeziora Foluskiego i Ostrowieckiego. Nad jeziorami tymi skupiona jest największa ilość budownictwa letniskowego i pobyków sobotnio- niedzielnych zwłaszcza w okresie letnim. Przy wysokim stopniu zwodociągowania teren ten to duże szanse rozwoju gminy.

Jednakże brak systemu kanalizacji stwarza duże zagrożenie dla środowiska, zwłaszcza dla jakości wody w jeziorach.

Pożądane jest aby prace przy rozbudowie systemu sieci kanalizacyjnych na terenie gminy uwzględniały maksymalny rozbiór wody w północno – wschodniej części gminy, związane z tym kłopoty z właściwym odprowadzeniem i oczyszczeniem powstałych ścieków.

Wskazane jest by wszelkie prace przy rozbudowie sieci kanalizacyjnej wykonywane przy maksymalnym udziale i zaangażowaniu lokalnych przedsiębiorców.

ZAŁĄCZNIK - STRUKTURA ADMINISTRACJI SAMORZĄDOWEJ W GMINIE GĄSAWA

Strukturę administracyjną Urzędu Gminy tworzą:

1. Referaty:

Referat organizacyjny, Ogólny i Spraw Obywatelskich,

Referat Finansowy

Referat Rolnictwa, Budownictwa, Gospodarki Komunalnej i Działalności Gospodarczej.

2. Samodzielne stanowisko pracy:

Radca prawny

3. Jednostki organizacyjne wyodrębnione:

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gąsawie,

Gminny Zespół Oświaty, Kultury i Kultury Fizycznej w Gąsawie,

Gminny Ośrodek Kultury w Gąsawie,

Biblioteka Gminna w Gąsawie z Filią w Laskach Wielkich,

Przedszkole Samorządowe w Gąsawie,

Szkoła Podstawowa w Gąsawie,

Szkoła Podstawowa w Laskach Wielkich,

Szkoła Podstawowa w Szelejewie,

Publiczne Gimnazjum w Gąsawie,

Zakład Robót Publicznych w Gąsawie,

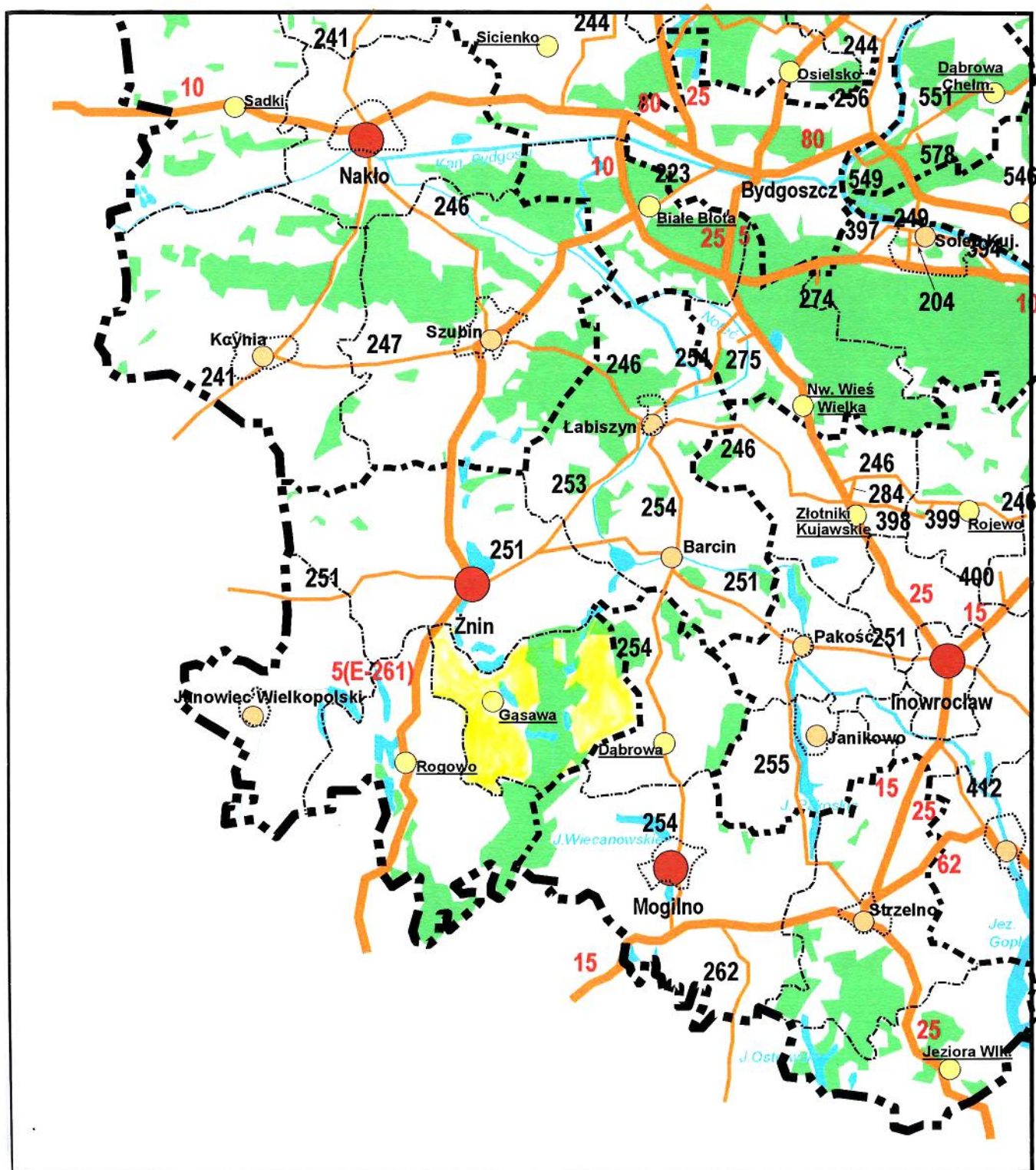
Zakład Budżetowy - Zielona Szkoła w Chomiąży Szlacheckiej.

-

ZAŁĄCZNIKI GRAFICZNE

ZEWNĘTRZNE UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY GĄSAWA

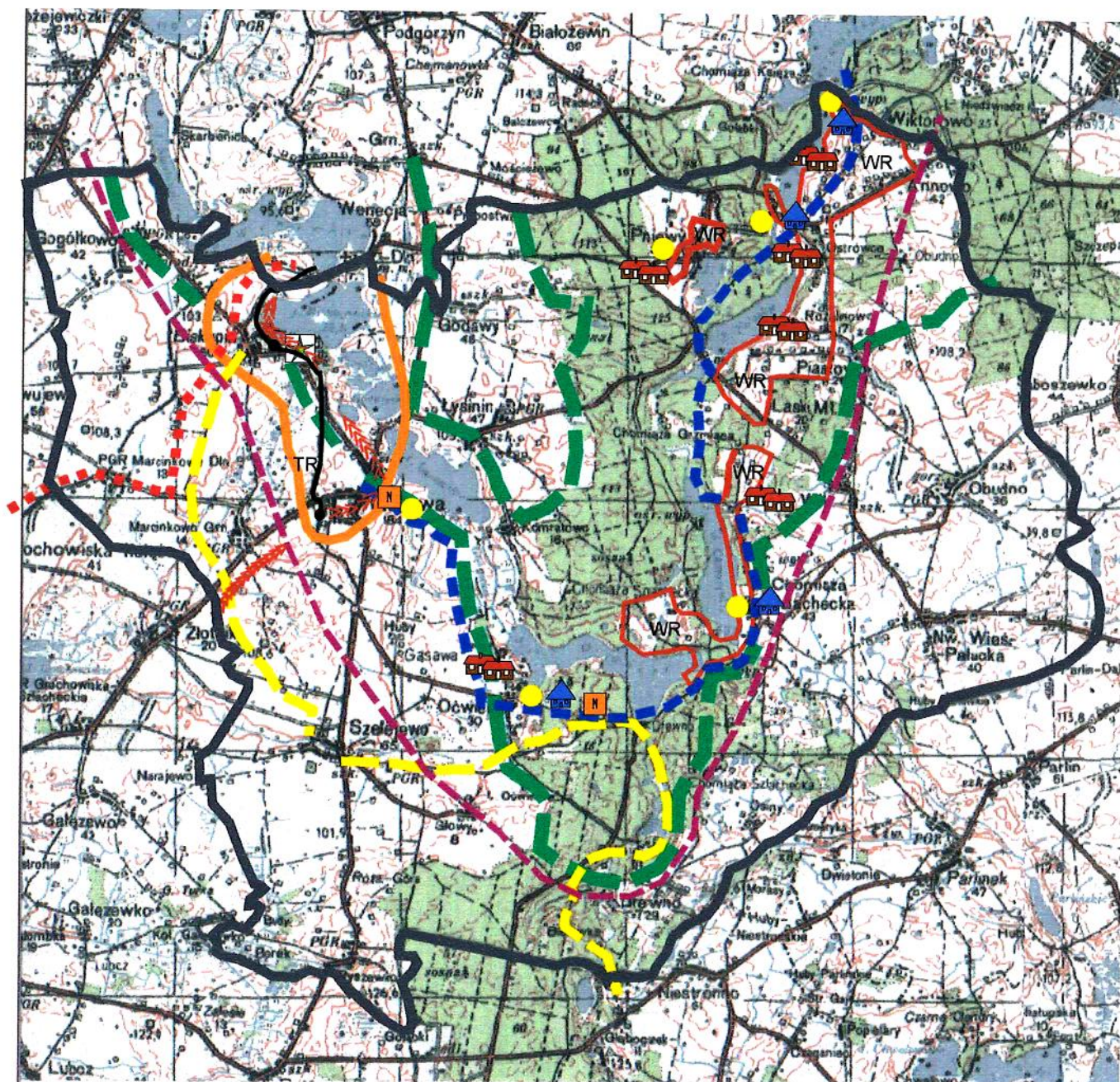
POŁOŻENIE GMINY NA TLE POŁUDNIOWO-ZACHODNIEJ CZĘŚCI WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO

	granica województwa		siedziba powiatu		droga krajowa
	granica powiatu		miejska siedziba gminy		droga wojewódzka
	granica gminy		wiejska siedziba gminy		

GMINA GĄSAWA

ZAGOSPODAROWANIE TURYSTYCZNE

- ośrodki wypoczynkowe
- pole namiotowe
- plaże
- Muzeum Archeologiczne
- zespół zabudowy letniskowej
- kolejka wąskotorowa
- obszary lokalizowania funkcji turystyczno-krajoznawczej
- obszary lokalizowania funkcji wypoczynkowo-rekreacyjnej

- Szlak Piastowski
- czerwony
- żółty
- niebieski
- granica zasięgu Żnińskiego Regionu Turystyczno-Rekreacyjnego
- granica obszaru Chronionego Krajobrazu Jezior Żnińskich
- granice gminy

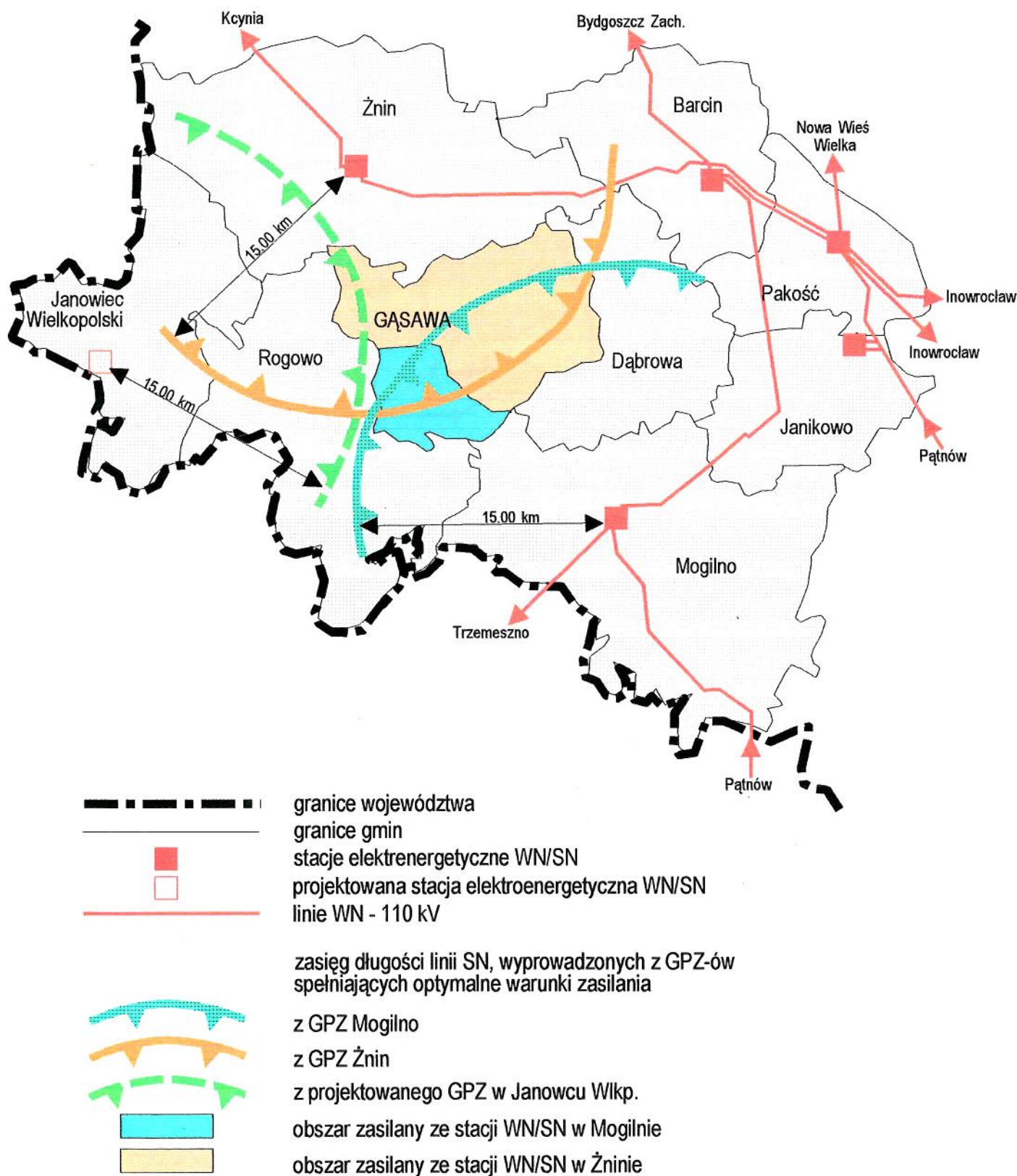
GMINA GĄSAWA

SIEĆ ELEKTROENERGETYCZNA ŚREDNIEGO NAPIĘCIA ORAZ PROJEKTOWANA NAJWYŻSZYCH NAPIĘĆ

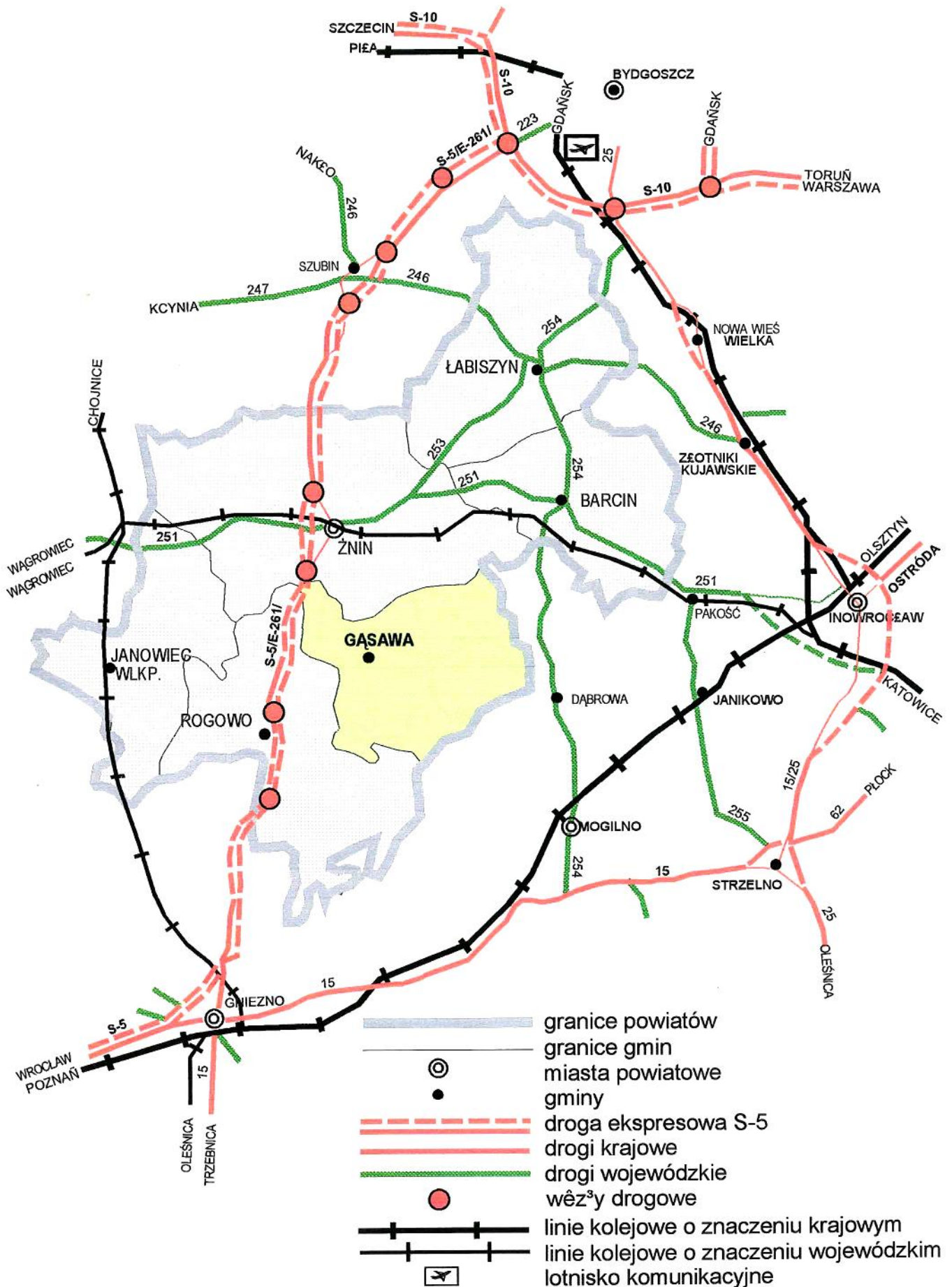
GMINA GĄSAWA

POŁOŻENIE GMINY GĄSAWA NA TLE SIECI ELEKTROENERGETYCZNEJ WYSOKIEGO NAPIĘCIA

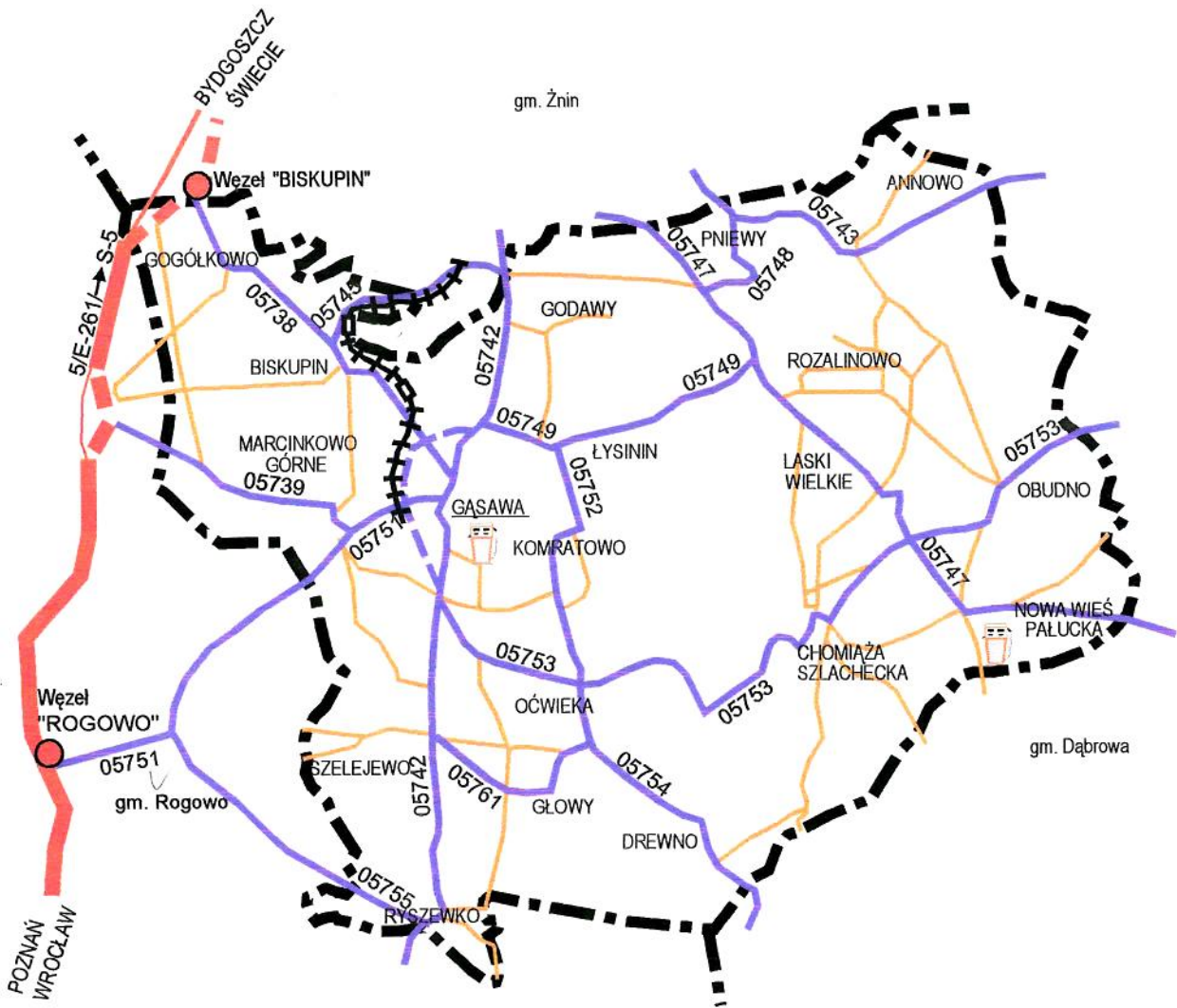
GMINA GAŚAWA

POWIĄZANIA KOMUNIKACYJNE

GMINA GAŚSAWA

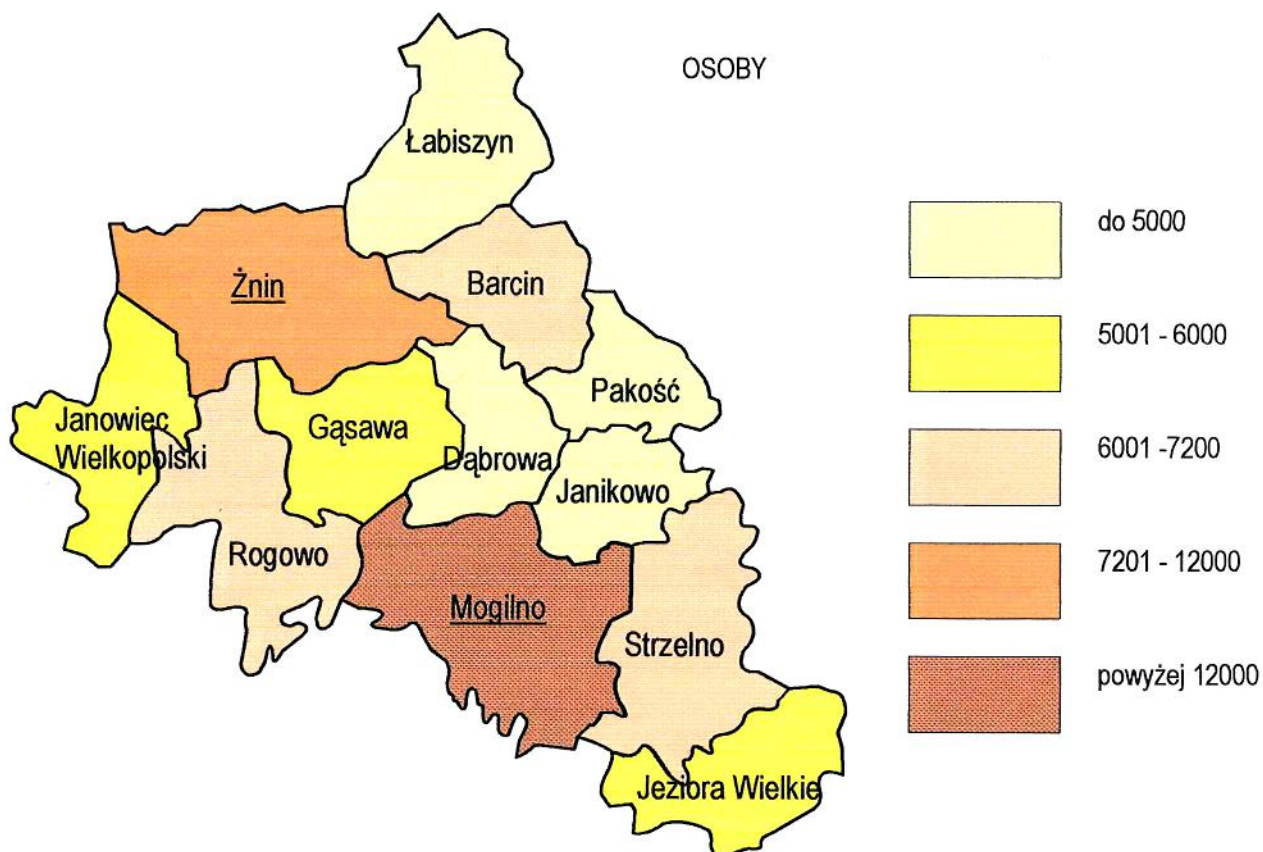
KOMUNIKACJA

- granice gminy
 droga krajowa Nr-5, docelowo droga ekspresowa S-5
 drogi powiatowe
 drogi powiatowe postulowane
 drogi gminne
 węzły drogowe
 linia kolejowa wąskotorowa
 stacje paliw

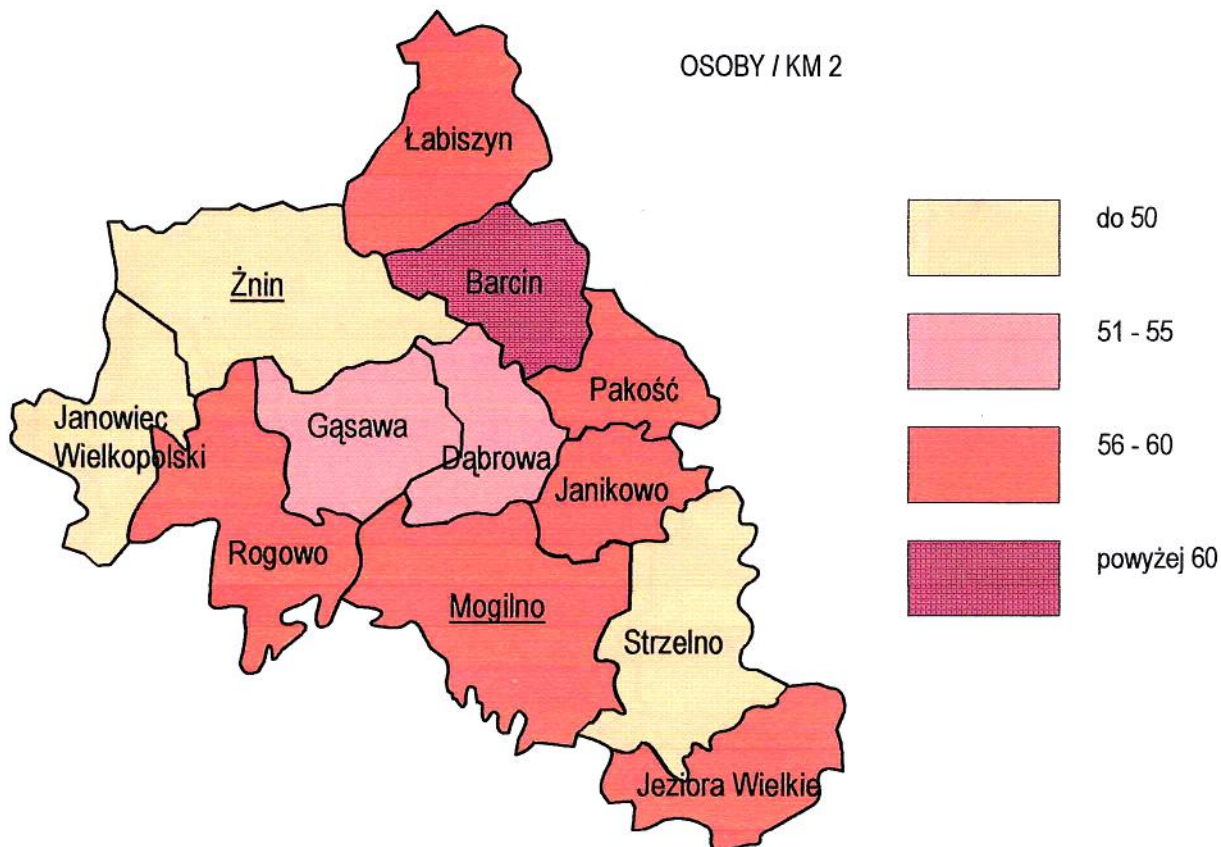
ZEWNĘTRZNE UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY GĄSAWA

LICZBA LUDNOŚCI WIEJSKIEJ

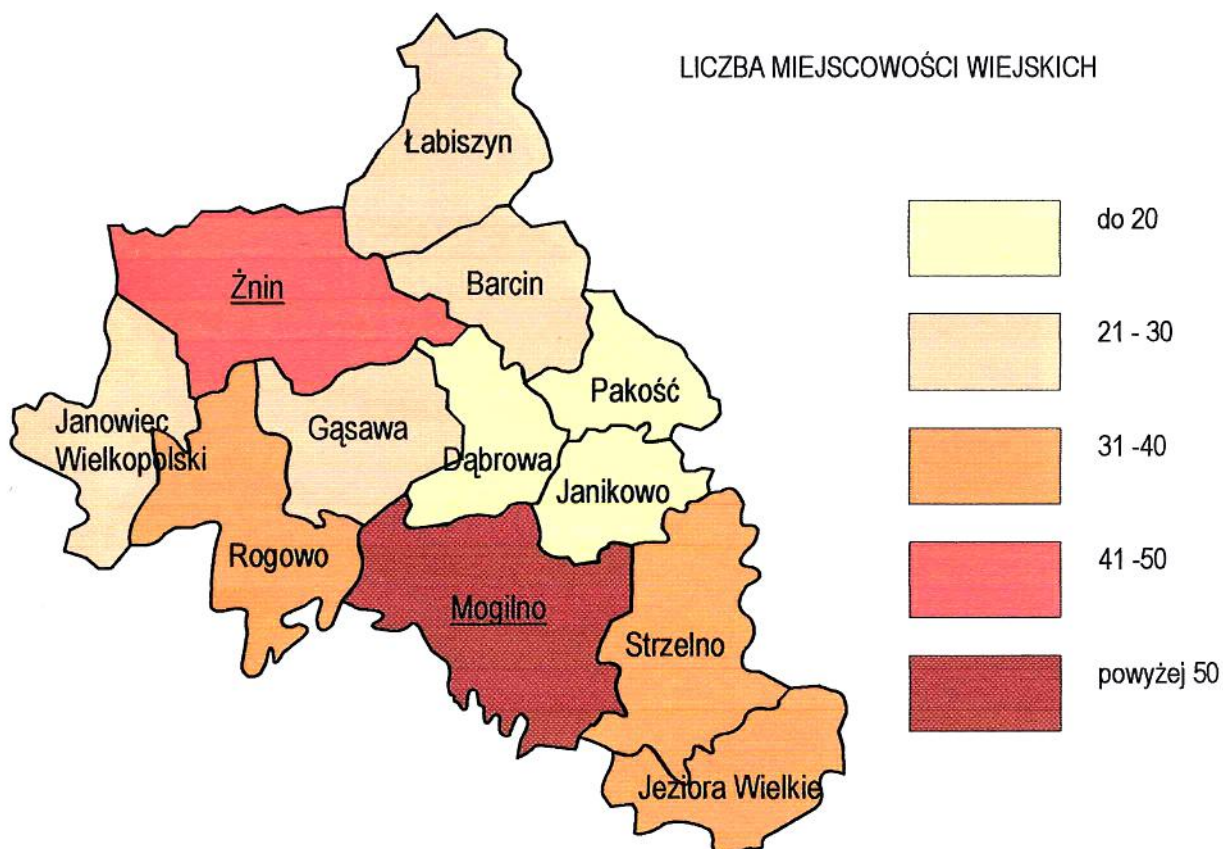

ZEWNĘTRZNE UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY GĄSAWA

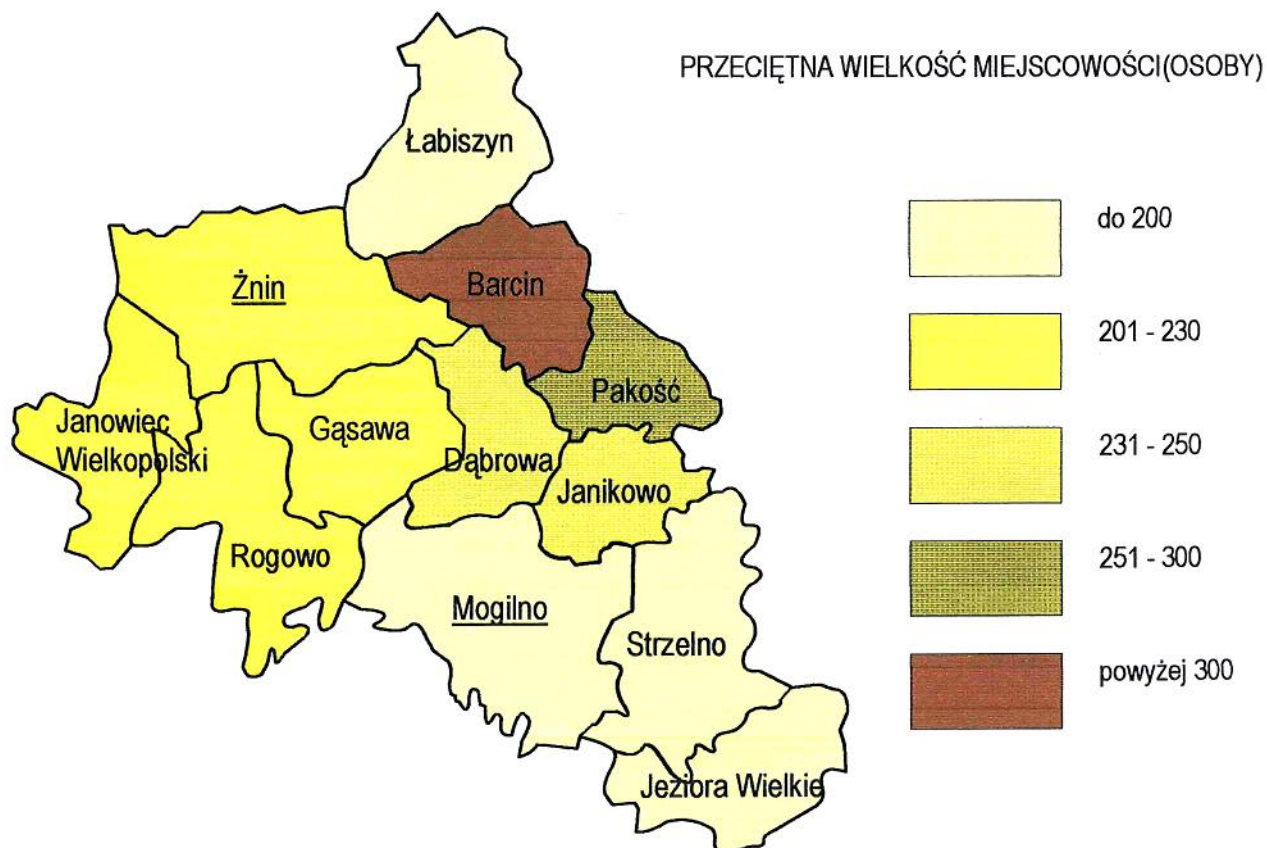
GĘSTOŚĆ ZALUDNIENIA NA WSI (BEZ LASÓW, ŁĄK I PASTWISK)

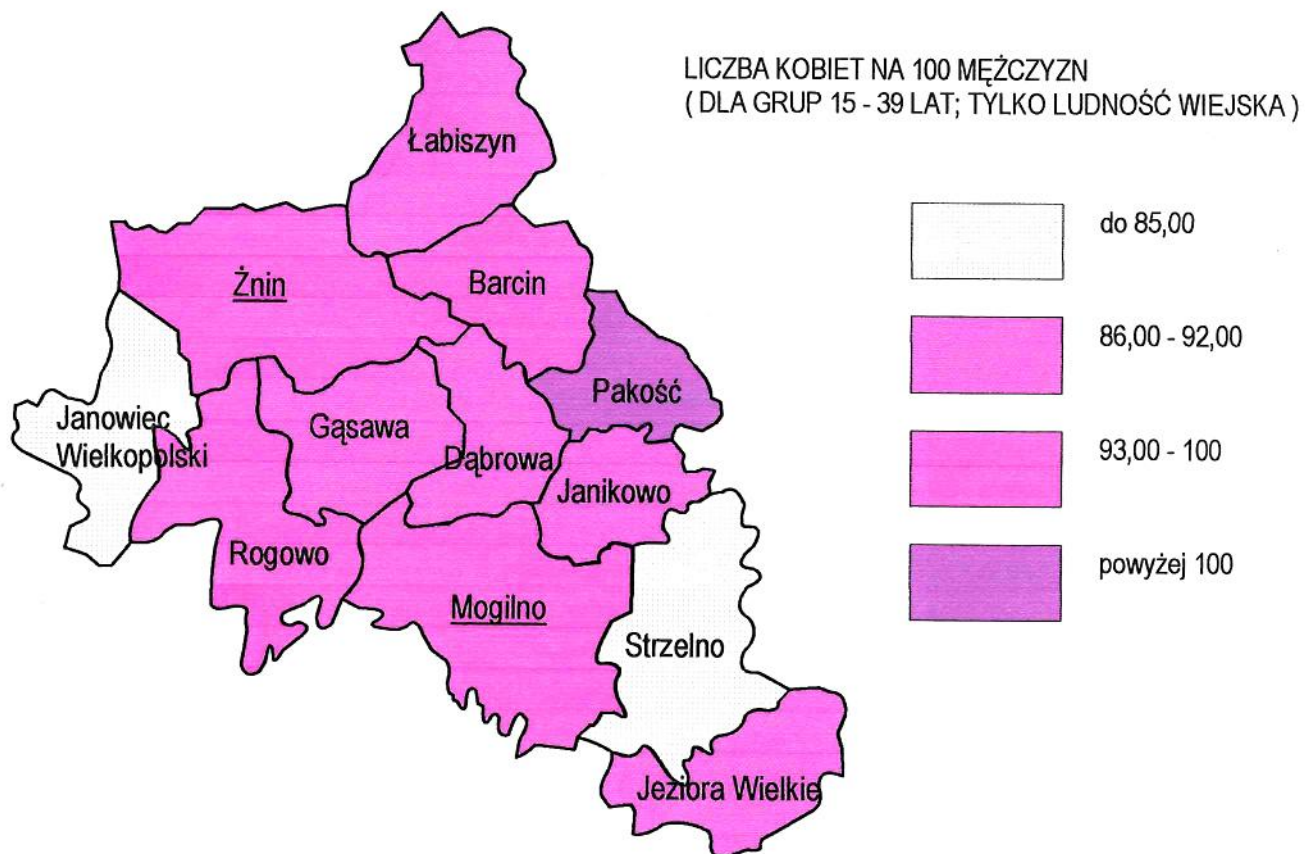
ZEWNĘTRZNE UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY GĄSAWA WIEJSKA SIĘĆ OSADNICZA

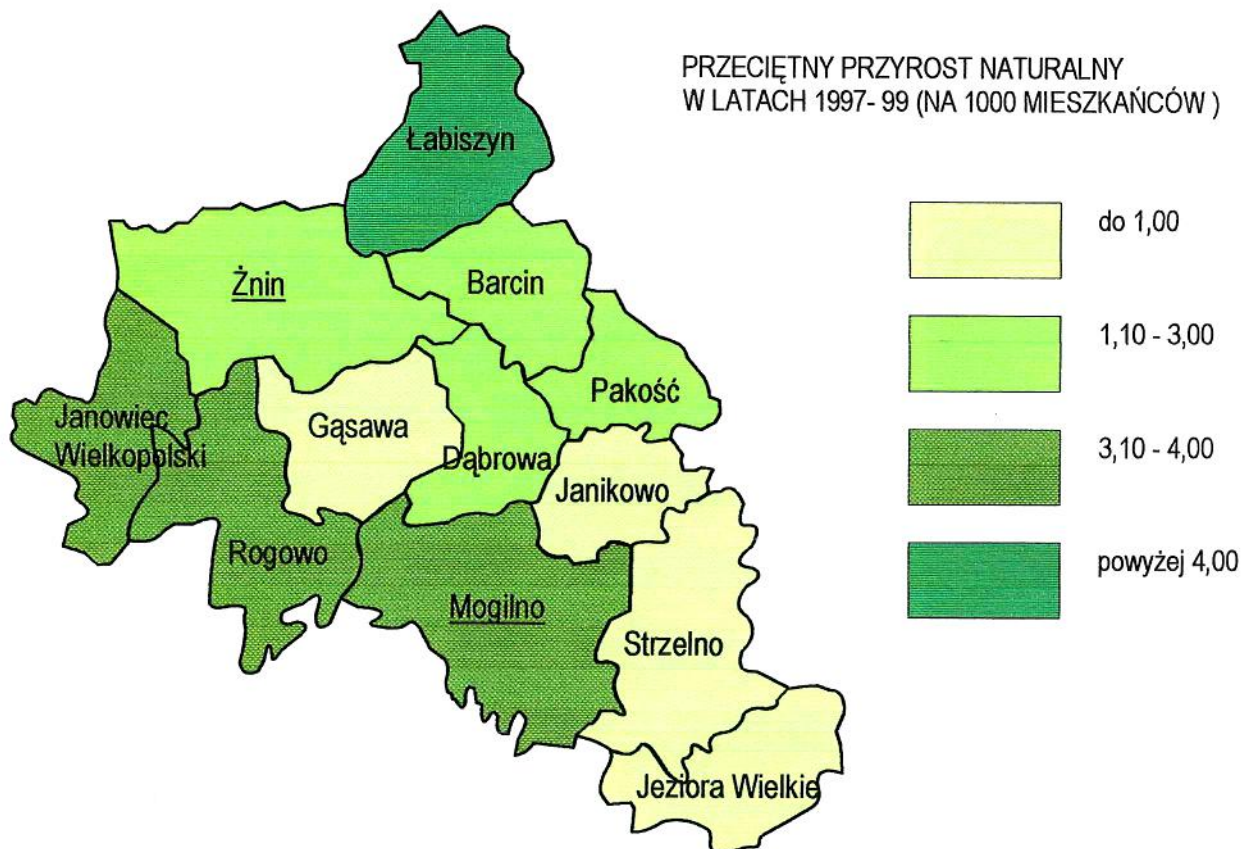
ZEWNĘTRZNE UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY GĄSAWA WIEJSKA SIĘĆ OSADNICZA

ZEWNĘTRZNE UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY GĄSAWA STRUKTURY LUDNOŚCI

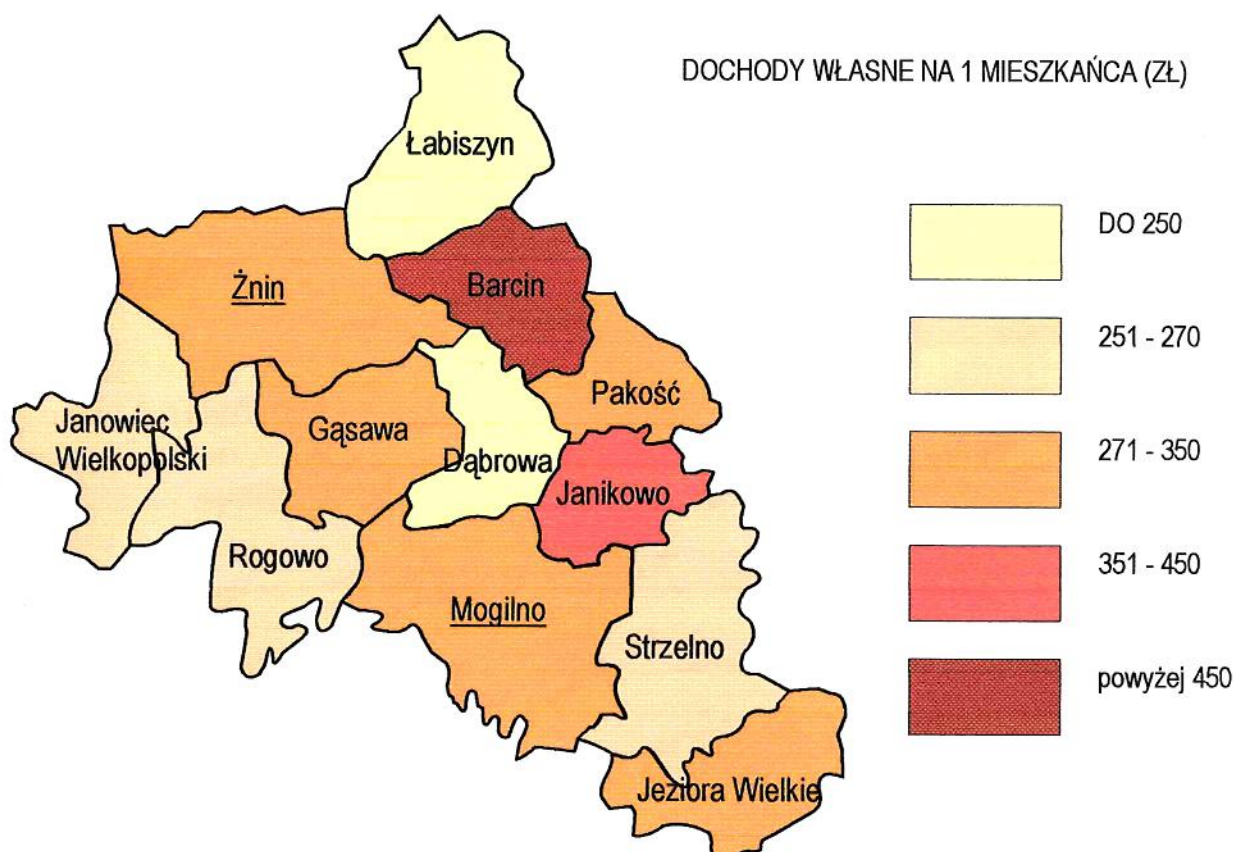

ZEWNĘTRZNE UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY GĄSAWA STRUKTURY LUDNOŚCI

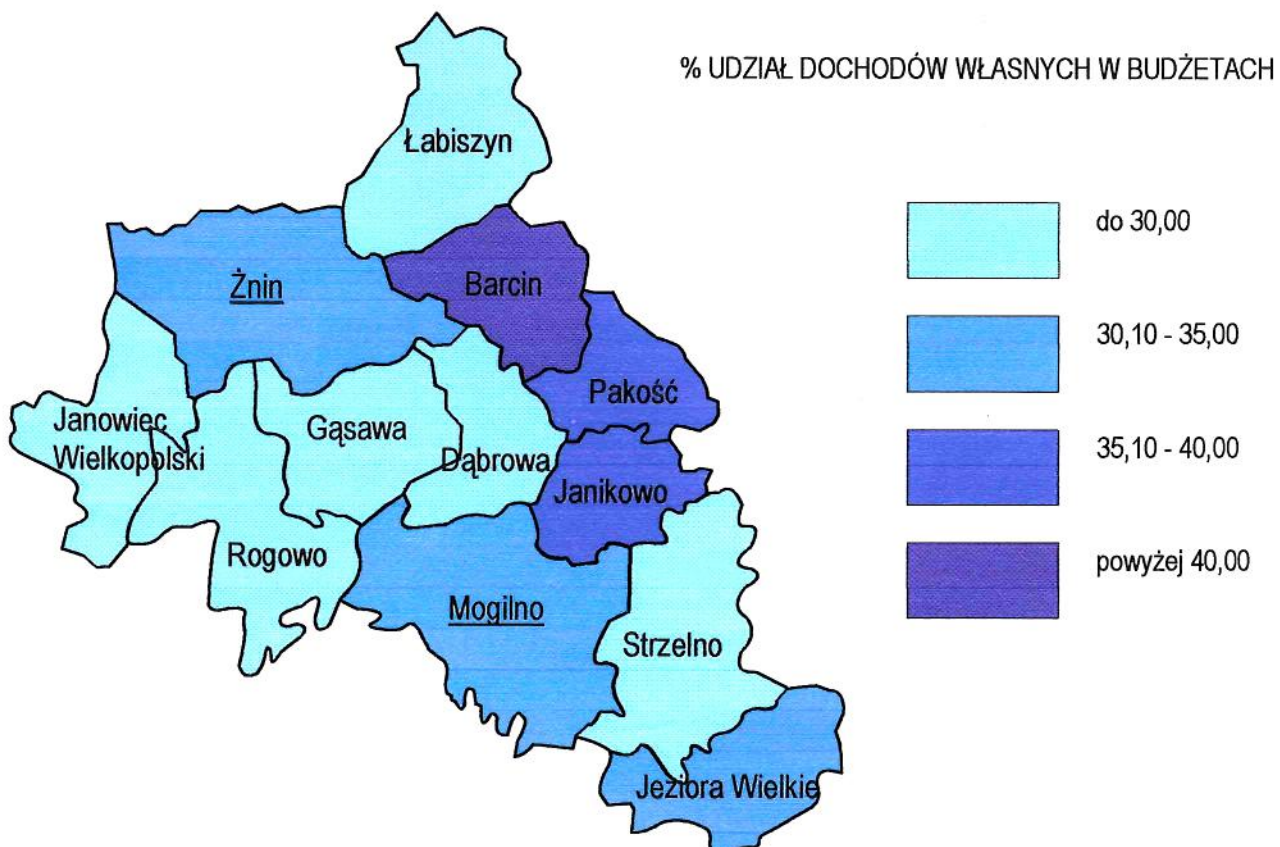
ZEWNĘTRZNE UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY GĄSAWA

DOCHODY BUDŻETÓW GMIN

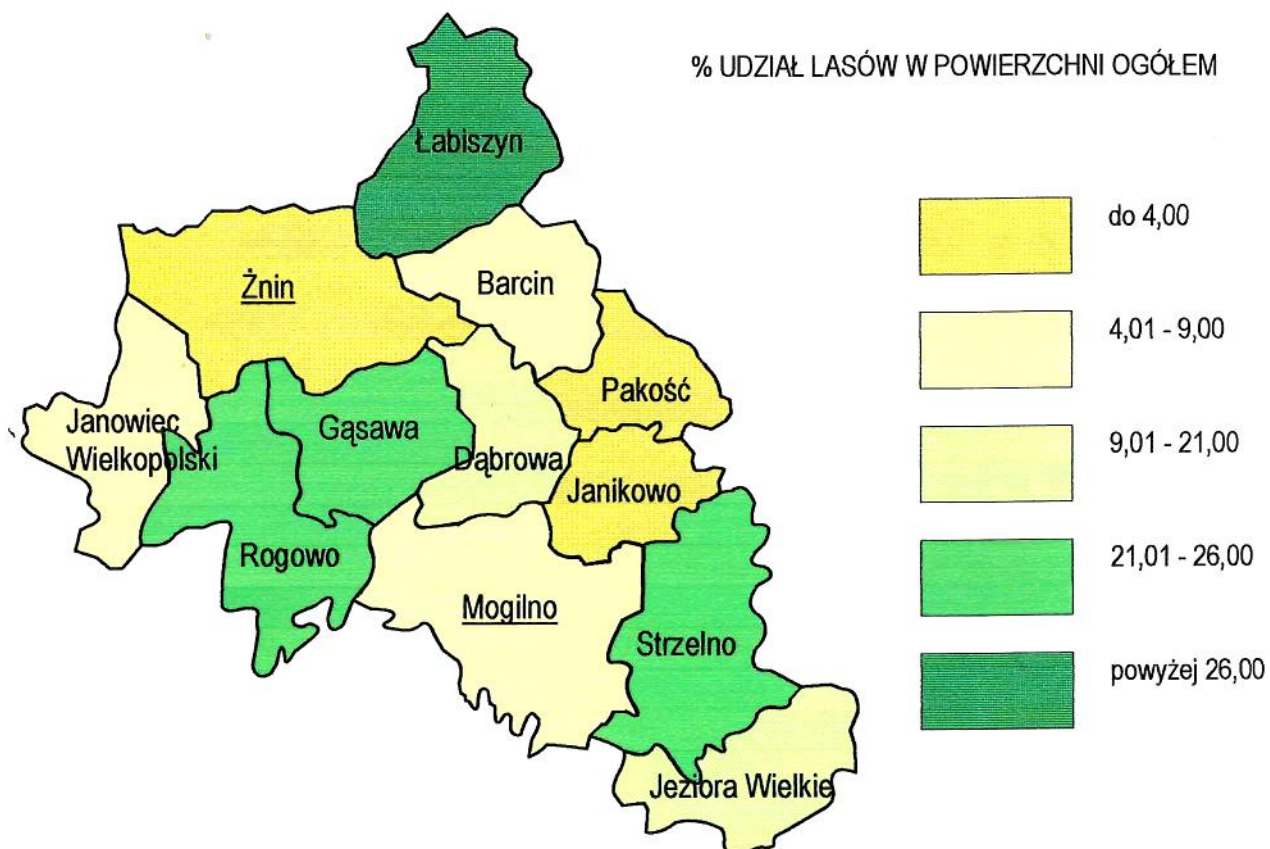

ZEWNĘTRZNE UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY GĄSAWA

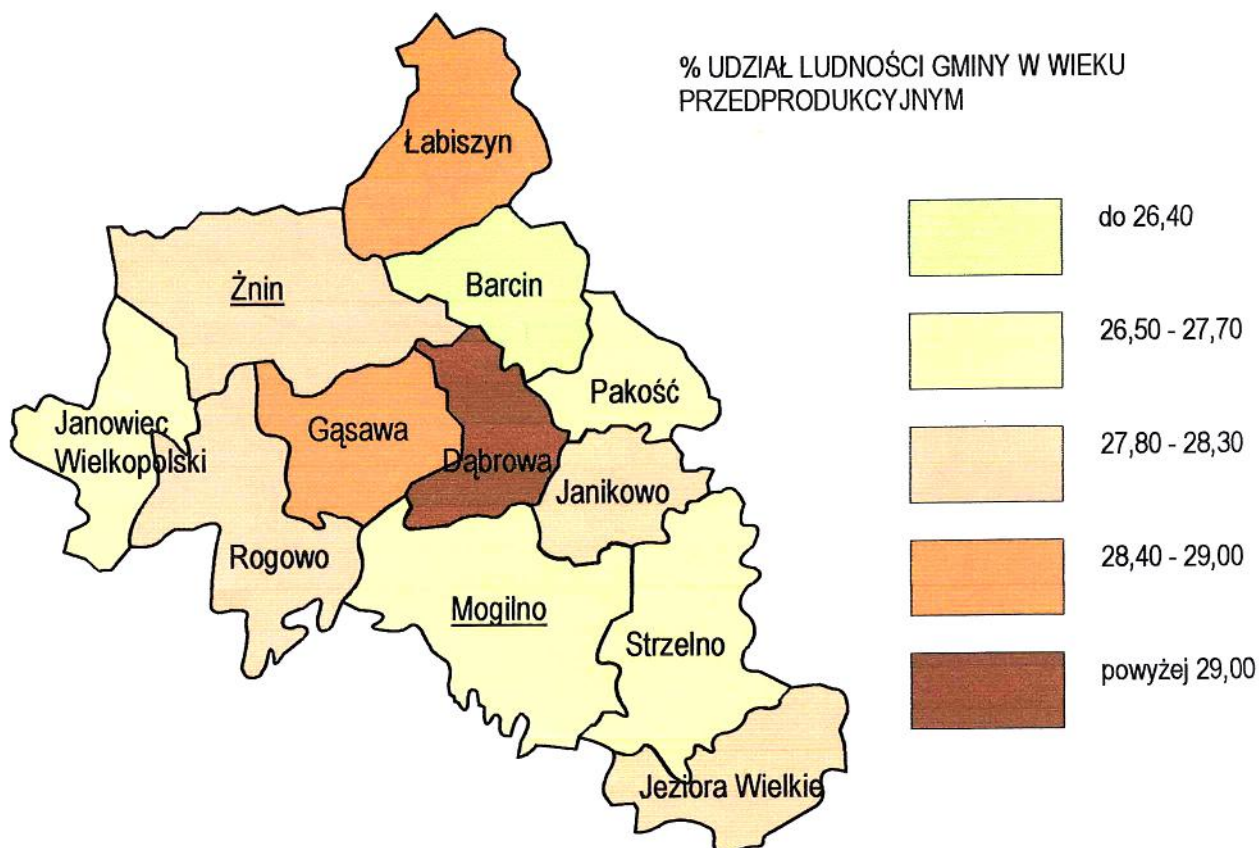
DOCHODY BUDŻETÓW GMIN

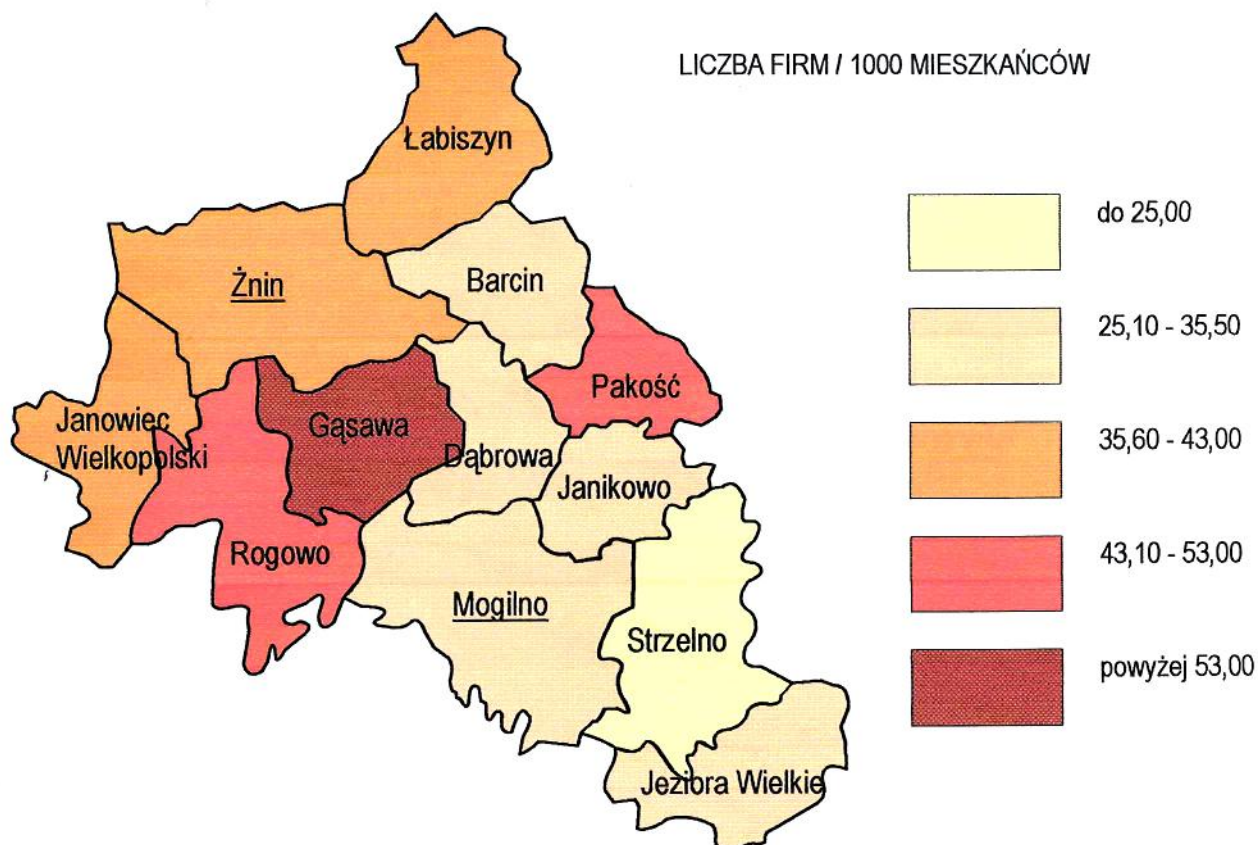
ZEWNĘTRZNE UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY GĄSAWA LESISTOŚĆ

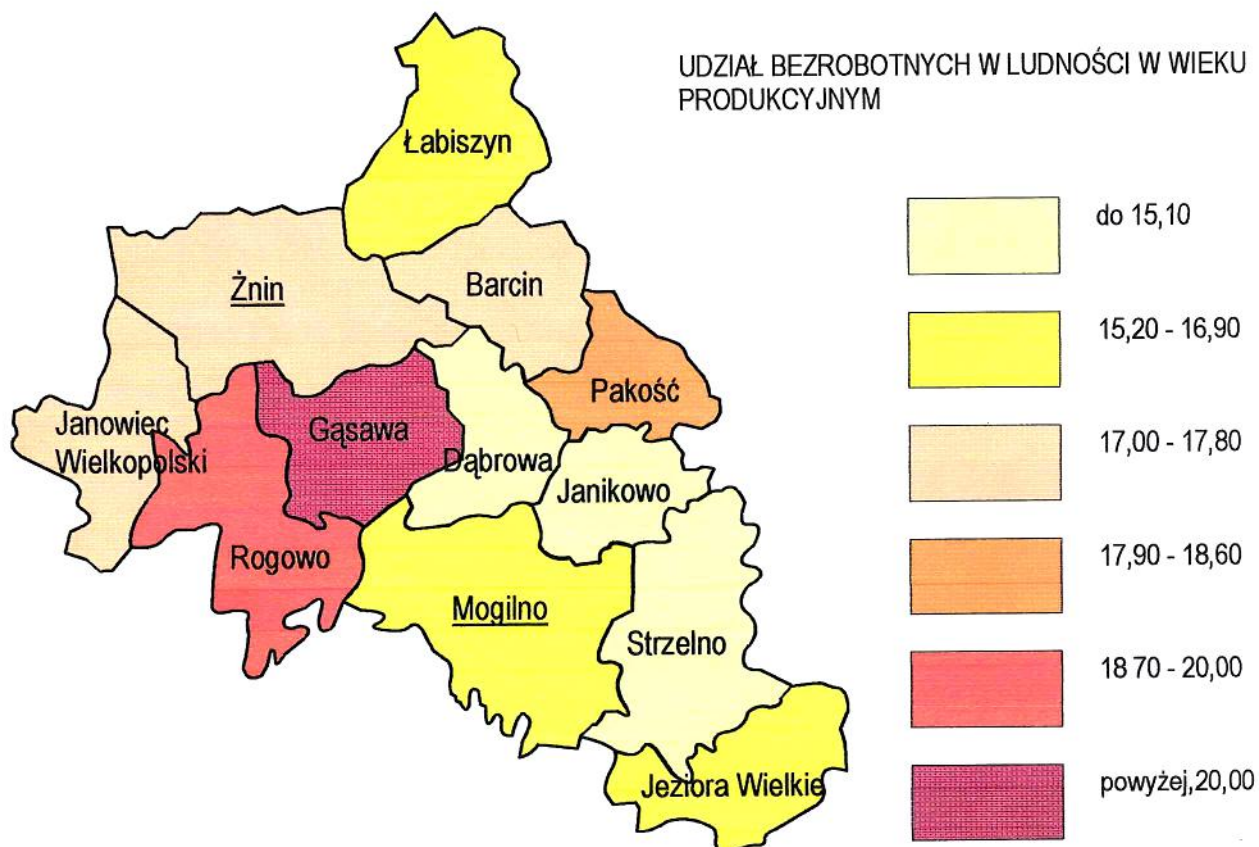
ZEWNĘTRZNE UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY GĄSAWA STRUKTURY LUDNOŚCI

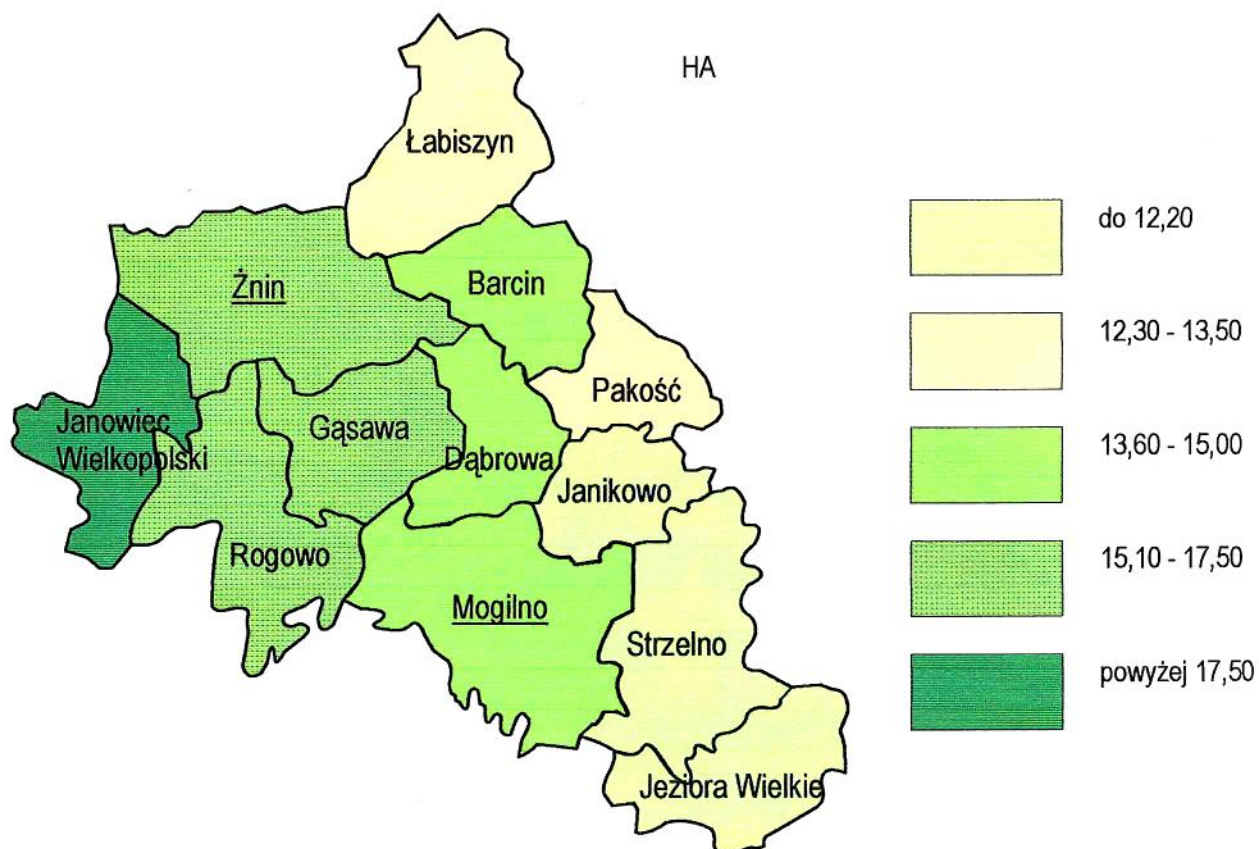
ZEWNĘTRZNE UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY GĄSAWA PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ NA OBSZARACH WIEJSKICH

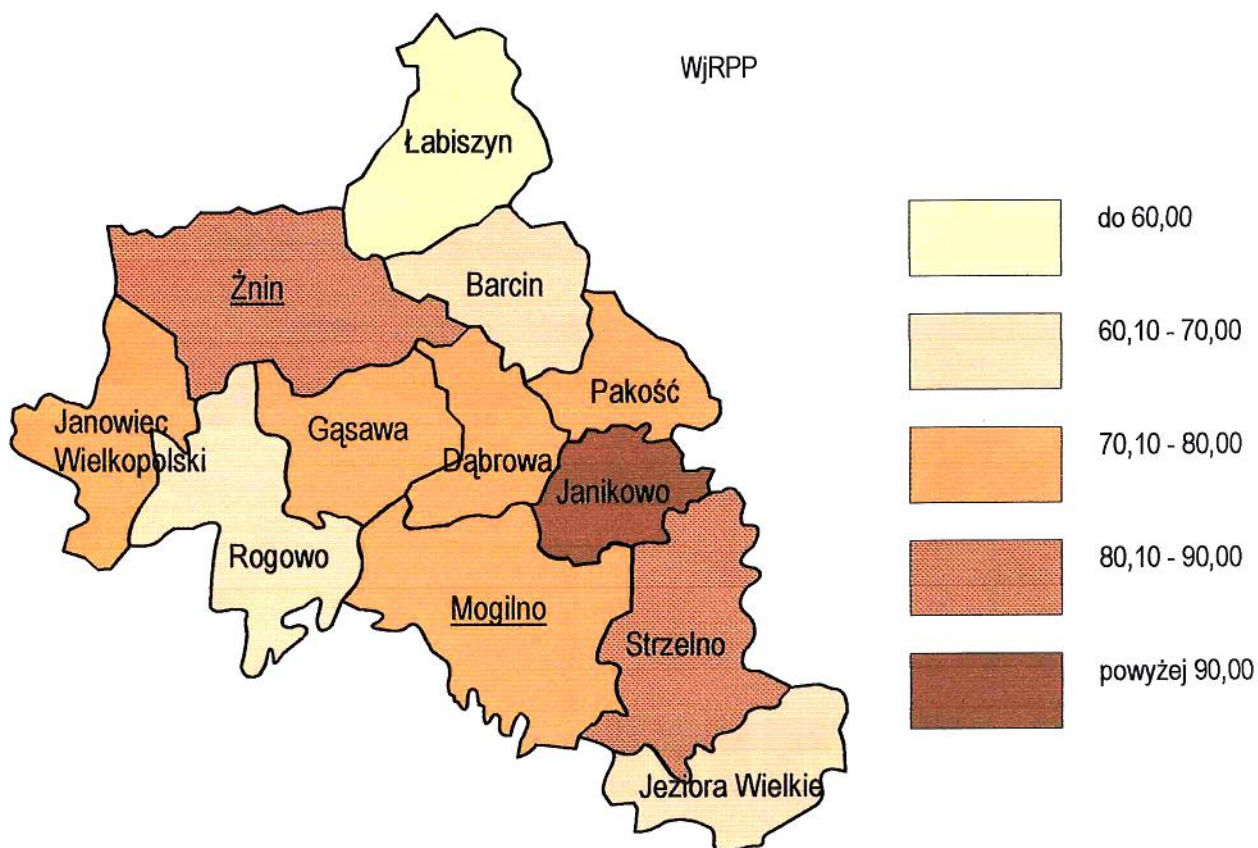
ZEWNĘTRZNE UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY GĄSAWA BEZROBOCIE

ZEWNĘTRZNE UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY GĄSAWA PRZECIĘTNA WIELKOŚĆ INDYWIDUALNEGO GOSPODARSTWA ROLNEGO

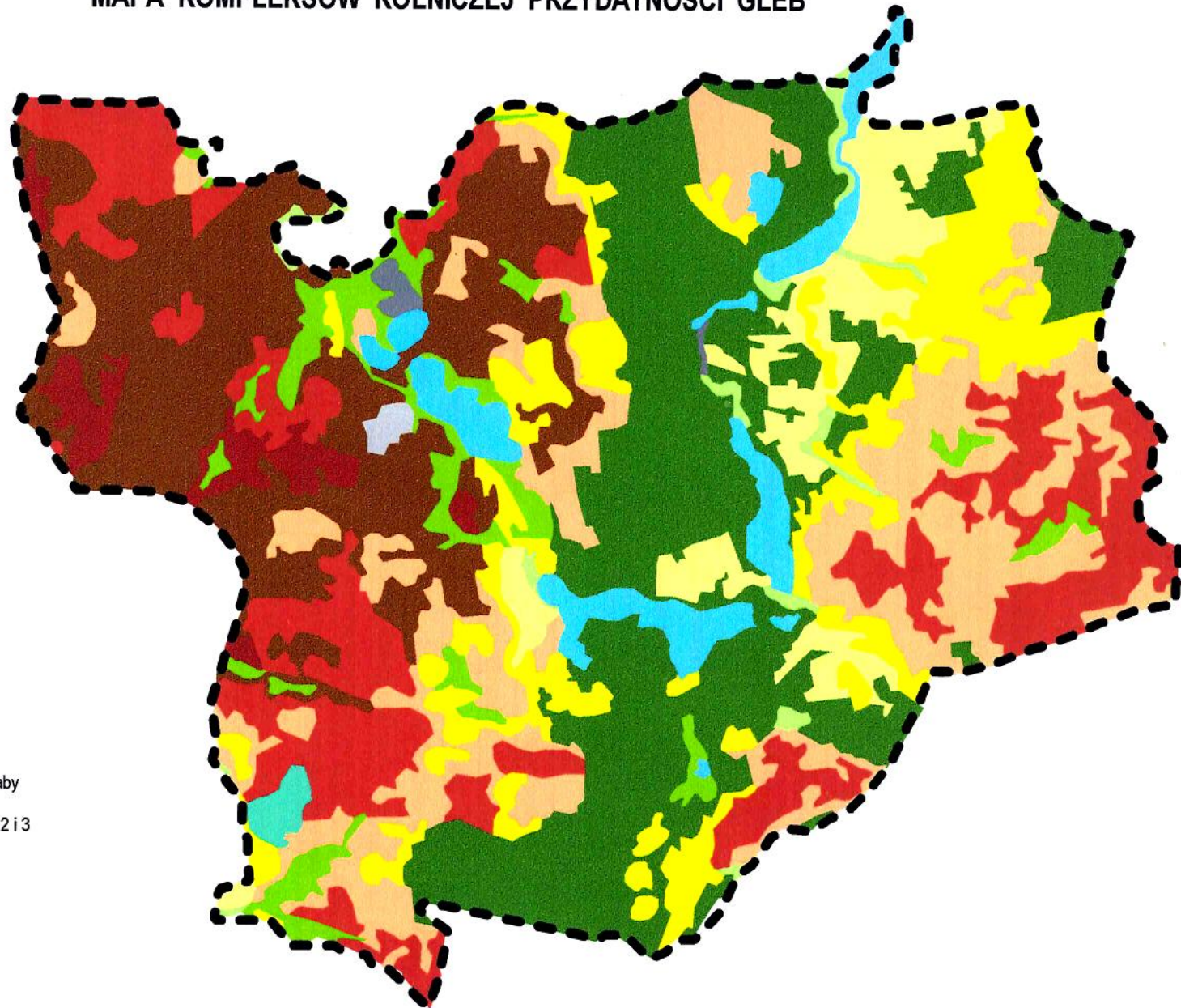
ZEWNĘTRZNE UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY GĄSAWA WSKAŹNIK JAKOŚCI ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ

MAPA KOMPLEKSÓW ROLNICZEJ PRZYDATNOŚCI GLEB

KOMPLEKSY GLEBOWE

	1 - pszenney bardzo dobry
	2 - pszenney dobry
	4 - żytni bardzo dobry
	5 - żytni dobry
	6 - żytni słaby
	7 - żytni bardzo słaby
	9 - zbożowo - pastewny słaby
	2z, 3z - użytki zielone klas 2 i 3
	lasy
	wody
	teren zabudowany
	nieużytki

Załącznik

Uspółecznienie procesu opracowania Strategii rozwoju gminy

Kalendarium prac

14 wrzesień 2000 r.	posiedzenie Zarządu Gminy poświęcone ustaleniu harmonogramu prac nad „Strategią”
29 wrzesień 2000 r.	posiedzenie Społecznej Rady Konsultacyjnej poświęcone przedstawieniu założeń i metodologii opracowywania Strategii rozwoju gminy
4 grudzień 2000 r.	posiedzenie Zarządu Gminy - prezentacja i dyskusja nad wstępną wersją „Diagnozy prospektywnej”
17 styczeń 2001 r.	posiedzenie Społecznej Rady Konsultacyjnej - prezentacja i dyskusja nt. „Diagnozy prospektywnej”
20 marzec 2001 r.	posiedzenie Społecznej Rady Konsultacyjnej - prezentacja i dyskusja nt. „Wizji rozwoju gminy” (z udziałem zespołów problemowych ds. zagadnień społecznych i gospodarczych)
21 marzec 2001 r.	posiedzenie Społecznej Rady Konsultacyjnej - prezentacja i dyskusja nt. „Wizji rozwoju gminy” (z udziałem zespołów problemowych ds. zagadnień przyrodniczych i infrastruktury technicznej)

Skład Społecznej Rady Konsultacyjnej

Nazwisko i imię	Instytucja	Stanowisko
Berent Eugeniusz	wieś Łysin	Rolnik indywidualny
Cichowicz Janusz	UG Gąsawa	Podinspektor Urzędu Gminy w Gąsawie
Ciesielczyk Henryk	GZOKiKF	Dyrektor Gminnego Zespołu Oświaty, Kultury i Kultury Fizycznej
Ciesielski Bogdan	Gąsawa	Sołtys wsi Gąsawa
Fiutak Franciszek	Nadleśnictwo Gołębki	Nadleśniczy Nadleśnictwa Gołębki
Fliński Tomasz	Rewir Policji	Kier. Rewiru Policji
Głab Edward	Zarząd Gminy	Członek Zarządu Gminy
Goc Jan	PSL	Prezes ZG PSL w Gąsawie
Grajek Małgorzata	Urząd Pocztowy	Naczelnik Urzędu Poczтового w Gąsawie
Grochowalski Alojzy	Spółdz. „Leszek”	Prezes Spółdzielni „LESZEK” w Gąsawie
Judek Edward	wieś Szelejewo	Sołtys wsi Szelejewo
Kałuża-Wierchosławski Jerzy	wieś Gąsawa	Nauczyciel Technikum Rolniczego w Gąsawie
Karol Kazimierz	Rzemiosło	Rzemieślnik
Katulska Teresa	Urząd Gminy	Skarbnik Gminy Gąsawa
Kiszka Władysław	ODR Minikowo	Kierownik Oddziału w Żninie
Kledzik Aleksander	wieś Chomiąża Szl.	Rolnik indywidualny
Kończal Wojciech	Komendant OSP	Komendant Gminny OSP w Gąsawie
Korniluk Zbigniew	wieś Gąsawa	Nauczyciel Technikum Rolniczego w Gąsawie
Kranz Stefania	Urząd Gminy w	Sekretarz Gminy w Gąsawie

	Gąsawie	
Krawczyk Stanisław	wieś Nowa Wieś Pałucka	Sołtys wsi Nowa Wieś Pałucka
Królikowski Ryszard	Zarząd Gminy	Członek Zarządu Gminy
Ks. Kwiatkowski Ryszard	Parafia Rzym.-kat.	Proboszcz Parafii w Gąsawie
Ks. Szczuryk Piotr	Parafia Rzym.-kat.	Wikariusz Parafii w Gąsawie
Kuczma Zdzisław	Wójt Gminy	Wójt Gminy w Gąsawie
Lipiński Andrzej	LZS	Przewodniczący Rady Gminnej LZS
Ludkiewicz Ryszard	BS „Pałuki”	Dyrektor Banku w Gąsawie
Ludkiewicz Władysław	Urząd Gminy	Kierownik Referatu w UG
Łabędzki Błażej	Izba Rolnicza	Członek Izby Rolniczej
Maciejewski Marek	LKS Gąsawa	W-ce Prezes LKS w Gąsawie
Matusiak Władysław	Rada Gminy	Przewodniczący Rady Gminy w Gąsawie
Mazany Jacek	Zarz. Powiat. Dróg	Dyrektor Zarządu Powiatowego Dróg w Żninie
Mazany Walenty	Gimnazjum	Dyrektor Gimnazjum w Gąsawie
Mądroczyk Gustaw	SPZPOZ	Dyrektor Samodzielnego Publicznego Zakładu Podstawowej Opieki Zdrowotnej w Gąsawie
Miszcza Lucyna	Urząd Gminy	Podinspektor w Urzędzie Gminy w Gąsawie
Musiałowski Andrzej	LOK Gąsawa	Członek LOK
Pieczara Józef	wieś Rozalinowo	Właściciel Prywatnego Zakładu Budowlanego
Przybyłowicz Ireneusz	wieś Bożejewice	Właściciel Ośrodków Wczasowych
Rogacka Danuta	Urząd Gminy	Podinspektor w Urzędzie Gminy w Gąsawie
Sadowski Piotr	ZSR	Dyrektor Zespołu Szkół Rolniczych w Gąsawie
Sobolewski Henryk	Spółka Ryb. Łysinin	Prezes Spółki Rybackiej w Łysininie
Superczyńska Maria	Przedszkole w Gąsawie	Dyrektor Przedszkola
Szablewski Jan	Rzemiosło	Rzemieślnik
Szczęsny Ryszard	Zarząd Gminy	Członek Zarządu Gminy
Szmania Danuta	GSW	W-ce Prezes Gminnej Spółki Wodnej w Gąsawie
Świtkowski Czesław	LOK	Prezes LOKu w Gąsawie
Turośławska Bożena	Rada Gminy	Przew. Kom. RG
Wieczorek Tadeusz	wieś Szelejewo	Rolnik indywidualny
Wierski Kazimierz	SP w Laskach W.	Dyrektor Szkoły Podstawowej
Zabłocka Barbara	GOPS	Kier. Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej
Zajączkowski Wiesław	Muzeum Biskupin	Dyrektor Muzeum Archeologicznego w Biskupinie